

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKİYATRİK SEMPTOMLARININ ERGENLERİN ÇALIŞMA BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

ÜMİT EGE CANYURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2021

EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKIYATRİK SEMPTOMLARININ ERGENLERİN ÇALIŞMA BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

ÜMİT EGE CANYURT

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER

LEFKOŞA
2021

KABUL VE ONAY

Ümit Ege CANYURT tarafından hazırlanan “**Ebeveyn Kişilik Özellikleri ve Psikiyatrik Semptomlarının Ergenlerin Çalışma Becerisi Üzerine Etkisi**” başlıklı bu çalışma, 28/01/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay Söyler (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....
Doç. Dr. Aşkın Kiraz (Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

.....
Yrd. Doç. Dr. Asra Babayigit
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....
Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başer
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ümit Ege CANYURT

TEŐEKKÖR

Bu araştırma süresi boyunca her zaman bana yol gösteren, disiplinli çalışmaya teşvik eden ve bana zaman ayıran tez danışmanım Yrd. Doç. Hande elikay Söyler'e,

Yüksek lisansımın her evresinde bana destek olan ve beni motive eden canım arkadaşım Özgür Rafet Tepebaşı'na,

Her zaman maddi ve manevi yanımda olan, sevgilerini benden esirgemeyen ve beni hep destekleyen, çok kıymetli sevgili annem Oya Canyurt ve babam Halit Okan Canyurt 'a çok teşekkür ederim

Ümit Ege CANYURT

ÖZ

EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKİYATRİK SEMPTOMLARININ ERGENLERİN ÇALIŞMA BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

Bu araştırmada, ebeveynlerin kişilik özellikleri ve psikiyatrik semptomları ile ergenlerin çalışma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde; ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve çocukların çalışma becerilerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. İlişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenen araştırmanın örneklemi, 2019-2020 yıllarında İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören 10-14 yaş arasındaki öğrencilerin çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 186 ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Beş Faktör Kişilik Evanteri, Kısa Semptom Tarama Ölçeği ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği (Anne-Baba formu) kullanılmıştır. Araştırmanın verileri online anket uygulaması aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma için toplanan veriler SPSS 24 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmadaki bütün testlerde %95'lik güven aralığı uygulanmış olup $p < 0,05$ için sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Çalışmamız sonucunda ebeveynlerin cinsiyetinin, yaşının, eğitim seviyesinin, çalışma durumu, medeni durumu ve sahip olunan çocuk sayısının kişilik özellikleri, çocukların ders çalışma becerileri ve psikolojik özellikleri ile arasında anlamlı farklılaşmalar olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, ebeveynlerin çocuk yetiştirmede sergileyecekleri ebeveynlik tutumlarını da belirleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Kişilik Özellikleri, Psikolojik Semptom, Çalışma Becerileri, Ergen

ABSTRACT

THE EFFECT OF PERSONAL FEATURES AND PSYCHIATRIC SYMPTOMS OF THE PARENTS ON THE WORKING SKILLS OF ADOLESCENTS

In this study, it was aimed to examine the relationship between personality traits and psychiatric symptoms of parents and working skills of adolescents. Within the framework of this basic purpose; Whether the personality traits of parents and children's working skills differ according to various variables was investigated. The sample of the study, which was organized in accordance with the relational screening model, consists of 186 parents of students between the ages of 10 and 14 who were studying at Güzelyalı Secondary School in İzmir in 2019-2020 who would like to participate in the study voluntarily. Socio-Demographic Information Form, Five-Factor Personality Evanters, Brief Symptom Screening Scale and Working Skills Evaluation Scale (Mother-Father Form) were used as data collection tools in the study. The data of the research were collected through an online survey application. The data collected for the research were analyzed using the SPSS 24 program. In all tests in this study, 95% confidence interval was applied, and the results were considered statistically significant for $p < 0.05$.

As a result of our study, it was found that there were significant differences between the parents' gender, age, education level, employment status, marital status and personality traits of the number of children, study skills and psychological characteristics of the children. The personality traits of the parents will also determine the parenting attitudes that parents will exhibit in raising children.

Keywords: Parents, Personality Traits, Psychological Symptom, Adolescent, Working Skills

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
BİLDİRİM	
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR	xii

1. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4.Sınırlılıklar	5
1.5.Tanımlar	5

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kişilik Özellikleri	7
2.1.1. Kişiliğin Tanımı	7
2.1.2. Başlıca kişilik özellikleri ve etkileyen faktörler	10
2.1.3.Kişiliği Oluşturan Etmenler	17
2.1.3.1. Genetik Etkiler	17
2.1.3.1.1. Kalıtım ve Bedensel Yapı Etmenleri	17
2.1.3.2. Çevresel Etkiler	18
2.1.3.2.1. Sosyal ve Kültürel Etmenler	18
2.1.3.2.2. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Etmenleri	19
2.1.3.2.3. Aile Etmeni	20

2.1.3.2.4. Coğrafi ve Fiziksel Etmenler	21
2.1.3.2.5. Diğer Etmenler	21
2.1.4. Kişisel Farklılıkları Doğuran Nedenler	22
2.1.5. Kişilik ve İş Hayatındaki Önemi	24
2.1.6. Beş Faktör Kişilik Özellikleri	26
2.1.6.1. Dışadönüklük	28
2.1.6.2. Nevrotiklik	28
2.1.6.3. Deneyime Açıklık	29
2.1.6.4. Yumuşak Başlılık	30
2.1.6.5. Sorumluluk	31
2.2. Ebeveynlerin Psikiyatrik Durumu	35
2.2.1. Psikolojik İyi Oluş	35
2.2.1.1. Psikolojik İyi Oluş Kavramının Tarihçesi	36
2.2.1.2. Psikolojik İyi Oluş ve Boyutları.....	36
2.2.1.3. Psikolojik İyi Oluşu Etkileyen Etmenler	39
2.2.1.4. Psikolojik İyi Oluş Üzerine Yapılmış Araştırmalar	40
2.3. Ergenlerin Çalışma Becerileri	42
2.3.1. Ders çalışma becerileri tanımı	42
2.3.2. Ders çalışma becerilerinin özellikleri	43
2.3.3. Ders Çalışma Becerileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar	43
3. BÖLÜM	
YÖNTEM	46
3.1. Araştırma Modeli	46
3.2. Evren ve Örneklem	46
3.3. Verilerin Toplama Araçları	53
3.3.1. Kısa Semptom Tarama Ölçeği	54
3.3.2. Beş Faktör Kişilik Envanteri (5fke)	54
3.3.3. Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği (Anne-Baba Formu).....	55
3.4. Verilerin Toplama Süreci	56
3.5. Verilerin Analizi	56
3.5.1. Normal Dağılım Testi	57

4. BÖLÜM

BULGULAR	61
4.1. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Frekans Değerleri	61
4.2. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	65
4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	66
4.4. Katılımcıların Yaşlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	68
4.5. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	70
4.6. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	73
4.7. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş 80Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	75
4.8. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	78
4.9. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	80

5. BÖLÜM

TARTIŞMA	86
-----------------------	-----------

6. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER	91
6.1. Sonuçlar	91
6.2. Öneriler	91
KAYNAKÇA	94

EKLER	108
Ek 1. Demografik Bilgi Formu.....	108
Ek 2 Kısa Semptom Envanteri	110
Ek 3. Büyük Beş Kişilik Testi.....	111
Ek 4. Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	112
Ek 5. Katılımcı Bilgilendirme Formu	113
Ek 6. Aydınlatılmış Onam Formu.....	114
Ek 7. İntihal Raporu	115
Ek 8. Etik Kurul Kararı	116

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kişilik kuramcılarının kişilikle ilgili tanımlarından derlenen ortak özellikleri	31
Tablo 2. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri.....	48
Tablo 3. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ve sahip oldukları hastalıklara ait veriler	49
Tablo 4. Katılımcıların sahip oldukları çocuklarına ait veriler.....	51
Tablo 5. Katılımcıların sahip oldukları çocukların derslerine ait verileri	52
Tablo 6. Katılımcıların kullandıkları ilaçlara ait veriler	53
Tablo 7. Kısa Semptom Envanteri Normal Dağılım Testi Tablosu.....	58
Tablo 8. Büyük Beş Kişilik Testi Normal Dağılım Testi Tablosu	59
Tablo 9. Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği Normal Dağılım Testi Tablosu	60
Tablo 10. Kısa Semptom Envanteri Frekans Tablosu	62
Tablo 11. Büyük Beş Kişilik Testi Frekans Tablosu	63
Tablo 12.Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği Frekans Tablosu.....	64
Tablo 13. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	65
Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	67
Tablo 15. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	67
Tablo 16. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	68
Tablo 17. Katılımcıların Yaşlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	69
Tablo 18. Katılımcıların Yaşlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	69
Tablo 19. Katılımcıların Yaşlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	69
Tablo 20. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	71
Tablo 21. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	72

Tablo 22. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	73
Tablo 23. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	74
Tablo 24. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	75
Tablo 25. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	75
Tablo 26. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	76
Tablo 27. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	77
Tablo 28. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	78
Tablo 29. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	79
Tablo 30. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	80
Tablo 31. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	80
Tablo 32. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları	81
Tablo 33. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	82
Tablo 34. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları.....	83

KISALTMALAR

AB: Anksiyete Bozukluğu

B5KT: Büyük Beş Kişilik Testi

BSI: Brief Symptom Inventory

ÇBDÖ/ABF: Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği Ana-Baba Formu

ÇO: Çalışma Ortamı

D: Depresyon

D: Dinlenme

EÖ: Ev Ödevleri

FA: Fobik Anksiyete

H: Hostilite

KB: Kaynaklara Başvurma

KD: Kişiler Arası Duyarlılık

KSE: Kısa Semptom Envanteri

KSE-EK: Kısa Semptom Envanteri Ek maddeler

OKB: Obsesif-Kompülsif Bozukluk

P: Psikotizm

PD: Paranoid Düşünceler

S: Somatizasyon

SOÇ: Sistemli ve Organize Çalışma

TD: Temizlik ve Düzen

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Kişilik denildiğinde herkes ne anlama geldiğini bilir ancak; formel bir tanım noktasında iş oldukça zorlaşır. Yine de en genel tanımı ile kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, onu diğer bireylerden ayıran, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi olarak tanımlanmaktadır (Kulaksızoğlu, 1997). Kişilik özelliklerinin incelenmesinde Beş Faktör Kişilik Kuramının son 20 yıldır ön plana çıktığı görülmektedir (Klimstra, 2012). Bahsedilen beş faktör kişilik modeli; dışa dönüklük içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal denge duygusal dengesizlik, gelişime açıklık-gelişime kapalılık olarak kişiliği değerlendirmektedir (Güneri- Yöyen, 2016). Anne-babanın kişilik özellikleri, çocuğa karşı tutum ve davranışları, değer yargıları, çocuğa yaşamının ilk yıllarında sağladıkları sosyal deneyim edinme fırsatları çocuğun sosyal becerileri kazanmasında önem arz etmektedir. Yaşamın ilk yıllarında 'model alarak öğrenme' çocuğun hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun bu dönemde çevresinde davranışlarını model alabileceği en etkin kişiler kuşkusuz anne ve babasıdır (Gülay ve Akman, 2009). Kişilik özellikleri John, Hampson ve Goldberg'e (1991) göre, duruma bağlı olarak ortaya çıkan duygusal tepkilerdir. Dolayısıyla anne ve babadan olumlu veya olumsuz doğabilecek duygusal bir tepkinin çocukta çalışma beceri kazanımında olumsuz etkiye yol açabileceği düşünülmektedir.

Çocuğun yetiştiği ortamda anne ve babanın kişilik özelliklerinin de etkisi olabileceği öngörülmektedir. Kişilik özellikleri Hampson ve Goldberg'e (1991) göre, duruma bağlı olarak ortaya çıkan duygusal tepkilerdir. Dolayısıyla anne ve babadan olumlu veya olumsuz doğabilecek duygusal bir tepkisi çocukta problem bir davranışına veya sosyal beceri kazanımında eksikliğe yol açabileceği düşünülmektedir.

Psikolojik iyi oluş, başkalarıyla olumlu ilişkiler, kişisel hakimiyet, özerklik, yaşamdaki amaç ve anlam duygusu ve kişisel gelişim ve gelişmeden oluşur. Psikolojik iyilik, hem zorlu hem de ödüllendirici yaşam olaylarından etkilenen bir denge durumuna ulaşılarak elde edilir. Psikolojik Refahın iki önemli yönü vardır. Bunlardan ilki, insanların ne kadar olumlu duygular ve mutluluk duyguları yaşadıklarıyla ilgilidir. Bazen psikolojik iyilik halinin bu yönü öznel iyi oluş olarak adlandırılır (Diener, 2000).

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen en önemli etkenlerden birisi, öğrencilerin sahip olduğu çalışma stratejileri ve tutumlarıdır. Derslerdeki akademik başarıyı artırmanın en etkili yollarından birisi etkili ders çalışma stratejileri ve alışkanlıklarının kullanılması olmaktadır. Ders çalışma becerileri tanım olarak, çalışma becerilerinin genel olarak “öğrenme amacıyla belirli tekniklerin etkili bir biçimde kullanılması” olarak tanımlanmaktadır (Thomas, 1993; Uluğ, 2000; Yıldırım ve ark., 2000). Bu beceriler tek başlarına önemli beceriler olmakla birlikte, birbirlerinden bağımsız değildirler ve bu becerilere yönelik stratejiler birbirlerini destekleyici nitelikte olup, üst düzeyde başarı tümünün uyumlu bir şekilde bir arada kullanılması ile sağlanabilmektedir (İlhan ve ark., 2013).

Çalışma becerileri, akademik beceri veya çalışma stratejileri öğrenmeye uygulanan yaklaşımlardır. Genel olarak okulda başarı için kritik öneme sahiptirler. Çalışma becerileri, yeni bilgileri organize etme ve alma, bilgileri saklama veya değerlendirmelerle ilgilenme sürecini ele alan bir dizi beceridir. Planlı çalışma, nereye ve nasıl gideceğimizi mantıklı bir şekilde önceden kararlaştırmaktır. Öğrencinin geçerli ve verimli bir program hazırlayabilmesi için öncelikle, günlük yaşantısında yer alan olayları ve zaman kaybına yol açan nedenleri belirlemesi zorunludur (İlhan ve ark., 2013). Her öğrenci birbirinden farklı öğrenme özellikleri gösterir. Bu nedenle her öğrenci kendi kapasitesine uygun çalışma yöntemleri belirleyip, programlı öğrenmeyi amaç edinmelidir. Evdeki çalışma alışkanlığını, ödevlerini yaparak geliştirir. Ev ödevleri çocuğun birincil ve belki de hayat ile ilgili ilk sorumluluğudur. Bu sorumluluğun öğrenilmesi ve yerine getirilmesi için başta çocuğa destek olursa bile daha sonra çocuğun bu sorumluluğu tek başına yerine getirilmesi gerekir. Öğrencinin verimli ders çalışma alışkanlıklarına sahip olmaması ya da yanlış çalışma alışkanlıkları geliştirmiş olması, okul başarısızlığının en temel nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Türkcan ve Öcal, 2003). Yeşilyaprak da (2000), birçok öğrencinin ders çalışmaya çok fazla zaman ayırmasına rağmen başarılı

olamadıklarını ifade etmiş, buna gerekçe olarak da onların etkili ders çalışma becerilerine sahip olmamalarını göstermiştir (Uluğ, 2000).

Sonuç olarak; çocuklarda çalışma becerinin kazanımında aile çok önemli bir yer tutmaktadır. Ailenin sahip olduğu birçok özellik bu sürece etki edebilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin psikolojik durumlarının ve kişilik özelliklerinin çocukların çalışma becerilerine etki edeceği düşünülmektedir. Bu araştırmada İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören 10-14 yaş aralığındaki öğrenciler ile onların ebeveynlerinin psikiyatrik durumları ve kişilik özelliklerine göre çocuklarının çalışma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan da böyle bir araştırmanın yapılması araştırma konusu ile ilgili literatürdeki eksikliği gidermesinin yanında konu ile ilgili araştırma yapacak araştırmacılara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın amacı; ebeveynlerin psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerine göre ergenlerin çalışma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde; ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve çocukların çalışma becerilerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar şunlardır:

- 1-)Ebeveynlerin kişilik özellikleri, psikiyatrik semptomları ve çalışma becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların dağılımı nasıldır?
- 2-)Ebeveynlerin psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerinin; ebeveynlerin cinsiyetine, ebeveynlerin eğitim düzeyine, ebeveynleri gelir düzeyine, ebeveynleri çalışma durumuna ve ebeveynin içinde yaşadığı aile yapısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 3-)Ebeveynlerin psikiyatrik durumu ve kişilik özellikleri ile çocuklarının çalışma becerileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkelerin kendi eğitim sistemlerini kurmaya başlamalarıyla, okullar öğrenmenin resmi kurumları haline gelmişlerdir. Bu sistemin geçerlilik kazanmasıyla birlikte yaşamı devam ettirmek ve bir meslek sahibi olmak amacıyla bir okul bitirmek zorunluluk teşkil etmiştir (Türkoğlu, 2002). Takip eden asırlar içerisinde, okullarda öğrenciye

yalnızca bilgi yükleme anlayışı terk edilmiş ve çağdaş eğitim, bireyin fiziksel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu gelişmelerin ışığında, bireyin artık her alanda kendini geliştirerek mutlu, üretken ve topluma aktif uyum sağlayabilen bir varlık olması hedeflenmiştir (Yeşilyaprak, 2000). Bu gelişmeler ışığında da ders çalışma kavramı gündeme gelmiştir (Christenson ve Anderson, 2002).

Hızlı bir şekilde değişen ve bilginin her geçen gün arttığı bir dünyada, yaşam boyu ve kendi kendine öğrenme çağdaş yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, bir anlamda eğitimde, öğrenmeyi öğretmek esas olmuştur. Dolayısıyla ders çalışma becerileri, her yaştaki bireyler için yaşam boyu gerekli olan beceriler olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Öğrencilerin kendi çalışmalarının öğrenme sürecinde önemli bir etmen olduğu görüşünün kabul edilmesiyle, onların ders çalışma becerileri konusundaki yeterlilikleri de önem kazanmıştır. Bu becerilerin okul yıllarında edinilmesinin ve alışkanlık haline getirilmesinin, okul sonrası yaşamdaki başarıya da yansıtacağına inanılmaktadır (Türkcan ve Öcal, 2003; Yeşilyaprak, 2000; Yıldırım ve ark., 2000). Verimli ders çalışma alışkanlıkları kazanmış öğrencilerin ise, okula karşı olumlu tutumlar besledikleri ve öğrenmeyi bir amaç olarak benimsedikleri belirtilmektedir (Türkcan ve Öcal, 2003).

Beş faktör modeli çerçevesinde hazırlanan kişilik özellikleri “*dışadönüklük-içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal tutarsızlık-duygusal tutarlılık, gelişime açıklık-gelişime kapalılık*” insanların, geçmişteki tecrübelerine dayanarak içinde bulunduğu zamanı tahmin etme, açıklama ve sosyal davranışlarını kontrol etmelerine imkan sağlarken, duygu durum kavramları mevcut durumun değişmesiyle kontrol edilebilecek davranışları belirtmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2011). Dışadönük faktörünün özelliği kişilerin; „sosyal, aktif, kararlı, konuşkan, girgin” gibi özelliklerdir (Costa ve McCrea,1992; Aktaş, 2006).Yumuşak başlılık-Uyumluluk boyutunun özelliği; nazik, ince, saygılı, güvenli, esnek, açık kalpli ve merhametli olmaktır (Somer ve ark., 2011).Sorumluluk boyutunun özelliği; sorumlu, bağımlı, dikkatli, disiplinli, başarı kazanma güdüsü kuvvetli, azimli kişiliği ifade etmektedirler (Aktaş, 2006). Duygusal dengede; kişinin sınırlı olup olmaması, kendine güven derecesi, kuruntulu olması, mahcup olması ve endişeli olması gibi özelliklerdir (Aktaş, 2006). Son gelişime açıklık ise; „hassas,

esnek, yaratıcı, kültürlü, entelektüel olma ve sanatsal düşünme" gibi özelliklerdir (Aktaş, 2006).

Bu bağlamda ebeveynin psikolojik durumları ve kişilik özelliklerinin çocuğun çalışma beceri noktasında etkileyebilir. Bu nedenle ebeveynin bu amaçla farkındalık kazanması ve bilinçlenmesi açısından bu araştırma önemlidir. Bu araştırma ebeveyn davranışlarını değiştirmede katkı sağlayabilir.

Ayrıca bu araştırma ortaöğretim düzeyinde eğitim alan 10-14 yaş aralığındaki öğrencilerin ders çalışma beceri davranışını etkileyen hususun ebeveyn kişilik özellikleri açısından inceleniyor. Bu alanda yapılacak diğer çalışmalara yol gösterici nitelik taşıyacağı düşünülmektedir. Bu nedenle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma; ebeveynin psikolojik durumları ve kişilik özelliklerinin çocukların çalışma becerilerine etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle ortaöğretim eğitim kurumuna devam eden 10-14 yaş aralığındaki öğrencilerin ebeveynlerinin psikolojik durumu ve kişilik özelliklerinin çocuklarının çalışma becerilerine olan etkisi üzerinde tartışma olanağı sağlayacaktır. Ebeveynlerin psikolojik durumları ve kişilik özelliklerinin çocuğun çok yönlü gelişimini ne yönde etkileyeceğinin karşılaştırılması açısından önemlidir.

1.4.Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2019-2020 yıllarında İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören 10-14 yaş arasındaki 186 öğrenci ile ebeveynlerinden alınan bilgiler ile sınırlıdır.

2. Araştırmada incelenen ebeveyn psikolojik durumları ve kişilik özellikleri ile çocuklardaki çalışma becerileri, ölçüklerin ölçtüğü maddelerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Ders çalışma becerileri: Öğrenme amacıyla belirli tekniklerin etkili bir biçimde kullanılmasıdır (Uluğ, 2000).

Kişilik: Bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçleridir (Burger, 2006).

Kişilik özellikleri: Belli koşullar altında belirli bir biçimde davranma eğilimleridir (Borgatta,1964).

Psikolojik iyi oluş: Amaçların anlam ifade etmesi, bireysel gelişimin olması ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi olarak ifade edilmiştir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kişilik Özellikleri

2.1.1. Kişiliğin Tanımı

Her insan çevresine uyum sağlamak istemektedir. İnsanlar birbirlerinden davranış biçimi bakımından ayrılırlar. İnsanı, başkalarından ayırmaya yarayan, düşünme, duygu, psikomotor gibi davranışları, tüm farklılıkları onun özelliklerini oluşturmaktadır. İnsan bütün davranışları ve özellikleri ile bir bütündür, bütün olduğu için de "kişi"dir. İnsanlar diğer insanlardan kişilik yapılarıyla ayırım göstermektedirler. Kişilik, iç ve dış çevre ile kurdukları, diğer bireylerden ayrı, tutarlı bir ilişki şeklidir.

Kişilik kavramı, insanın sosyal yaşantısının bir parçası olması dolayısıyla yüzyıllar boyunca ilgi görmüş olmasına rağmen, bilimsel gelişimine 1930'lu yıllardan itibaren kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Soysal, 2008). Kişilik, karakteristik düşünce, duygu ve davranış kalıplarındaki bireysel farklılıkları ifade eder. Kişilik çalışması iki geniş alana odaklanır: Birincisi, sosyallik veya sinirlilik gibi belirli kişilik özelliklerindeki bireysel farklılıkları anlamaktır. Diğeri, bir kişinin çeşitli parçalarının bir bütün olarak nasıl bir araya geldiğini anlamaktır (Aslan, 2018).

Kişilik kelimesinin kendisi, farklı rolleri yansıtmak veya kimliklerini gizlemek için sanatçılar tarafından takılan teatral bir maskeye atıfta bulunan Latince persona kelimesinden gelir. Kişilik kelime olarak, "bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerin bütünü, şahsiyet" olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Psikologlara göre; insanın karakteristik ve kendisine özgü davranışlarını içeren kişilik, insanın ayırt edici özelliğidir. (Morgan, 2005). Psikoloji araştırmaları dünyasında kişilik biraz daha karmaşıktır. Kişiliğin tanımı karmaşık olabilir ve tanımlanma şekli,

nasıl anlaşıldığını ve ölçüldüğünü etkileyebilir. Kişilik Projesi'ndeki araştırmacılara göre kişilik, "davranışa yol açan duygulanım, biliş ve arzuların (hedeflerin) tutarlı örüntüsüdür (Revelle, 2013). Bu arada, Amerikan Psikoloji Derneği (APA) kişiliği "karakteristik düşünme, duygu ve davranış örüntülerindeki bireysel farklılıklar" (2017) olarak tanımlar. Kişiliği nasıl tanımlarsanız tanımlayın, bu kim olduğunuzun önemli bir parçasıdır. Aslında kişilik, yaşam doyumu ile pozitif bir ilişki gösterir (Boyce ve ark., 2013). Kişiliğin hayatlarımız üzerinde bu kadar büyük bir etkisi olduğu için, onu kavramsallaştırmak ve ölçmek için güvenilir bir yola sahip olmak önemlidir. En yaygın kişilik çerçevesi, beş faktör kişilik modeli olarak da bilinen Büyük Beş'tir. Bu kişilik teorisi, dünyadaki birçok ülke ve kültürdeki insanlar için geçerli olmakla kalmaz (Schmitt ve ark., 2007), kişiliği ölçmek için güvenilir bir değerlendirme ölçeği sağlar.

Jonayed Rousan'a göre kişilik, bir bireyin içinde ortaya çıktığı çevrenin gelişimi ve sosyal büyümesi için temel sağlayan kalıtsal biyolojik donanımla edindiği psikolojik ve sosyal karakteri ifade eder. Kişilik, grup yaşamındaki sosyal etkileşimin ürünüdür. Toplumda her insanın ten rengi, boyu ve kilosuna gibi farklı özellikleri vardır. Çünkü her birey birbirinden farklıdır. Bir kişinin aynı olmayan ancak gruptan gruba ve toplumdaki topluma değişen alışkanlıklarına, tutumlarına ve fiziksel özelliklerine atıfta bulunur, herkesin iyi veya kötü, etkileyici veya etkileyici olmayan kişiliği vardır. Belirli bir grubun veya toplumun bir kültüründe sosyalleşme sürecinde gelişir. Kişi, kültürden kültüre ve zaman zaman değiştiği için tam olarak belirlenemez. Örneğin, bir katil barış zamanında suçlu, savaşta kahraman olarak kabul edilir. Etkileşim sırasında bir bireyin duygu ve eylemleri kişiliği şekillendirir. Bireyin toplam davranışlarının toplamıdır ve hem açık hem de gizli davranışları, ilgileri, zihniyetleri ve zekayı kapsar. Fiziksel ve zihinsel yeteneklerin ve yeteneklerin toplamıdır. Kişilik, oyuncuların görünüşlerini değiştirmek için kullandıkları "maske" anlamına gelen Latince "persona" kelimesinden türemiştir. Bireysel düşüncelerin, özelliklerin, davranışların, tutum, fikir ve alışkanlıkların birleşimidir. Young'a göre, "*Kişilik bir bireyin alışkanlıklarının, özelliklerinin, tutumlarının ve fikirlerinin, bunlar harici olarak roller ve statüler halinde düzenlendiği ve içsel olarak motivasyon, hedefler ve kişiliğin çeşitli yönleriyle ilgili oldukları için kalıplaşmış bir yapı*" olarak ifade etmiştir. G. W. Allport bunu "*bir kişinin çevresine uyumunu belirleyen alışkanlıkları, tutumları ve özellikleri*" olarak tanımlamıştır. Robert E. Park ve Earnest W. Burgess'e göre kişilik, "*bireyin gruptaki rolünü belirleyen özelliklerin toplamı ve organizasyonudur.*" Herbert A. Bloch bunu

"bireyin alışkanlıklarının, tutumlarının, değerlerinin, duygusal özelliklerinin karakteristik organizasyonu" olarak tanımlamıştır. Arnold W. Green ise kişiliği, "kişilik, bir kişinin değerlerinin artı fiziksel olmayan özelliklerinin (alışılmış yolları) toplamıdır" şeklinde betimlemiştir. Maclver'e göre kişilik, bir bireyin yaşadığı ve deneyimlediği her şeydir." Lundberg ve diğerlerine göre, "Kişilik terimi, belirli bir bireyin davranışının karakteristiği olan alışkanlıkları, tutumları ve diğer sosyal özellikleri ifade eder." Ogburn kişiliği ile "insanın sosyo psikolojik davranışının, eylem ve duygu alışkanlıkları, tutumları ve fikirleriyle temsil edilen bütünleşmesi" anlamına gelir. Davis kişiliği "ne organik ne de sosyal olan ancak ikisinin birleşiminden ortaya çıkan psişik bir fenomen" olarak görüyor. Anderson ve Parker'a göre, "Kişilik, sosyalleşmeden kaynaklanan ve bizi başkalarıyla ilişkilerimizde karakterize eden alışkanlıkların, tutumların ve özelliklerin bütünüdür." Munn'a göre kişilik, " bir bireyin davranış biçimlerinin, ilgi alanlarının, tutumlarının, kapasitelerinin, yeteneklerinin ve yeteneklerinin en karakteristik entegrasyonu" olarak tanımlamaktadır. Morton Prince'e göre, "Kişilik, bireyin tüm biyolojik doğuştan gelen eğilimlerinin, dürtü eğilimlerinin ve içgüdülerinin ve deneyimle kazanılan edinilmiş eğilim ve eğilimlerin toplamıdır." Young'a göre, "Kişilik, belirli bir eğilim sistemine sahip bir bireyin bir dizi durumla etkileşime giren davranışlarının toplamıdır." Lawrence A. Pevin, şu sözlerle kişiliğin işe yarayan bir tanımını vermiştir: "Kişilik, bir bireyin veya bireylerin, durumlara karakteristik tepkilerde kendilerini yansıtan yapısal ve dinamik özelliklerini temsil eder."

Kişiliğin özellikleri;

- (i) Kişilik tek başına bedensel yapıyla ilgili değildir. Hem yapıyı hem de dinamikleri içerir
- (ii) Kişilik bölünmez bir birimdir.
- (iii) Kişilik ne iyi ne de kötüdür.
- (iv) Kişilik gizemli bir fenomen değildir.
- (v) (Her kişilik benzersizdir.

Kişiliğin üç yönü; mizaç, karakter yapısı ve yetenektir. Karakter; kişiliğin sosyal ve ahlaki özelliklerini; mizaç; insanın duygusallık ve hareketlilik özelliklerini temsil eder. Nadiren genetik, nadiren de olsa öğrenme ile oluşan mizaç, insanın duygusal denge durumunu tanımlamak için kullanılır (Eroğlu, 1996).

Hızlı büyük beşli kişilik modeli kişilik özelliklerini tanımlamada kullanılan bir modeldir ve bu modelin bir çatı altında bütün kişilik özelliklerini birleştirdiği kabul edilmektedir (Bacanlı ve ark., 2009). Robert McCrea ve Paul Costa'nın kullandığı beşli kişilik modelinde kişiliğin duygusal denge, deneyime açıklık, sorumluluk, uyumluluk ve dışadönüklük boyutları tanımlanmaktadır. Kişilik kavramını açıklamak için farklı yaklaşımlar getirilmiştir. Kişilik, biyolojik ve çevresel faktörlerden gelişen karakteristik davranışlar, bilişler ve duygusal kalıplar olarak tanımlanır (Passer ve Smith, 2003). Raymond Cattell tarafından tanımlananlar gibi özellik temelli kişilik teorileri, kişiliği bir kişinin davranışını öngören özellikler olarak tanımlar. En temelde kişilik, bir kişiyi benzersiz kılan karakteristik düşünce, duygu ve davranış kalıplarıdır. Kişiliğin bireyin içinden kaynaklandığına ve yaşam boyunca oldukça tutarlı kaldığına inanılıyor. Kişiliğin birçok farklı tanımı olsa da, çoğu, bir kişinin davranışını tahmin etmeye ve açıklamaya yardımcı olabilecek davranış kalıplarına ve özelliklere odaklanır. Benzer şekilde, Soysal ve arkadaşları kişiliği "*bireyin toplumsal yaşamı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların tümü*" olarak tanımlamaktadır (Soysal, 2008).

Kişilik üzerine yapılan araştırmalar, kişiliğin bir ömür boyunca nasıl geliştiği ve değiştiği konusunda büyüleyici bilgiler sağlayabilir. Örneğin, kişilik değerlendirmeleri genellikle insanların kendileri ve benzersiz güçlü yanları, zayıf yönleri ve tercihleri hakkında daha fazla bilgi edinmesine yardımcı olmak için kullanılır. Bazı değerlendirmeler, insanların dışa dönüklük, vicdanlılık veya açıklık açısından yüksek olup olmadıkları gibi belirli özelliklere göre nasıl sıralandığına bakabilir. Diğer değerlendirmeler, gelişim sürecinde kişiliğin belirli yönlerinin nasıl değiştiğini ölçebilir (Yelboğa, 2006).

2.1.2. Başlıca kişilik özellikleri ve oluşturan etmenler

Kişilik özellikleri, insanların karakteristik düşünce, duygu ve davranış kalıplarını yansıtır. Kişilik özellikleri tutarlılık ve istikrar anlamına gelmektedir (Hellriegel ve ark., 1989). Kişilik özelliklerinin önemli bir özelliği, farklı kişilik tiplerinden ziyade sürekli dağılımları yansıtmalarıdır

Kişilik özelliklerini karakterize eden kriterler şunlardır;

1. Tutarlılık: Bir kişilik özelliğine sahip olmak için, bireylerin bu özellik ile ilgili davranışlarında ve durumlar arasında tutarlı olması gerekir. Tutarlılık kavramıyla ise

kişinin zaman içerisinde benzer durumlarda aynı davranışı sergilemesi ifade edilmektedir. Yani genellikle yardımsever kişilik özelliği sergileyen bir kişinin sınırlı olduğu bir anda yardım etmeyi reddetmesi sonucunda bu kişi ile ilgili "yardım etmeyi sevmez" olarak tanımlama yapmak doğru değildir. Çünkü bireyin sık gösterdiği davranışlar kişiliğinin bir parçasıdır. Örneğin, evde konuşkanlarsa, işte de konuşkan olma eğiliminde olmaları gereklidir.

2.İstikrar: Bir özelliği olan bireyler, bu özellik ile ilgili davranışlarda da zaman içinde bir şekilde stabildir. Örneğin 30 yaşında konuşkanlarsa, 40 yaşında da konuşkan olma eğilimindedirler.

3.Bireysel Farklılıklar: Kişiler, özellikle ilgili davranışlarda birbirinden farklıdır.

4. *Yapılaşmış* kavramıyla ise kişiliğin birbiri ile ilişkili birçok örüntüden meydana geldiğini ve bu örüntünün sistemleri arasında bağ olduğu ifade edilmektedir. Örneğin bir birey "iyi kalpli, yardımsever, sakin, uysal, ailesine düşkün" olarak tanımlandığında bu tanım içerisinde herhangi bir çelişki bulunmamaktadır. Ancak birey "iyi kalpli, huysuz, uysal, geçimsiz, son derece saygılı ve saldırgan" olarak tanımlama yapmak ise oldukça zordur. Böyle bir tanımlama sağlıklı bir kişilik örüntüsü değildir.

5. Kişilik tanımında kullanılan bir diğer özellik ise *iç ve dış çevre ile ilişki kurma* biçimidir. Çünkü bireyin hem kendi duygu ve düşünceleri ile hem de çevresinde meydana gelen olayları, insanları ve nesnelere algılama biçimi ve bunları değerlendirme biçimi de kişiliğinin bir parçasını oluşturmaktadır.

Kişiliğin tanımından da anlaşılacağı üzere kişilik, doğuştan getirilen genetik özellikler ile sosyal, kültürel ve psikolojik çevrenin etkileşimi ile oluşan karmaşık bir bütündür. Kişiliğin oluşmasında kalıtım ile çevrenin etkisini birbirinden ayırmak neredeyse olanaksızdır. İnsanların saç renkleri ve göz renkleri ile cinsel ve duygusal özellikleri kalıtımla gelmektedir (Çetin ve Basım, 2013).

Kişilik özellikleri, kişiliğin zaman içinde nispeten istikrarlı olan, bireyler arasında farklılık gösteren ve durumlara göre nispeten tutarlı olan yönleridir (Anusic ve Schimmack, 2016). Muhtemelen kişilik özelliklerini araştırmanın en yaygın çerçevesi Büyük Beş'tir. Beş Büyük özellik taksonomisi, kişiliği en geniş soyutlama düzeyinde temsil eden beş geniş faktörlü kişilik özelliklerinin hiyerarşik bir modelidir.

Kişiliğin biyolojik faktörleri, insan kişiliğinin oluşumu için çok önemlidir. Çocuklar bir ailede doğarlar ve ebeveynlerinden kişiliklerinin bir parçası haline gelen fiziksel ve psikolojik özellikler alırlar. Kalıtsal özelliklerden bazıları cesaret, korkak, zeka, zayıflık vs.'dir. Normal sağlıklı bir insan, iki elle beş duyu, iki göz gibi bazı fiziksel benzerliklere sahiptir ve bu biyolojik benzerlikler, davranıştaki bazı benzerlikleri açıklamaya yardımcı olur. Aynı fiziksel özelliklere sahip tek yumurta ikizleri dışında bireyleri birbirinden ve çeşitli fiziksel özelliklerini ayırır. Yani, kişiliğin gelişiminden kişiliğin biyolojik faktörleri sorumludur. Bir toplumda her insan belirli bir rol ve statü oynar. Örneğin toplumumuzda gençlerin yaşlılara saygılı olması beklenir. Bir bireyin toplumundaki günlük yaşamda etkileşimde bulunduğu çevre, grup yaşamı, aile, medya gibi diğer birçok sosyal faktör kişiliklerini şekillendirir. Bir bireyin sosyal yaşamı ile temas eden her şeyin o bireyin kişiliğini etkilediğini ve iyi veya kötü kişilik geliştirdiğini söyleyebiliriz.

Kişilik ile kültürel faktörler arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Hem maddi hem de maddi olmayan kültür bir bireyin kişiliğini etkiler. Kendi kültüründe yaşayan birey, özellikleri bilinçli veya bilinçsiz olarak benimser ve buna göre hareket eder. Herhangi bir toplumun kültürü, bir bireyin davranışlarını ve kişiliğini belirler ve ondan kültüre göre hareket etmesi beklenir. Bir kişi, bir kültürün tüm sosyal normlarını takip ederek, kültürel kurallara uymazken iyi kişiliğin oluşmasıyla sonuçlanır. (Çetin ve Basım, 2013).

Fiziksel çevre aynı zamanda bir bireyin kişiliğini de belirler. Çevresel faktörler, kişiliğin iyi veya kötü, sağlıklı veya zayıf olmasını etkileyen kara, nehir, dağlar, tepeler, ormanlar, düz alan, atmosfer vb. Vücut yapısı kadar tüm duyu, duyu, fikir, tutum, alışkanlık ve davranış, bireyin ait olduğu fiziksel çevrenin sonucudur. Örneğin kırsal kesimde yaşayan insanların vücut yapısı, fiziği, rengi ve sağlığı şehirli insanlardan farklıdır. Bu insanlar, çeşitli kişilikler geliştirdikleri için farklı ortamlara sahiptir. Şehirlerde yaşayan insanlar, bu imkanlardan yoksun kırsal kesimdeki insanlara kıyasla hassas bedenler ve akıllar geliştiren tesislere ve modern yaşam tarzlarına sahiptir (Çetin ve Basım, 2013).

Kişiliğin durumsal faktörleri de bir bireyin kişiliğinin oluşumunda tam bir paya sahiptir. Karşılaşılan her insan, yaşamında davranışını değiştirmesine imkan veren durumlar olabilir. Örneğin, bir öğretmen öğrencilere karşı katı ve katı olabilir, ancak ailesine

karşı olmayabilir. Bir memur, astlarına, arkadaşlarına göre farklı davranabilir. Kişilik tek bir faktörün sonucu değildir, her faktör onun oluşumunda tam bir pay vermekten sorumludur. Kişi, çevre, kültür, toplum, ebeveynler, arkadaşlar ve tesadüfen temasa geçenlerle etkileşime girdiğinde davranır ve kişiliği vardır (Çetin ve Basım, 2013).

Bazı akademisyenler, kişiliğin davranışları nasıl açıkladığına dair anlayışımızı artırmak için kişilik özelliklerinin, süreçlerinin ve davranışlarının birbirinden ayrılması gerektiğini savunmuştur (Baumert ve ark., 2017; Zeigler-Hill ve ark., 2019). Bu perspektifte kişilik özellikleri, büyük ölçüde biyolojik etkiler tarafından kontrol edilen temel eğilimler veya genel yatkınlıklar olarak görülebilir (McCrae ve Costa, 2008; McCrae, 2018). Aksine, tercihler gibi motivasyonel süreçler ve sonraki davranışlar, kişilik özellikleri ile sosyal bağlamın özellikleri arasındaki etkileşimi temsil eder. Bu nedenle, süreçler ve davranışlar, belirli nispeten geniş ve soyut kişilik özelliklerine sahip olmanın ne anlama geldiğine bağlamsallaştırılmış bir biçim verir (Cantor, 1990; McAdams ve Pals, 2006; McCrae ve Costa, 2008; Wood ve ark., 2015; McCrae, 2018). Bu nedenle tercihler, kişilik özelliklerinin bir sonucu olarak görülebilir. Bu tercihler de bir kişinin davranışını etkileyecektir. Spesifik olarak, bir bireyin davranışsal gösterilerinin etki yasasına uyması beklenir. Bir kişinin ihtiyaçlarını ve arzularını karşıladığında belirli bir davranış artar ve karşılamadığında belirli bir davranış azalır (Wood ve ark., 2015). Yani, belirli bir davranış kişinin tercihlerine uygunsa daha sık gösterilecektir (Christiansen ve Tett, 2008). Sonuç olarak, kişilik özelliklerinin bir kişinin tercihlerini etkilediği ve bu tercihlerin o kişinin davranışına o kişi için faydalı ve tatmin edici olacak şekilde rehberlik edeceği iddia edilebilir.

Kişilik özellikleri teorisi, insanların doğal olarak farklı durumlarla uğraştığını ve çevreleriyle farklı şekillerde etkileşime girdiğini varsayar. Yönetim perspektifinden bakıldığında, bir bireyin kişiliği hakkındaki bilgiler, onlarla iletişim kurmanın en iyi yönteminin ne olduğu ve ne tür işler ve görevler için en uygun oldukları konusunda değerli bilgiler sağlayabilir (Eroğlu, 2004). Bir alıcının ihtiyaçlarını anlamak ve bunları müşteriye dönüştürmek, tüketici davranışı çalışmasının temel amacıdır. Alıcı alışkanlıklarını ve önceliklerini anlamak için alıcının kişiliğini anlamak ve bilmek gerekir. Kişilik, bir kişinin çevresine nasıl tepki verdiğini yansıtan iç psikolojik özellikleri ifade eder. Kişilik, çeşitli ürünler ve markalar için bireysel seçimleri gösterir.

Pazarlamacıların ürünü ne zaman ve nasıl tanıtacaklarına karar vermelerine yardımcı olur. Kişilik, bireysel özellikler, beğeniler, hoşlanmayanlar vb. Temelinde kategorize edilebilir. Kişilik statik olmasına rağmen ölüm, doğum veya evlilik gibi büyük olaylara bağlı olarak değişebilir ve zamanla kademeli olarak değişebilir. Pazarlamacı, bir bireyin kişilik özellikleriyle bağlantı kurarak pazarlama stratejilerini uygun bir şekilde formüle edebilir (Köknel, 1995).

Benlik kavramı, bir kişinin kendini nasıl düşündüğünü, değerlendirdiğini veya algıladığını ifade etmek için kullanılan genel bir terimdir. Kendinin farkında olmak, kendine dair bir kavram sahibi olmaktır. Son yıllarda, sosyal psikologlar bunun yerine "benlik" kavramını "kişilik" kavramından çok daha fazla benimsemeye başladılar. Benlik kavramı muhtemelen daha verimli bir sorgulama hattıdır ve bizi, format yanıt seti sorunları, sosyal istenirlik ve hatta çok sayıda öge gibi önyargılı faktörlerden güçlü bir şekilde etkilenebilen "kişilik testlerinden" uzaklaştırır (Soysal, 2008).

Bir diğer kavram olan karakter ise kişiye özgü davranışların bütünü olarak nitelendirilmektedir. Karakter, güçlü yönler, düşünceler, duygular ve davranışlara yansıyan olumlu psikolojik özelliklerdir. Peterson ve Seligman (2004) tarafından zaman içinde pozitif kararlı özellikleri temsil edecek şekilde sınıflandırıldılar. Karakterin Güçlü Yönlerini, özellikle son yirmi yılda pozitif psikoloji temel alınarak sistematik olarak incelenmiştir, ancak filozoflar, ilahiyatçılar ve eğitimciler bunları iyi bir insanın özelliklerini belirlemek için farklı kültürlerde veya toplumlarda kabul edilebilir davranış unsurları olarak görmüştür (Banicki, 2014; G gyt

). Park ve Peterson (2004), güçlü yönlerin, özellikle alışılmış düşünme, hareket etme ve hissetme biçimini kapsayan beş kişiliğin beş boyutunu içeren Büyük Beşli veya Beş Faktörlü Modelinde (FFM) kişiliğin olumlu özellikleri olarak düşünülebileceğini savunmaktadır. Özellikler aynı zamanda farklı insan davranış türlerinde sabit olan psikolojik özelliklerdir. Bununla birlikte, değişiklikler sosyal çevredeki insanlar ve sistemler arasındaki etkileşimlerden veya motivasyonel, duyuşsal veya davranışsal yönlerin etkilerinden kaynaklanabilir (McCrae ve Costa, 1997; McCrae ve John, 1992). Karakter, kişiyi diğerlerinden farklı kılan bir dizi ahlaki ve zihinsel nitelik ve inanca karşılık gelir. Kişilik, bir kişinin dış görünüşü ve davranışdır. Aynı zamanda karakter, bir kişinin gözden gizlenmiş özelliklerini gösterir. Bir bireyin kişiliği zamanla

değişebilir. Bir bireyin karakteri , o kişinin fizyolojik , duygusal ve zihinsel etkinliğe çevrenin atfettiği değer olarak ifade edilir (Eren,2000; Köknel, 1995).

Kişilik özellikleri, evlilik doyumunu etkileyen faktörler arasındadır. Karney vd. kişiliğin yaşam doyumunu yordadığı sonucuna varmıştır. İnsanların farklı kişilik özellikleriyle evlenmeye başladıkları düşünüldüğünde, evlilik ilişkisinin iki farklı kişilik arasında bir bağ olduğu söylenebilir. Öte yandan, insanlar davranış ve performans özelliklerini partnerlerine empoze etme eğilimindedir; bu nedenle, kişilikleri evlilik ilişkilerinde stres yaratabilir. Uzun yıllar boyunca, kişiliği tanımlamak araştırmacılar için bir zorluktu, bu nedenle bu kavram için farklı tanımlar sağlandı. Birçok farklı kişilik özelliği olmasına rağmen, günümüzde çoğu araştırmacı, beş faktörlü modelin kişiliğin farklı yönlerini doğru bir şekilde tanımlayabileceği konusunda hemfikirdir. Bu modele göre, kişiliğin beş boyutu vardır: nevrotiklik, dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve vicdanlılık. Nevrotiklik, kişinin anksiyete, düşmanlık, dürtüsellik, depresyon ve düşük benlik saygısı gibi duyguları deneyimleme eğilimini ifade eder. Dışadönüklerin olumlu, iddialı ve girişken olma olasılığı daha yüksektir. Açıklık; merak, sanatı seven ve bilgeliği gibi özelliklerle ilgilidir. Uyumluluk, nezaket, cömertlik, empati ve fedakarlık gibi özelliklerle ilgilidir. Vicdanlı insanlar güvenilir ve öz disiplinli olma eğilimindedir ve başarıyı hedefler. Farklı kişilik özelliklerine sahip insanlar, evlilik tatmininin farklı yönlerine karşı farklı tutumlara sahip olabilir (Robbins ve Judge, 2011).

Kişiliğin çok sayıda özellikleri kapsamı durumuna bakılırsa, bunların bir kısmı ilgili kişi ile "ötekiler" arasında "benzerlikler", diğer kısmı da "ötekiler" ile "farklılıklar" şeklinde ortaya çıkmaktadır. Buna göre, kişiler, öteki kişilerle aralarında olan "benzerlikler" yardımıyla onlarla çeşitli "bağlılık", "yakınlık" ve "işbirliği" oluşturma imkânı bulmaktadır. Kişiler arasındaki "farklılık" temelli özellikler ise onların "ötekilerle" kendi aralarındaki "özgünlük", "bağımsızlık" ve "özgürlük" alanlarının oluşumuna katkıda bulunma potansiyeli yaratmaktadır (Eroğlu, 2004).

Kişilik gelişiminde ikinci önemli faktör, kültürdür. Kültür terimi, belirli bir toplumun tüm inançlarını, geleneklerini, sanatını ve geleneklerini ifade eder. Kişilik özelliklerinin kültürler arasında aynı olup olmadığını veya farklılıklar olup olmadığını soruyorlar. İnsanların kişiliklerindeki çeşitliliği açıklayan hem evrensel hem de kültüre özgü yönler olduğu görülmektedir (Özkalp ve ark.,2013). Kişilik gerçekten bir "düşünce okulu" olarak kabul edilemeyecek kadar bölünmüştür. Ortodoks bir bakış açısı,

merkezi liderlik ya da tutarlı eğitim programı yoktu (LeVine, 2001); ancak, çoğu uygulayıcının aynı fikirde olacağı bazı temel fikirler de vardı. En azından şunları içerir:

- Yetişkin davranışı "kültürel kalıplıdır"
- Çocukluk deneyimleri, bireyin bir yetişkin olarak kişiliğini etkiler ve
- Yetişkin kişilik özellikleri, kültürel inançlara ve din gibi sosyal kurumlara yansır (LeVine, 2001).

Önde gelen kültür ve kişilik teorisyenlerinin çoğu, sosyalleşme uygulamalarının doğrudan kişilik kalıplarını şekillendirdiğini savundu. Sosyalleşme süreci, bir kişinin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını, kültürel değerlerini ve normlarını şekillendirerek, sürecin işlemesi halinde, çevredeki insan toplumuna üretici üyeler olarak uyum sağlamasına ve işlev görmesine izin verir. Kültür ve kişilik çalışması, farklı sosyalleşme uygulamalarının nasıl farklı kişilik tipleriyle sonuçlandığını inceledi. Radcliffe-Brown ve Malinowski'nin işlevselci okulları gibi, Kültür ve Kişilik de 19. yüzyıl sosyal evrimciliğine ve yayılmacılığına karşı tepkilerden biriydi. Franz Boas ve öğrencilerinin çoğu (Ruth Benedict gibi), her kültürün aynı hiyerarşik evrim dizisinden geçtiğine inanan Louis Henry Morgan ve Edward Tylor gibi erken evrimcilerin görüşlerine karşı çıktılar.

Kültür ve Kişilik alanının tam olarak nasıl ortaya çıktığı konusunda bazı tartışmalar var. Bazıları bunun antropoloji ve Freud'un psikanalizi arasındaki bir etkileşimden geliştiğine inanıyor (Singer 1961). Robert A. LeVine (2001), 1918'de WI Thomas ve Florian Znaniecki'nin "Avrupa ve Amerika'daki Polonya Köylüsü" nün yayınlanmasıyla başlıyor. Thomas ve Zaniecki (1918), "sosyal evrimin bir faktörü olarak görüldüğünde, insan kişiliği, sosyal olayların nedensel açıklamasının temelidir; sosyal evrimin bir ürünü olarak görüldüğünde, sosyal olaylarla nedensel olarak açıklanabilir" Alan, Margaret Mead ve Ruth Benedict'in sonraki çalışmalarıyla daha da gelişti. Mead'in *Coming of Age in Samoa* (1928), "kişilik ve kültür arasındaki ilişkinin ilk sürekli değerlendirmesini" sağladı (Winthrop, 1991). Kültür ve Kişilik 1930'larda ve 1940'larda zirveye ulaştı ve 1950'lerde desteğini kaybetmeye başladı. Bilimsel olmayan bir şey olarak görüldü ve kalan birkaç uygulayıcı, damgalamadan kaçınmak (LeVine 2001) ama aynı zamanda kapsamını genişletmek için psikolojik antropolojiye

yaklaşımlarının adını değiştirdiler. Modern psikolojik antropoloji, diğer arayışların yanı sıra, “kendiliğin sosyal, politik ve kültürel-tarihsel oluşumunun kültürler arası çalışmasını” inceleyerek antropoloji ve psikoloji arasındaki boşluğu doldurmaya çalışır (Lindholm, 2001). (Colquitt, LePine ve Wesson, 2011).

2.1.3. Kişiliği Oluşturan Etmenler

Kişiliği oluşturan faktörlerin neler olduğu veya nelerin kişilik denilen olguyu ortaya çıkardığı sorusu sorulduğunda, bu soruya tek bir cevap vermek mümkün değildir. Çünkü kişiliği oluşturan birçok değişken vardır ve aynı zamanda değişik kuramcılara göre de bu değişkenlerin sayısı ve önemi değişmektedir. Böyle olmasına rağmen kişilik kuramı ile ilgilenen bilim adamları kişiliğin genel olarak kalıtım ve çevre faktörlerinin birleşiminden oluştuğu ortak görüşüne sahiptir (Luthans, 1995; Morgan, 1999; Eroğlu, 2004; Erdoğan, 1994). İfade edildiği gibi kişiliği oluşturan birçok değişken bulunmaktadır. Kuramcıların, bu konudaki değişik görüşlerine rağmen literatürde uzlaşılan kişiliğe ilişkin temel faktörler; kalıtım ve bedensel yapı faktörleri, sosyo-kültürel faktörler, sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörleri, aile faktörü, coğrafi ve fiziki faktörler olarak tanımlanmaktadır (Soysal, 2008).

2.1.3.1. Genetik Etkiler

2.1.3.1.1. Kalıtım ve Bedensel Yapı Etmenleri

Bir kişinin kişiliğini belirleyecek birçok fiziksel faktör vardır. Bu fiziksel faktörler, bir kişinin genel fiziksel yapısını içerir: boyu, kilosu, rengi, cinsiyeti, güzelliği, vücut dili vb. Fiziksel faktörler bunun en önemli nedenlerinden biridir. Fiziksel yapıların çoğu zaman zaman değişir ve kişilik de değişir. Egzersizler, kozmetikler, ameliyatlar vb. İle birçok fiziksel özellik değişir ve bu nedenle bireyin kişiliği de gelişir.

Davranışımızın bazı özellikleri, miras aldığımız genetikdir. Fiziksel yükseklik, zayıflık, el becerisi, entelektüel kapasite, öğrenme yeteneği, mantıksal güç vb. Gibi bazı özellikler de kalıtsaldır. Kalıtım, gebe kalma sırasında belirlenen faktörleri ifade eder. Fiziksel yapı, yüz çekiciliği, cinsiyet, mizaç, kas kompozisyonu ve refleksler, enerji seviyesi ve biyolojik ritimler genellikle ebeveynlerden tamamen veya önemli ölçüde etkilendiği düşünülen özelliklerdir. Kalıtsal, belirli bir zihinsel, fiziksel ve duygusal durumu önceden belirler. Bu psikolojik özelliklerin kalıtım yoluyla aktarılacağı araştırmalarla tespit edilmiştir. Ancak bu tür kesin bir kanıt insanlar için mevcut

değildir. Tüm bunların davranış kalıplarımız üzerinde önemli bir etkisi vardır. Günümüzde insanın gen yapısının halen çözülememesine karşın, yapılan araştırmalar sonucunda, genlerin fizyolojik ve psikolojik yapıdaki oluşumun üzerinde etkisi olduğu konusunda şüphe kalmamıştır. Bunun sonucu olarak da kalıtımsal olan bu gensel faktörlerin kişilik üzerine de etkilerinin olduğu muhakkaktır (Schermerhorn ve ark., 1997).

Kişilik özellikleri, belirli koşullar altında belirli şekillerde yanıt verme eğilimini yansıtan görece kalıcı düşünce, duygu ve davranış kalıplarıdır (Atkinson ve ark., 1995). Kalıtımsal özelliklerin kişiliği belirleme derecesi ise, bireyden bireye değişecektir. Yani gensel özellikler, kişiliği her bireyde aynı ölçüde oluşturmayacaktır. Zihinsel özelliklerin ve davranış eğilimlerinin ortaya çıkmasında kalıtımsal özellikler her bireyde önemli bir etken olarak görülmektedir. Ancak değer yargılarının oluşmasında, ideallerin belirlenmesinde ve inanç sisteminin oluşmasında kalıtımsal özelliklerin önemi, son derece azdır (Erdoğan, 1994)

2.1.3.2. Çevresel Etkiler

2.1.3.2.1. Sosyal ve Kültürel Etmenler

Kişilik, bireysel bir nitelik değildir. Sosyal etkileşimin bir sonucudur. Çevre şartları içerisinde insanları en fazla etkileyen faktör, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun sosyokültürel özellikleridir. Kişilikte çeşitli nitelikler bir araya getirilmez. Aslında, bire entegre edilmişlerdir. Bu entegrasyon, insandan insana farklı olabilecek bir organizasyonun sonucundan başka bir şey değildir. Bir kişinin belirli bir kişiye yönelik davranışı, başka bir kişinin davranışından farklı olabilir. Bu yüzden; uygun bir ortam koşulunu koyarız. Bu uygunluk, bireysel özgüllük ile ilgilidir. Kişilikte çeşitli nitelikler bir araya getirilmez. Aslında, bire entegre edilmişlerdir. Bu entegrasyon, insandan insana farklı olabilecek bir organizasyonun sonucundan başka bir şey değildir. Bir kişinin belirli bir kişiye yönelik davranışı, başka bir kişinin davranışından farklı olabilir. Bu yüzden; uygun bir ortam koşulunu koyarız. Bu uygunluk, bireysel özgüllük ile ilgilidir. Kişilik psikolojik bir yapıdır, ancak araştırmalar onun biyolojik süreçlerden ve ihtiyaçlardan da etkilendiğini göstermektedir. Kişilik sadece çevremizde nasıl hareket ettiğimizi ve tepki verdiğimizizi etkilemez; aynı zamanda belirli şekillerde hareket etmemize neden olur. Aslında kişilik, bir insandaki davranışı, düşünceyi, motivasyonu ve duyguyu etkileyen kalıpların benzersiz birleşimidir. Psikodinamik, öğrenme,

insancıl, biyolojik, özellik ve kültürel perspektifler dahil olmak üzere, kişiliğin modern psikolojik incelemesine birçok yaklaşım vardır. Bir kişinin başkalarını nasıl etkilediği, kendini nasıl anladığı ve gördüğü ve içsel ve dışsal ölçülebilir özellikler örüntüsü olarak tanımlanabilir. Bir kişinin sahip olduğu nispeten istikrarlı duyguları, düşünceleri ve davranış kalıplarını kapsar. Bireyler, doğdukları andan itibaren ölümüne kadar, bilincine varmış olsunlar veya olmasınlar, diğer insanların kendileri için hazırlamış oldukları belirli davranış şekillerinin takip etmek zorunda kalmaktadırlar (Koptagel, 1982; Eroğlu, 1998).

Geleneksel olarak, kültürel faktörlerin kişilik üzerindeki etkisinin biyolojik faktörlerden daha fazla olduğu söylenir. Öğrenme süreci, kişilik üzerinde önemli bir rol oynar. Kültür, kişinin ne öğreneceğini dikte eder (Luthans, 1992). Kültür ile kişilik birbirinden ayrı olgular değildir. Çünkü kültür ile kişilik aynı kalıp içinde yer almaktadır (Tezcan, 1987). Bu yaklaşımdan hareketle, geleneklerin ve toplumsal normların oluşturduğu kültürel faktörlerin kişilik oluşumunda biyolojik faktörlerden daha önemli olduğunu savunan görüşlerde literatürde önemli yer doldurmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1988). Kültürün kişiliğe etkisinin bilinmesine rağmen kültür ile kişilik arasında doğrusal bir ilişki kurulamamıştır. Bunun nedenlerinden birisi, karmaşık toplumların kültürel yapısı, birçok alt kültürün birleşiminden oluşmaktadır. Diğer taraftan bu yapı, kültürün kişiliği etkilediği gerçeğinin dışlayamaz. Buradaki güçlük genelleme yapıldığında ortaya çıkmaktadır (Luthans, 1992). Kültür, insanın karar vermesinin altında yatan belirleyicidir. Genelde bağımsızlığa, saldırganlık rekabetine ve işbirliğine yönelik tutumu belirler. Her kültür, üyelerinden grup için kabul edilebilir bir şekilde davranmalarını bekler ve eğitir (Onaran, 1971'den akt. Eroğlu, 1998).

2.1.3.2.2. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Etmenleri

Kişiliğin oluşmasında, diğer önemli bir etken de bireyin mensubu bulunduğu sosyal sınıftır. Bireyin ait olduğu sosyal sınıf, eğitim olanakları, hayat tarzı, düşünce ve yönelimleri ile birlikte çeşitli kişisel özelliklerini şekillendirebilmektedir. (Eroğlu, 1998; Soysal, 2008). Belirli bir genetik yapı ile dünyaya gelen birey, sosyal çevresi ile karşılıklı etkileşimden oluşan "sosyalleşme" süreci içerisinde, kendisine toplum içinde rol üstlenmeyi olanaklı kılacak bazı yetenekler, beceriler, güdüler, tutum ve görüşler, sosyal değer ve normlar oluşturmaktadır (Tınar, 1999). Kültürel yapı, genel olarak, kişiliğin genellenebilir özelliklerini ortaya çıkarır. Ancak, belirli bir kültürel yapı içinde

farklı alt kültürler olduğuna, değişik sosyal guruplar bulunduğuna göre bu alt kültürel özelliklerin de ayrı ayrı kişilik tipleri doğuracağı kabul edilmelidir (Erdoğan, 1994).

2.1.3.2.3. Aile Etmeni

Kişinin aile bireyleri ile olan ilişkileri kişiliğin oluşmasında çok önemli bir role sahiptir. Ailenin gelişmekte olan çocuk üzerinde tutumları, inançları, fırsatları, alışkanlıkları ve kişilik özelliklerini etkileyen çok güçlü etkileri vardır. Aile, bir çocuğun kim olacağını ve neyi başardığını belirlemede kritik bir rol oynar. Yetenekli bir çocuk için, yeteneğin yüksek düzeyde geliştirilip geliştirilmeyeceği konusunda ailenin etkisi belirleyici faktör olabilir.

Aile ve sosyal guruplar kişilik gelişimi üzerinde en önemli etkiye sahiptir. Ebeveynler ve diğer aile üyeleri, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin, ailenin diğer üyelerine kıyasla kişilik gelişimi üzerinde daha fazla etkisi vardır. Bir kişinin ev ortamı ve aile üyelerinin yanı sıra, arkadaşlar, komşular, akrabalar vb. gibi sosyal faktörlerden kaynaklanan başka etkiler de vardır. Bu gurupların etkileri sosyalleşme ve özdeşleşme sürecinden geçer (Morgan, 1999). Anne-baba, toplumsallaşmanın ilk kaynağı ve ilk modelleridir. Yüksek sosyoekonomik statü, çocuğun olgunluğu ve zekası ile doğrudan ilişkilidir, ancak dışadönüklük değildi. Ayrıca, anne katılımı dışadönüklüğü ve zekayı etkilerken, babanın katılımı olgunluğu etkilemiştir (Nakao ve ark., 2000). Genel olarak, her bireyin aile ortamının etkilerine duyarlılığı farklıdır (Zel, 2001).

Değişen aile içi ilişkiler dikkate alınarak yapılan tanımlamalara göre aile içi ilişkilerin etkisinde tanımlanabilecek aile yapıları şunlardır (Yörükoğlu, 1996): Sevgi Gösterimi Yüksek Disiplin Davranışı Az Olan Aile, Sıkı Disiplinli Sevecen Aile, Baskıcı Sevgisiz Aile, Sevginin Sınırlı Yaşandığı Disiplini Tutarsız Aile, Geleneksel (Ataerkil) Aile Yapısı, Parçalanmış Aile, Duyguların Paylaşıldığı Demokratik Aile Yapısı (Forsberg, 1993).

Kişilik oluşmasında, aile faktörü içinde kardeşlik ilişkileri de önemli bir yer tutmaktadır. Buna göre, günümüzde daralan aile içi ilişkilere bağlı olarak kişilerin sorumluluk duygularının azaldığı iddia edilmektedir. Böyle bir ortamda fertler, kolektif hayat ilkeleri yerine, ferdi tatmine öncelik vererek daha fazla ekonomik arayışlar içerisine girmektedirler. Özeliklerde kendini güvensiz bir ana ya da babanın çocuğun

üzerine düşerek onu aşırı koruması, çocukta bağımlı ve kendine güvensiz bir kişilik yaratabilir. Böyle bir ortamda yetişen çocuk, çoğunlukla kendi başına ayakta kalmayı başaramayan ve karşılaştığı problemleri kendi başına çözmeyi beceremeyen bir kişilik geliştirir (Koptagel, 1982'den akt. Eroğlu, 1998).

2.1.3.2.4. Coğrafi ve Fiziksel Etmenler

Kişilik, insanların çok fazla düşünme eğiliminde olduğu bir şeydir. İş, okul veya sosyal etkinlikler aracılığıyla yeni insanlarla tanıştığımızda, hemen odaklandığımız şey genellikle onların kişilikleridir. İyi, yardımsever, dışa dönük veya utangaç olup olmadıkları, çevremizdeki insanları değerlendirirken değerlendirdiğimiz şeylerden sadece birkaçıdır. Coğrafi çevre içerisinde iklimin, tabiatın ve yaşanan bölgenin fiziki şartlarının bireylerin kişilik özellikleri üzerinde belirgin etkileri bulunmaktadır (Zel, 2001).

2.1.3.2.5. Diğer Etmenler

Kitle iletişim araçları, kişiliğin oluşmasında belirgin bir etkiye sahiptir (Erdoğan, 1991: 243). Radyo, televizyon, video, kitap, gazete ve dergi gibi belirli bir teknoloji kullanımıyla çok sayıda kişiye, bazı mesajların ulaştırılması esasına dayanan kitle iletişim araçları, günümüzde kişilerin yaygın olarak yararlandıkları birer eğitim, kültür ve eğlence vasıtasıdır. Bireyin gelişmekte olduğu yaş dönemlerinde, çevresinde bulunan yetişkinler grubu da kişiliğin oluşmasında önemli bir rehber rolü oynamaktadır. Kişiler, bazı ideallerini ve eğilimlerini, gelecekle ilgili tasarılarını ve planlarını veya diğer davranış şekillerini belirleme sırasında, yakın çevresinde bulunan bazı yetişkinleri kendilerine örnek almaktadır. Bu örnek kişiler, buldukları sosyo-ekonomik konum ve çeşitli kişilik özellikleri itibarıyla, kendilerini örnek alan bireylerin kişiliklerinde önemli derecede etkili olmaktadır (Eroğlu, 2004).

Alfred Adler'e göre, insanların doğum sırasının da kişiliğinin oluşmasında etkisi vardır. Adler bu konuda yaptığı araştırma sonucuna göre, doğumdaki sıra, bireyin zeka ve yetenek düzeyini etkilemektedir. Adler'in doğum sırası kuramına göre, ilk doğan çocuk daha zeki ve yeteneklidir. Çevresiyle kolayca iletişim kurar. Ailedeki çocuk sayısı artıkça, ilk doğan çocuk ile son doğan çocuk arasında zekâ düzeyi ve ilişki kurma yeteneği bakımından önemli farklılıklar görülmektedir (Güney, 2006).

Bireylerin buldukları sosyal gruplar içerisinde yetişkinler grubu da, kişiliğin oluşumuna etkide bulunmaktadır. Kişiler bazı ideallerini ve eğilimlerini, gelecekle ilgili tasarılarını ve planlarını yakın çevresinde bulunan bazı yetişkinleri kendilerine örnek alabilirler. Bu örnek kişiler, çeşitli kişilik özellikleri itibarıyla, kendilerini örnek alan kişiler için önemli bir kişilik faktörü teşkil ederler (Eroğlu, 2011).

2.1.4. Kişisel Farklılıkları Doğuran Nedenler

Her birey, kişi olarak diğer bireylerden farklı bazı özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerin onun farklılıklarını oluşturur. Bireylerin öğrenme, düşünme, fizyolojik özellikler, yetenekler, bilgi, çatışma, heyecan, duygu, dikkat, görme, işitme vb. faaliyetleri farklılıklar gösterir (Türkel, 1992). Kişisel farklılıkları doğuran nedenler çeşitlilik göstermekle birlikte Dubrin (1994) bu farklılıkları altı başlık altında toplamaktadır. Bunlar:

- 1- Bireyler verimlilik bakımından birbirinden farklıdır.
- 2- Bireylerin beceri ve yetenekleri birbirinden farklıdır.
- 3- Bireyler yaptıkları işe verdiği önem açısından farklıdır.
- 4- Bireyler istedikleri ve uyguladıkları liderlik tarzı bakımından farklıdır.
- 5- Bireylerin başkaları ile iletişim kurma isteği ve gereksinimi bakımından farklıdır.
- 6- Bireylerin çalıştıkları örgüte karşı duydukları sadakat ve bağlılıklarının birbirinden farklıdır. Kişisel farklılıkları oluşturan birçok kişilik özelliğinin davranış ayrılıklarına neden olduğu bilinmekle birlikte, burada örgütsel bakımdan önemli bulunan dördüne değinilecektir. (Türkel, 1992; Eren, 2004; Zel, 2001).

Kişilik gelişimi, bir bireyi terbiye eder ve onun kendine ait bir iz bırakmasına yardımcı olur. Başkalarının onu takip etmesi için bireylerin kendilerine ait bir tarzı olması gerekir. Kişilik gelişimi sadece iyi ve şık görünmenizi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda dünyayla bir gülümseme ile yüzleşmenize yardımcı olur. Kişilik gelişimi, stresi ve çatışmaları azaltmada uzun bir yol kat eder. Bireyleri hayatın daha parlak yönlerine bakmaya teşvik eder. Kişilik gelişimi, hayatta olumlu bir tutum geliştirmenize yardımcı olur. Olumsuz bir tutuma sahip bir birey, her durumda bir sorun bulur. Bireylerin etrafındaki insanlara karşı iyi davranması esastır. Başkalarına

karşı nazik olmak sizi sadece diğer insanlar arasında popüler kılmakla kalmaz, aynı zamanda saygı ve gurur duymanızı da sağlar. Bir bireyin, insanları kendisine çeken manyetik güce sahip olması gerekir. Kişilik gelişimi, toplumdaki insanlardan tanınma ve kabul görmeye yardımcı olur. Kişilik gelişimi, sadece bir bireyin profesyonel yaşamında değil, aynı zamanda kişisel yaşamında da önemli bir rol oynar. Bireyi disiplinli, dakik ve organizasyonu için bir değer kılar. Disiplinli bir birey, uzun vadede hayatta kalmayı zor bulur. Kişi asla işine karşı tavrını veya kişisel kinlerini taşımamalıdır. Kişilik gelişimi, bir bireye dakiklik, esnek tutum, öğrenme isteği, arkadaş canlısı doğa, başkalarına yardım etme isteği gibi olumlu nitelikleri telkin etmesine yardımcı olur. Kişilik gelişimi, etkileyici bir kişilik geliştirmenize yardımcı olur ve sizi diğerlerinden farklı kılar. Kişilik gelişimi, kişinin iletişim becerilerinin geliştirilmesinde de önemli bir rol oynar. Bireyler düşüncelerini ve duygularını en çok arzu edilen şekilde ifade etme sanatında ustalaşmalıdır. Kişilik gelişimi, sizi nereye giderseniz takdir edilen ve saygı duyulan kendine güvenen bir birey yapar.

Nesnellik

Bazı durumlarda, birey normal davranış göstermeyerek, içinde bulunduğu durumun gereklerinden dolayı normalden farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Bu normal dışı davranışlar bireyin objektif olarak değil de, duygusal davranması sonucu meydana gelmektedir. Birey burada duygularının esiridir ve böylece davranışlarının asıl nedenini gizlemektedir (Türkel, 1992). Nesnel (objektif) nedenlere dayanmayan davranışlar çoğu durumlarda bunalım veya tatminsizlikten ileri gelir. Yani olaylarda gözlenen gerçekler ve onların cereyan ediş biçimleri, bireyin davranışlarını da farklılaştırmaktadır. Nesnel (objektif) olmayan davranışlar, bireylerin yararlı birçok yeteneklerinin ortadan kalkmasına ve moral kişiliklerinin farklılaşmasına neden olmaktadır (Eren, 2004; Zel, 2001).

Girişim Ruhu

İş ve hayatta öğretemeyeceğin bazı özellikler var. İçeriden ve zamanla oluşurlar, kim olduğumuzun bir parçası olurlar. Bu özelliklerden biri de girişimci ruhtur. Yoktan harika bir şey inşa etmek için gerçek bir tutku sergileyen ve büyük hedeflere ulaşmak için kendilerini sınırlara zorlamaya istekli bireylerde gelişir. Yöneticiler arasındaki

birçok farklar bu nitelikler bakımından ortaya çıkmaktadır. Yeni bazı yatırımda bulunan yöneticiler ile mevcut durumun yürütülmesi yönünde tercihini kullanan yöneticiler arasında belirli bir kişilik farkından söz edilebilir (Zel, 2001).

Hırslı Olma

Hırslı bir bireyin akli, her zaman kişisel mevki ve kariyerinde yükselme tutkuları ile meşguldür. Bu tür bireyler, ücretinde veya statüsünde yapılan herhangi bir değişikliğe karşı çok duyarlıdır. Örgütlerde özendirmek amacıyla yapılan usul ve yöntemler hırslı yaratışlı kimseleri harekete geçirmek için çok etkilidir. Hırslılık duygusu, işletmelerde karar alma sürecinde de kendini gösterir. Çabuk karar vermek, bir kere verilen karardan ilke gereği vazgeçmemek niteliği bakımından da bireyler birbirinden farklılık gösterirler (Eren, 2004; Zel, 2001).

Toplumculuk

Toplumculuk, bireyin ilişkili olduğu kimselerin tutum ve arzularına karşı olan duyarlılığını ifade eder. Toplumculuğu yüksek birey, kendini gruptan ayrı hissedemez. Bu duyarlılık grubun törelerine, normlarına vb. saygı gösterilmesini sağlayan başlıca normlardan biridir. Toplumculuk özelliğine sahip birey disiplinlidir, kişiliğini grup yasalarına ve düzenine uydurabilir (Eren, 2004; Zel, 2001).

2.1.5. Kişilik ve İş Hayatındaki Önemi

Kişiliğin önemi ve bir organizasyonu nasıl tamamladığı, role ve sektöre göre değişir. Yöneticiler ve iş liderleri için, meslektaşlarınızı motive etme ve cesaretlendirme yeteneğine sahip olmanın yanı sıra onların eksikliklerini anlama, bir kuruluşun başarısı için çok önemlidir. İşverenler için, personel ile etkili bir şekilde iletişim kurma ve değişime karşı esnek kalma becerisine sahip olmak, bir organizasyonu ileriye taşımak için zorunludur. Her iki durumda da, bir yöneticinin meslektaşları ile ilişkiler kurma ve sürdürme becerisi, kuruluşun başarısının ayrılmaz bir parçasıdır. Çoğu zaman, kişilik bu tür ilişkileri nasıl kurup sürdürebileceğinizi belirler ve bu nedenle herhangi bir organizasyon için önemli bir unsurdur.

Kişilik ve İş Doyumu

Beşli faktör kişilik modelinin 'uyumlu birey' ve 'sorumlu birey' boyutları, iş doyumu ile pozitif yönde ilişkilidir. Uyumlu ve sorumlu bireyler, öznel iyilik hallerini güçlendirme potansiyeli bulunan başarı yönelimli durumlarda göreceli olarak daha fazla başarı kazanacaklardır. Nevrotiklik ve negatif duygusallık düzeyi yüksek olan bireyler ise öznel iyilik durumlarının azalmasına bağlı olarak negatif iş şartları oluşturacaklardır (George ve Brief, 2004). İş doyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Fakat bu çalışmalar durumsal faktörlerin önemsizliğini göstermemektedir. (George, 1992)

Mesleki beceriler doğuştan olmayan ve her birey tarafından öğrenilmesi gereken bir şeydir. Olağanüstü mesleki becerilere sahip bir kişi, mesleki davranışları zayıf olan bir kişiden çok daha başarılı olacaktır. Organizasyon becerileri, iş verimliliği, dil becerileri, sunum becerileri vb. Beceriler her bireyin öğrenmesi gereken bir zorunluluktur. Bu becerilerden herhangi birinin olmaması, işyerinde hayal kırıklığına ve monoton bir başarı oranına yol açar (George ve Brief, 2004).

Kişilik ve Performans

Treyt kuramı ele alınarak kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik ilk çalışma 1936 yılında Allport ve Odbert tarafından yapılmıştır. Raymond Cattel (1946), elde edilen bu listeye faktör analizi uygulayarak 16 temel kişilik özelliğinden (problem çözme, canlılık, kurallara bağlılık, strese dayanıklılık, sıcakkanlılık, girişkenlik, baskınlık, duyarlılık, ihtiyatlılık, soyut düşünme, kendini sorgulama, değişimlere açıklık, mükemmeliyetçilik, kendine yeterlilik, gerginlik, ketumluk) oluşan bir liste elde etmiştir (Aydın, 2000:80). Treyt tanım olarak, insanların nasıl davrandıklarına, algıladıklarına ve hissettiklerine dair sözcükler ve cümlecikler olarak ifade edilmektedir. Böyle baktığımızda treyt kuramı bireyden kişiye tutarlı ve kalıcılık biçimde farklılıklar gösterten her türden özelliktir. Başkalarını ve kendimizi heyecanlı endişeli saldırgan ve zeki diyerek tanımlandığımızda, treyt kuramını kullanmış oluyoruz (Yakupoğlu 1996)

Performans değerlendirmelerinde treyt yaklaşımları kullanıldığında, yöneticiler astlarını beceri, yetenek ya da kişilik gibi iş performansı ile ilişkili bireysel özelliklerine göre değerlendirirler. Örneğin, bir sosyal hizmet görevlisi, empati ve iletişim kurma

becerilerine göre değerlendirilebilir. Treyt değerlendirmesinin dezavantajı, yöneticileri diğer değerlendirme metotlarını göz ardı etmelerine neden olmasıdır (Jones ve George, 2008)

Kişilik, Motivasyon, Eğitim ve Mentorluk

Beş faktör modelinin 'deneyime açık tip' boyutu, motivasyon ve eğitim konularında etkin bir gösterge olabilir. Barrick ve Mount (1991) meta-analitik bir çalışmada, bu boyutu eğitim başarısı ile ilişkili bulmuşlardır. Ayrıca, beş faktör modeli, hangi bireylerin mentor ya da mentor tarafından korunan birey olarak rahat ve başarılı hissettiklerini tanımlamada da kullanılabilir. Lee, Dougherty ve Turban, etkin mentorların yüksek derecede anlaşmaya hazır ve en azından orta düzeyde duygusal tutarlı, dışadönük, açık ve sorumlu olması gerektiğini ifade etmektedirler (Lee ve ark., 2000).

2.1.6. Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Büyük Beş modeli, birçok bağımsız araştırmacının katkılarından kaynaklanmıştır. Gordon Allport ve Henry Odbert ilk olarak 1936'da kişilik özellikleriyle ilgili 4.500 terimden oluşan bir liste oluşturdu (Vinney, 2018). Çalışmaları, diğer psikologların kişiliğin temel boyutlarını belirlemeye başlaması için bir temel sağlamıştır. 1940'larda Raymond Cattell ve meslektaşları, Allport'un listesini on altı özelliğe indirgemek için faktör analizi (istatistiksel bir yöntem) kullandı. Bununla birlikte, çok sayıda psikolog Cattell'in listesini inceledi ve bunun beş özelliğe indirgenebileceğini buldu. Bu psikologlar arasında Donald Fiske, Norman, Smith, Goldberg ve McCrae & Costa bulunuyordu (Cherry, 2019). Lewis Goldberg özellikle beş temel kişilik faktörünü savunmuştur (Ackerman, 2017).

Tüm kişilik teorilerinde olduğu gibi, Büyük Beşli hem doğadan hem de beslenmeden etkilenir. İkiz çalışmaları, Beş Büyük özelliğin kalıtılabilirliğinin (genlere atfedilebilecek varyans miktarı) % 40-60 olduğunu bulmuştur. Bu bulgu, vicdanlılık, uyumluluk, nevrotiklik, deneyime açıklık ve dışa dönüklük kalıtımının sırasıyla % 49,% 48,% 49,% 48 ve% 50 olarak tahmin edildiği başka bir çalışmanın bulgularına benzerdi (Jang ve ark., 1998). Bu tür ikiz araştırmalar, Beş Büyük kişilik özelliklerinin genlerden önemli ölçüde etkilendiğini ve beş özelliğin de eşit ölçüde kalıtımsal olduğunu göstermektedir. Erkekler ve kadınlar için kalıtım, önemli ölçüde farklı

görünmemektedir (Leohlin ve ark., 1998). Farklı ülkelerden yapılan araştırmalar da Beş Büyük kişilik özellikleri için güçlü bir genetik temel fikrini desteklemektedir (Riemann ve ark., 1997; Yamagata ve ark., 2006).

Beş Büyük kişilik özelliklerinde cinsiyetler arasında farklılıklar gözlemlenmiştir, ancak bu farklılıklar aynı cinsiyetteki bireyler arasındaki farklılıklarla karşılaştırıldığında küçüktür. Costa vd. (2001) 26 ülkede 23.000'den fazla erkek ve kadından veri topladı. "Cinsiyet farklılıklarının büyüklük bakımından mütevazı olduğunu, cinsiyet kalıp yargılarıyla tutarlı olduğunu ve kültürler arasında tekrarlanabileceğini" bulmuşlardır. Kadınlar, Nevrotiklik, Uyumluluk, Sıcaklık (Dışadönüklüğün bir yönü) ve Duygulara Açıklık konularında erkeklere göre daha yüksek olduklarını bildirdiler. Erkekler Kendilerinin Girişkenlik (Dışadönüklüğün bir yönü) ve Fikirlere Açıklık konusunda daha yüksek olduklarını bildirdiler. Bir başka ilginç bulgu da, Batılı, sanayileşmiş ülkelerde daha büyük cinsiyet farklılıklarının rapor edilmiş olmasıdır. Araştırmacılar, bu bulgunun en makul nedeninin ilişkilendirme süreçleri olduğunu öne sürdüler. Bireyci ülkelerdeki kadınların eylemlerinin onun kişiliğine atfedilme ihtimalinin daha yüksek olacağını, kolektivist ülkelerdeki kadınların eylemlerinin ise daha çok cinsiyet rolü normlarına uymalarına atfedileceğini tahmin etmişlerdir.

Nevrotiklik, depresyon, şizofreni, diyabet, astım, irritabl bağırsak sendromu ve kalp hastalığı gibi birçok sağlık problemi için bir risk faktörü gibi görünmektedir (Lahey, 2009). Nevrotikliği yüksek insanlar, özellikle depresyon gibi duygu durum bozukluklarına karşı savunmasızdır. Düşük uyumluluk aynı zamanda daha yüksek sağlık problemleri şansı ile ilişkilendirilmiştir (John ve Srivastava, 1999). Sorumluluktan alınan yüksek puan, lise ve üniversite notlarının daha iyi olacağını öngörür (Myers, 2011). Aksine, düşük uyumluluk ve düşük vicdanlılık, çocuk suçluluğunu öngörmektedir (John ve Srivastava, 1999).

Vicdanlılık, iş performansı için beş özelliğin en güçlü öngörücüsüdür (John ve Srivastava, 1999). Yüksek bir vicdanlılık puanının, tüm boyutlarda yüksek iş performansı ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Diğer özelliklerin iş performansının daha spesifik yönlerini tahmin ettiği gösterilmiştir. Örneğin, uyumluluk ve nevrotiklik, ekip çalışmasının söz konusu olduğu işlerde daha iyi performansı öngörür. Ancak, uyumluluk, bireysel proaktivite ile olumsuz olarak ilişkilidir. Deneyime açıklık, bireysel

proaktivite ile pozitif olarak ilişkilidir, ancak takım verimliliği ile negatif yönde ilişkilidir (Neal ve ark., 2012).

Büyük beşin alt boyutları şunlardır;

2.1.6.1. Dışadönüklük

Kişinin sosyal çevresini genişleterek yalnızlık duygularını azalttığı aynı zamanda kolay arkadaş bulmasını, var olan arkadaşlık ilişkilerini sürdürbilmesini olumlu yönde etkileyen bir özelliktir. Diğer kişilerinde yakınlaşmakta zorlanmadıkları ve sıcakkanlı olarak tabir edilen kişilerdir (Deniz ve Ünsal, 2010). Dışadönüklükte yüksek olanlar genellikle iddialı, girişken, eğlenceyi seven ve dışa dönüktür. Sosyal ortamlarda gelişirler ve fikirlerini dile getirmekte kendilerini rahat hissederler. Başkalarının etrafında olmaktan enerji kazanma ve heyecanlanma eğilimindedirler. Dışadönüklükte düşük puan alanlar genellikle içe dönükler olarak adlandırılır. Bu insanlar daha içine kapanık ve daha sessiz olma eğilimindedir. Duyulmak yerine başkalarını dinlemeyi tercih ederler. Sosyal etkinliklere katılmak onlar için çok yorucu olabileceğinden, içe dönükler enerjiyi yeniden kazanmak için çoğu zaman yalnızlık dönemlerine ihtiyaç duyar. Dikkat edilmesi gereken önemli nokta, içe dönüklerin sosyal olaylardan ille de hoşlanmamaları, bunun yerine onları yorucu bulmalarındır (Soysal, 2008).

Dışadönük olarak nitelendirilen insanlar genellikle sosyal, insanlarla birlikte olmaktan keyif alan, istekli, harekete geçmeye hazır kişiler olarak tarif edilmektedir. Chamorro-Premuzic (2011) kitabında, dışadönüklüğün temel özelliklerini sıcaklık, girişkenlik, atılganlık, heyecan arama ve olumlu duygular yaşama eğilimi olarak sıralamışlardır. İçe dönük bireyler ise dışa dönüklerin tam aksi olarak içe kapanık, sosyalleşme çabası düşük, kendilerini korumaya alan sili kişilerdir (Bitlisli, ve ark., 2013). Bu kişilerde, dışa dönük kişilerin aksine coşku, enerji ve hareketlilik düşüktür. Sessiz olmayı ve sosyal ilişkilerde tedbirli olmayı tercih ederler ve içedönük kişiler sosyal dünyayla fazla ilgilenmezler (Deniz ve Erciş, 2008).

2.1.6.2. Nevrotiklik

Nevrotik kişiler sinirli, gergin ve evhamlı yapıları nedeniyle çoğu zaman stres altına girme eğilimi içindedirler (Merdan, 2013). Nevrotizm özellikle kaygı, depresyon ve öfke gibi olumsuz duygulara olan eğilim olarak tanımlanabilir. Nevrotik bireylerin

temel özellikleri kaygı, kızgınlık, düşmanlık, depresyon, dürtüsellik, savunmasızlık, utangaçlık olarak sıralanabilir. Nevrotik bireylerin aksine sakin, rahat kişilik özelliklerine sahip bireyler düşük nevrotik ya da duygusal dengeli kişiler olarak ifade edilmektedir (Chamorro-Premuzic, 2011; Yelboğa, 2006). Nevrotiklikten yüksek puan alanlar genellikle endişeli, güvensiz ve kendine acıyan hissederler. Genellikle karamsar ve sinirli olarak algılanırlar. Aşırı üzüntüye ve düşük özgüvene eğilimlidirler.

Nevrotiklikten düşük puan alanların sakin, güvende ve kendinden memnun olma olasılığı daha yüksektir. Kaygılı veya karamsar olarak algılanma olasılıkları daha düşüktür. Yüksek benlik saygısına sahip olma ve dirençli kalma olasılıkları daha yüksektir (Yürür, 2009). Mills ve Huebner (1998), dışa dönüklük, nevrotiklik, deneyimlere açıklık, vicdanlılık ve uyumluluk şeklinde sıralanan beş büyük kişilik özelliği ile tükenmişlik ve tükenmişlik alt boyutları arasındaki ilişkiyi irdeleyen bir çalışma yürütmüşlerdir. Beş büyük kişilik özelliğinden nevrotiklik ile tükenmişlik, uyumluluk ile duygusal tükenme, vicdanlılık ile azalan kişisel başarı, dışa dönüklük ile duygusal tükenme ve azalan kişisel başarı arasında ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna ilaveten deneyimlere açıklık ile kişisel başarı arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Bir başka çalışmada Langelaan, Bakker, Van Doornen ve Schaufeli (2006) kişilik özelliklerini olumlu yönler ve olumsuz yönler diye iki kategoride ele almış ve olumsuz yönler içerisinde öfke, korku, kaygı ve sübjektif stresi göstermişlerdir. Olumlu yönler olarak ise ilgililik, enerji ve mutluluk gibi duyguları belirtmektedirler. Bu olumsuz yönleri nevrotizm ve olumlu yönleri ise dışadönüklük olmak üzere iki kişilik özelliği altında toplamaktadırlar. Çalışmaları sonucunda işe bağlantılı çalışanların dışadönük ve hareketli oldukları dolayısıyla düşük nevrotikliğe sahip oldukları bildirilmektedir. Ayrıca nevrotizmin tükenmişlikle anlamlı bir bağıntısının olduğu belirtilmektedir.

2.1.6.3. Deneyime Açıklık

Nevrotik kişiler sinirli, gergin ve evhamlı yapıları nedeniyle çoğu zaman stres altına girme eğilimi içindedirler (Merdan, 2013). Nevrotizm özellikle kaygı, depresyon ve öfke gibi olumsuz duygulara olan eğilim olarak tanımlanabilir. Nevrotik bireylerin temel özellikleri kaygı, kızgınlık, düşmanlık, depresyon, dürtüsellik, savunmasızlık, utangaçlık olarak sıralanabilir. Nevrotik bireylerin aksine sakin, rahat kişilik

özelliklerine sahip bireyler düşük nevrotik ya da duygusal dengeli kişiler olarak ifade edilmektedir (Chamorro-Premuzic, 2011; Şimşek, 2006).

Deneyime açıklık konusunda yüksek puan alanlar, yaratıcı ve sanatsal olarak algılanır. Çeşitliliği tercih ederler ve bağımsızlığa değer verirler. Çevrelerini merak ederler ve seyahat etmekten ve yeni şeyler öğrenmekten zevk alırlar. Açıklık konusunda düşük puan alan insanlar, rutini tercih ederler. Değişimden ve yeni şeyler denemekten rahatsız olurlar, bu yüzden bilinmeyene tercih ederler. Pratik insanlar oldukları için, genellikle yaratıcı veya soyut düşünmeyi zor bulurlar (Merdan, 2013).

Kişinin açık olma ve düşüncelerini ve duygularını açıklama eğilimiyle karıştırılmaması için, Büyük Beş bağlamında Açıklık, daha spesifik olarak Deneyime Açıklığa veya yeni fikirleri düşünmeye açıklığa atıfta bulunur. Bu özellik bazı araştırmacılar tarafından "Akıl" olarak da adlandırılmıştır, ancak bu terminoloji büyük ölçüde terk edilmiştir çünkü Açıklık konusunda yüksek olan insanların daha zeki olduğunu ima etmektedir ki bu mutlaka doğru değildir. Açıklık, bir kişinin soyut düşünme eğilimini tanımlar. Açıklık konusunda yüksek olanlar yaratıcı, maceracı ve entelektüel olma eğilimindedir. Fikirlerle oynamaktan ve yeni deneyimler keşfetmekten zevk alırlar. Açıklık konusunda düşük olanlar pratik, geleneksel olma ve somut olana odaklanma eğilimindedir. Bilinmeyenden kaçınma ve geleneksel yolları izleme eğilimindedirler. Beyinde, Açıklık, belirli beyin bölgelerinin birbirine bağlı olma derecesiyle ilişkili görünmektedir. Açıklığı yüksek olanlar, farklı beyin bölgeleri arasında daha fazla bağlantıya sahip gibi görünüyor, bu da neden başkalarının göremediği bağlantıları görme olasılıklarının daha yüksek olduğunu açıklayabilir (Şimşek, 2006).

2.1.6.4. Yumuşak Başlılık

Uyumluluk, başkalarına karşı şüpheli ve düşmanca olmak yerine şefkatli, güvenen ve işbirlikçi olma eğilimi anlamına gelir (Demirkan, 2006). Hoşluk özellik sosyal uyum için genel endişe bireysel farklılıkları yansıtır. Genelde düşünceli, kibar, cömert, güvenilir ve güvenilir, yardımsever ve başkalarıyla çıkarlarını tehlikeye atmaya isteklidirler. Kabul edilebilir insanlar ayrıca insan doğasına iyimser bir bakış açısına sahiptir. (Barrick ve Mount, 1991). Uyumluluk sosyal bir özellik olduğu için araştırmalar, kişinin uyumluluğunun, ekip üyeleriyle olan ilişkilerinin kalitesiyle pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. (Çetin ve Basım, 2013). Bu kişilik boyutu güven, fedakarlık, nezaket, şefkat ve diğer toplum yanlısı davranışlar gibi nitelikleri içerir. Yumuşak başlılık yüksek olan insanlar bu özellik bu düşük daha rekabetçi ve hatta bazen manipülatif olma eğiliminde iken daha işbirlikçi olma eğilimindedir.

2.1.6.5. Sorumluluk

Sorumluluk özelliğine sahip kişiler yaşamlarında sorumlu, bağımlı, dikkatli, disiplinlidirler. Kişisel hesap verebilirlik, başkalarında sıklıkla hayran olduğumuz bir karakter özelliğidir. Bazı araştırmacılara göre bu boyutun hem hareket hem de odaklaşmayı içerdiğinden ilerletici ve engelleyici yönleri bir arada içerdiğini ve bu nedenle önceleri bu boyutu yön olarak isimlendirmeyi düşündüklerini belirtmektedirler (Yelboğa, 2006). Sorumluluktan alınan yüksek puan, lise ve üniversite notlarının daha iyi olacağını öngörür (Myers, 2011). Aksine, düşük uyumluluk ve düşük vicdanlılık, çocuk suçluluğunu öngörmektedir (John ve Srivastava, 1999).

Tablo 1. Kişilik kuramcılarının kişilikle ilgili tanımlarından derlenen ortak özellikleri

	Dışadönüklük	Geçimlilik	Sorumluluk	Duygusal Dengelilik	Açıklık
Adler	Üstünlük Arayışı	Sosyal İlgisi	-	-	Üstünlük Arayışı
Cattell	Dışadönüklük / İçedönüklük	Pathemia (Vs. Cortertia)	Superego Gücü	Düzen / Anksiyete	Bağımsızlık / Durgunluk
Comrey	Dışadönüklük Aktiflik	Feminite	Düzenlilik Ve Sosyal Gelenekçilik	Duygusal Tutarlılık	Asilik
Costa and McCrae	Dışadönüklük	Uyumluluk	Vicdan	Nörotizm	Açıklık
Eysenck	Dışadönüklük	Psikotizm	-	Nörotizm	-
Fiske	Kendine Güven	Sosyal Uyum	Gelenekçilik	Duygusal Kontrol	Araştırmacı Zeka
Freud		Psikoseksüel Gelişim			-
Goldberg	Tepkisellik	Uyumluluk	Vicdan	Duygusal Tutarlılık	Zeka
Gough	Dışadönüklük	Yumuşak Başlılık	Kontrol	-	Esneklik
Guilford	Sosyal Aktiflik	Paranoid Mizaç	İçe Dönüklülük	Duygusal Tutarlılık	-
Hogan	Azım Ve Sosyallik	Hoşlanılır Olma	Tedbirlik	Uyum	Yetenek
Jackson	Dışadönüklük, Sosal Liderlik	Kendini Koruma Tutmu	İşe Yönelme	Bağımlılık	Esneklik/Zeka
Maslow	Kendini İfade Edebilme	-	-	-	Kendini İfade Edebilme
Myers-Briggs	Dışadönüklük / İçedönüklük	Hissetme / Düşünme	Yargılama / Algılama	-	Sezgi / Algı
Peabody	Güç	Aşk	İş	Etki	Zeka

Kişilik Özellikleri İle İlgili Yurt Dışı Ve Yurtiçi Çalışmalar:

Shaver ve Brennan'ın (1992), "Bağlanma stilleri ve beş faktör kişilik özellikleri: Birbirleriyle ve romantik ilişki sonuçları ile bağlantıları" adlı çalışmasını üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylere göre daha az nevroitik, daha dışa dönük ve daha az kaygılı oldukları saptanmıştır. Feingold'un (1994), "Kişilikte cinsiyet farklılıkları: Bir meta analiz" başlıklı çalışmanın sonucunda, cinsiyet farklılıklarının dışadönüklük ile gelişime açıklıkla ilişkisi konusunda net bir bulguya ulaşılmamıştır. Yazıcı'nın (1997), "Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'ın Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, cinsiyet ve fakülte değişkenleri ile dışadönüklük özellikleri arasında anlamlı bir düzeyde farklılık ortaya çıkmıştır. Costa, Terrecciano ve McCrae'nin (2001), "Kültürlerarası kişilik özelliklerinde cinsiyet farklılıkları: Sağlam ve Şaşırtıcı Bulgular" başlıklı çalışmanın sonucunda, kişiliğin duygusal denge boyutuyla kadınların aldıkları puanların erkeklerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Somer, Korkmaz ve Tatar'ın (2002), "Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması" başlıklı çalışmada, Beş Faktör Modeli'ne dayalı ölçek, 15 alt boyutuyla kişilik özelliklerinin pek çok boyutunu oldukça kapsamlı bir şekilde temsil ettiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca faktör analizleri sonuçlarıyla alt boyutların, bağlı oldukları üst düzey faktörler ile net bir şekilde yüksek korelasyon gösterdikleri ve pek çoğunun beklenildiği gibi diğer faktörlerle yüksek korelasyona sahip oldukları gösterilmiştir. Bu sonuçlar ölçeğin yapı geçerliğini desteklemektedir. Yıldırım'ın (2003), "Empati ile Beş Faktör Kişilik Modeli Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, beş faktör kişilik özellikleri ile empati arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Çalışma, empatinin bir kişilik değişkeni olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymuştur. Bunun dışında cinsiyet faktörünün kişilik özelliklerinde ve empati kurma eğiliminde farklılık oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Kızların Empati kurma eğiliminin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Branje, Lieshout ve Gerris'in (2007), "Ergenlikteki ve yetişkinlikteki beş faktör kişilik modeli" başlıklı çalışmanın sonucunda, kızların erkeklere oranla; deneyime açıklık, sorumluluk, yumuşak başlılık ve dışa dönüklük özellikleri açısından daha fazla kişilik değişikliklerinin olduğu saptanmıştır. Erkeklerin, deneyime açıklık ve dışa dönüklük özelliklerinde azalma olduğu tespit edilmiştir. Chapman, Duberstein, Sörensen ve

Lyness'ın (2007), "Yaşlı Bir Toplulukta Beş Faktör Modeli Kişilik Özelliklerinde Cinsiyet Farklılıkları: Eski Nesillere Sağlam ve Şaşırtıcı Bulguların Genişletilmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, sorumluluk boyutunda da kadınlar ve erkeklerin birbirlerinden ayrıldıkları noktaların çok fazla olmadığı görülmektedir. İlhan'ın (2009), "Ev Kadınlarında Sosyokültürel Özelliklere Bağlı Olarak Depresyon Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arası İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, ev kadınlarında görülen kişilik özellikleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Işık'ın (2010), "Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol, Kişilik Özellikleri ve Baş Etme Stratejilerinin Psikolojik Yakınmalar Üzerindeki Rolünün İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, ebeveyn reddinin, farklı temel kişilik özelliklerinin ve farklı baş etme stratejilerinin, psikolojik yakınma, diğer bir ifadeyle depresyon ve kaygı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kakhnovets'in (2011), "Kişilik Özellikleri, Danışmanlık Becerileri ve Psikolojik Yardım Arama" adlı çalışmasında, erkekler için kişilik özelliklerinden deneyime açıklık, nevrozizm ve uyumluluk kişilik özellikleri psikolojik yardım arama tutumu ile olumlu yöne ilişkiliyken, kadınlarda dışa dönüklük ve deneyime açıklık kişilik özellikleri psikolojik yardım almaya ilişkin tutumla pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir. Telatar'ın (2012), "İlköğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin Demokratik Tutumları ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği" başlıklı çalışmanın sonucunda, demokratik tutumlarla kişilik özellikleri arasında bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Kuruçay'ın (2012), "Babanın Durumsal ve Kişilik Özellikleriyle Erkek Ergen Çocuklarının Gerçekleştirdiği Kuraldışı Davranışların Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, babaların yumuşakbaşlılık puanları ile ergenlerde görülen "öfkeyi kontrol edememek ve kavga etmek" ve "uyuşturucu ve şiddet suçu" arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Babaların gelişime açıklık puanları ile "öfkeyi kontrol edememek ve kavga etmek", "Statü Suçu ve Başkalarını Kandırmak", "Statü Suçu ve Okul Kurallarına Aykırı Davranmak" ve "Hafif Hırsızlık" arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bilge'nin (2013), "Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Tanısı Olan Çocukların Anne Babalarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, anne ve babaların nörotisizm kişilik puanları ile çocuklarının DEHB -Normal özelliklere sahip olma arasında istatistiksel olarak fark ortaya çıkmıştır. Bunun dışında, ebeveynlerin dışadönüklük ve psikotisizm alt boyutu puanlarının DEHB

tanısı olan çocukların uyum ve davranış problemi değişkeni arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ercan'ın (2014), "İlkokul ve Ortaokul Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri ile Karar Verme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, ilkokul ve ortaokul yöneticilerinin kişilik özellikleri ile karar verme becerileri düzeyleri arasında olumlu yönde orta düzeyde bir ilişki ortaya çıkmıştır. Okul yöneticilerinin kişilik özellikleri yaş ve mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte ancak cinsiyete, yöneticilikteki kıdeme, görev türüne ve okul kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Padır'ın (2015), „Ebeveyn İnternet Stili, Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Sanal Zorba ve Sanal Mağdur Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmanın amacı, ebeveyn internet stili ve beş faktör kişilik özellikleri, cep telefonuna ve evde internet bağlantısına sahip olup olmama ile lise öğrencilerinin sanal zorba ve sanal mağdur olma durumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın sonucunda, beş faktör kişilik özellikleri açısından sadece yumuşakbaşlılığın sanal zorba olmanın yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Yumuşakbaşlılık ile sanal zorbalık arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kılıç'ın (2016), "Çocukluk Çağı Travmalarının, Kişilik Özellikleri ve Psikopatolojik Durum İle İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, çocukluk çağı travmaları toplam puan ve alt grup puanları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye bakıldığında çocukluk çağı travma puanları arttıkça kişilik özelliklerinden Dışadönüklük, Sorumluluk, Uyumluluk-Geçimlilik, Gelişime açıklık/akıl puanları arasında negatif yönlü ilişki ortaya çıkmıştır. Duygusal tutarsızlık ve Olumsuz değerlik puanları arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Güneri Yöyen'in (2016), "Uluslararası Kişilik Envanterinin (IPI) Kısa Versiyonun Türkçe"ye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi" başlıklı çalışmada, Goldberg'ın beş faktör kişilik modeli üzerinden geliştirdiği IPI Kısa Versiyonu'nun geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılarak Türkçe"ye uyarlanmıştır. Geçerlilik çalışması için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Uygulanan ilk faktör analizinde varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. IPI Kısa Versiyonu'nun orijinalinde beş faktör bulunmaktadır ancak çalışmada orijinal testte her faktör altında yer alan maddelerin Türkçe versiyonunda da aynı faktörler altında yer almayıp altıncı bir faktör oluşturduğu görülmüştür. Ortaya çıkan 6 faktörlü yapı doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Kurşun'un (2017), "Çalışan Annelerin Suçluluk ve Pişmanlık Duygularında Kişilik Özelliklerinin Rolü: Psikolojik Ruh Sağlığına Etkileri" başlıklı çalışmanın sonucunda,

Beş Faktör kişilik özellikleri (uyumluluk, dışadönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik) ve suçluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Olumsuz duygular (suçluluk ve pişmanlık) psikolojik ruh sağlığı ile (depresyon, anksiyete, stres) ilişkili bulunmuştur. Ayrıca; duygusal dengesizlik, depresyon, anksiyete ve stres puanları için en iyi yordayıcı olarak bulunmuştur. Son olarak, suçluluk kişilik özellikleri (duygusal dengesizlik, uyumluluk) ve psikolojik ruh sağlığı (depresyon, anksiyete, stres) arasında aracı bir rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Topçu'nun (2017), "Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık puanları ile beş faktör kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik puanları arasında negatif yönlü bir ilişki çıkmışken; dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişkiler ortaya çıkmıştır. Beş faktör kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik, dışa dönüklük ve sorumluluk boyutlarının psikolojik dayanıklılıktaki toplam varyansın %35,7'sini açıkladığı görülmüş olup; deneyime açıklık ve yumuşak başlılık özelliklerinin psikolojik dayanıklılığı anlamlı şekilde açıklamadığı görülmüştür.

2.2. Ebeveynlerin Psikiyatrik Durumu

2.2.1. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluşu konu edinen araştırmalarda; "İyi oluş, pozitif psikoloji, mutluluk arayışı, öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş" gibi kavramlar kullanılmakta ve psikolojik iyi oluşun bu kavramlar ile birlikte incelendiği görülmektedir. psikolojik iyi olma kavramına ilk olarak Bradburn (1969) tarafından "The Structure of Psychological Well-Being" adlı eserde yer vermiştir (Myers, vd. 1995). Psikolojik iyi oluş, başkalarıyla olumlu ilişkiler, kişisel hakimiyet, özerklik, yaşamdaki amaç ve anlam duygusu ve kişisel gelişim ve gelişmeden oluşur. Psikolojik iyilik, hem zorlu hem de ödüllendirici yaşam olaylarından etkilenen bir denge durumuna ulaşılarak elde edilir.

Psikolojik Refahın iki önemli yönü vardır. Bunlardan ilki, insanların ne kadar olumlu duygular ve mutluluk duyguları yaşadıklarıyla ilgilidir. Bazen psikolojik iyilik halinin bu yönü öznel iyi oluş olarak adlandırılır (Diener, 2000). İyi oluş, psikolojik deneyimleri ve işlevselliğini en faydalı şekliyle tanımlayan bir kavramdır. İyi oluş kavramı, 2000 yılının son çeyreğinde psikoloji literatüründe sıklıkla araştırılmaya başlanmıştır. İyi oluş, iyi duyguların olması, olumsuz duyguların ise olmaması olarak belirtilmiştir.

Pozitif psikoloji anlayışı da iyi oluşla ilgili olarak bu ifadeyi kabul etmektedir (Deci ve Ryan, 2008).

Psikolojik iyi oluş, amaçların anlam ifade etmesi, bireysel gelişimin olması ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi olarak ifade edilmiştir. Psikolojik iyi oluş, hedonist ve eudaimonik gelenekle ifade edilmektedir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Hedonizm yani hazcılık, bireylerin acıdan uzaklaşıp, mutluluk aradıkları yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yaklaşım, mutluluğun uzun ve kalıcı olması gerektiğini savunur. Psikolojik iyi oluşun, zihinsel, ruhsal, kişisel, davranışsal ve sosyal etkileşimle birlikte ele alınıp tanımının yapılması gerektiği ifade edilmiştir (Rothman, Kirsten ve Wissing, 2003).

2.2.1.1. Psikolojik İyi Oluş Kavramının Tarihçesi

Tarihsel olarak, akıl sağlığı araştırmaları, psikolojik işlev bozukluğunun yanında dramatik bir şekilde ağırlıklandırılmıştır ve sağlık, sağlıklı yaşamın varlığından ziyade, hastalığın yokluğuyla eşitlenmiştir.

2.2.1.2. Psikolojik İyi Oluş ve Boyutları

Psikolojik iyi oluş halinde, iyi oluşun gerisinde kişinin potansiyelini gerçekleştirmesinin yattığı düşüncesine vurgu yapılır. Bir bireyin yaşamından doyum ve haz alması onun psikolojik iyi oluş halinde olduğunu göstermemektedir, psikolojik iyi oluş hali daha kapsamlı bir şeydir. Psikolojik iyi oluş üzerinde çalışan araştırmacılar, yapmaya değer şeyleri bulup yapmakla psikolojik iyi oluşa yani gerçek mutluluğa erişilebileceği konusunda görüş bildirmektedirler. Dolayısıyla savundukları bu görüşleri de, Aristoteles'in söylemiş olduğu insanın potansiyelini gerçekleştirmesi nihai amaçtır, sözünde birleşir niteliktedir (Hefferon ve Boniwell, 2014). Bu konuyla ilgili Ryff ve Keyes (1995) psikolojik iyi oluş kişinin hayatta ki amaçlarını, kişinin kendi potansiyelinin farkındalığını, diğer insanlarla kurmuş olduğu ilişkisinin kalitesini içermektedir, demişlerdir. Kısacası, psikolojik iyi oluş hali kişinin kendini olumlu değerlendirip, algılaması, bununla birlikte sınırlılıklarının farkında olması, bu durumda dahi kendinden memnun olmasıdır. Ayrıca diğer kişilerle güvenli ve yakın ilişkiler geliştirebilmesi, kişisel ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak şekilde çevresine yön verebilmesi, özerk bireysel ve bağımsız hareket edebilmesidir. Bireyin hayata dair bir amacının ve bunun bir anlamının olması, kapasitesinin ve yeteneklerinin farkında olup bu kapasitesini sürekli geliştirmeye çalışmasıdır (Keyes, Ryff, ve Shmotkin,

2002). Pozitif psikoloji sadece bireysel velleşmenin gerçekleşmesinin üzerinde durmamakta aynı zamanda kişinin diğer insanlara ve dünyaya katkısı konusunu vurgulamaktadır (Diener, 2009)

İnsanın iyi olma hali sadece 4 kavramın kombinasyonu ile açıklanmaktadır. Birincisi insanların özleriyle, doğalarıyla uyumları varsa iyi olma halinden bahsedebilir denilmektedir. İkinci olarak, insanlar onlar için iyi olacak şeylerin bilincinde, onları gerçekleştirme niyetinde olup, fırsatlarına da sahip olurlarsa iyi oluş gerçekleşir, denilmektedir. Üçüncü olarak, kişi kendi potansiyelini gerçekleştirme fırsatına sahip olursa iyi oluş hali içinde olur denilir. Son olarak ise toplumu oluşturan yapıların, kişilerin kendilerini gerçekleştirmelerine ne kadar izin verdiği ve Onların doğalarına ne kadar uyumlu olduğu, insanların iyi olma halleri üzerinde etkilidir denilmektedir (Alatartseva ve Barysheva, 2015). Bir diğer bakış açısına göre sağlık yönünden değerlendirilen iyilik hali fiziki canlılığı, zihinsel istekliliği, sosyal tatmini, başarıya duygusunu ve kişisel memnuniyeti sağlamaya yönelik olan seçenek ve etkinliklerdir (Tanrıverdi, 2016).

Öznel İyi Oluş Hali Boyutları:

- Kendini kabul
- Başkalarıyla olumlu ilişkiler
- Özerklik / Otonomi
- Yaşam amacı
- Kişisel gelişim

Tüm bu boyutların bir arada değerlendirilmesi, bireyin psikolojik iyi oluş düzeyi ile ilgili bir değerlendirme yapılmasına imkan vermektedir. Aşağıda psikolojik iyi oluş boyutlarının tanımlarına yer verilmiştir.

Kendini kabul: Kendini kabul, olumlu psikolojik işlevlerin merkezinde bulunmaktadır. Olumlu ve olumsuz yanlarıyla kendisini kabul eden bireylerin, iyi oluş düzeylerinin yüksek olacağı belirtilmiştir. Maslow kendini kabul boyutunun, doğa ve insanları kabul etmekle ve sevmekle olabileceğini söylerken; Erikson, tek başına kendisini kabul etmenin yetersiz olacağını, kabulle birlikte geçmiş deneyimlerinde her yönüyle kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir (Ryff, 1989 b). Kendini kabul eden bireyler, kendilerine karşı olumlu tutumlara sahip olmanın yanında, iyi ve kötü özelliklerini de kabul edip, geçmiş deneyimlerine dair olumlu duygular hissetmesini kapsamaktadır. Kendisinden

memnun olmayan ve geçmiş deneyimlerine dair memnuniyetsizlik yaşayan ve daha farklı birisi olmaya çalışan bireyler, kendilerini kabul etme noktasında yetersizlik gösterirler (Ryff ve Singer, 1996).

Bireyin kendisini tanıması, oldukça uzun bir süreci kapsamaktadır. Davranışlar, motivasyon düzeyi ve duyguların anlaşılabilmesi bu sürecin bileşenlerini oluşturmaktadır. Kuramlarda genellikle olumlu benlik saygısı üzerinde durmaktadır. Benlik saygısını, kuramcılar farklı açılardan ele almışlardır. Benlik saygısı, Rogers'a göre işlevsellik düzeyinin belirleyicisi, Allport'a göre olgunlaşmanın temel özelliği, Maslow'a göre kendini gerçekleştirebilmenin bir özelliği iken, Jahoda'ya göre ruhsal sağlığın bir özelliğidir. (Ryff ve Singer 1996; 2008).

Başkalarıyla olumlu ilişkiler: Başkalarıyla olumlu ilişki kurabilmek olgunluğun bir göstergesidir. Kendini gerçekleştiren bireylerin de iletişim kurma becerileri gelişmiştir. Çeşitli gelişimsel kuramlarda yetişkinlerin, başkalarıyla olan olumlu ilişkilerinden bahsedilmiştir. Psikolojik iyi oluş için, iyi ilişkiler kurmak son derece önemlidir (Ryff ve Singer, 1996). Ryff ve arkadaşları (2001), başkalarıyla kurulan olumlu ilişkilerin olumlu ruh haline olanak sağladığını belirtmiştir. Ayrıca başkalarıyla olumlu ilişkiler kurulduğunda stresin azalmasına sebep olan oksitosinin salgılanıp, hem beden sağlığının hem de ruhsal sağlığın korunduğu ifade edilmiştir. Başkalarıyla kurulan olumlu ilişkilerin, kalp rahatsızlığı ve ölüme sebebiyet verebilecek birçok hastalıktan korumaya yardımcı olduğu savunulmuştur (Uchino, 1999).

Özerklik/Otonomi: Özerklik, çeşitli tarihsel sebeplere bağlı olarak ortaya çıkmış bir olgudur. Toplumların kültürel yapılarına göre çeşitli farklılıkları söz konusudur. Amerika'da özerklik oldukça önemli bir değerken; Çin'de ise saygı daha önemli bir değerdir. Özerklik olgusu, kültürel değerlere göre farklılık gösterebileceği için, her bölgeyi kendi içerisinde değerlendirmek gerekir (Christopher, 1999). Kendini gerçekleştiren kişiler, özerk bir şekilde hareket ederler ve toplumsal baskılar karşısında direnç gösterirler. Özerkliği konu alan çalışmalarda bağımsızlık, karar verme becerileri ve davranışları düzenleyebilme gibi konularında üzerinde önemle durulmaktadır. İşlevsel kişiler, içsel değerlendirmelere önem verir, başkalarının yorumlarından ziyade kendi değerlendirmesine ve belirlediği kriterlere göre kendisini geliştirirler. Bazı kuramcılar, kişinin içe dönüşünü, özgürlüğe giden yol olarak tanımlamışlardır (Ryff ve Singer, 1996).

Yaşam amacı: Psikolojik iyi oluş düzeyleri yüksek olanlar, yaşam amaçlarına ve hedeflerine ulaşma duygusuna sahiptir. Yaşam amacı, olgunluğun bir göstergesidir. Yaşam amacı, geçmiş ve gelecek yaşantılarının anlamını düşünüp, belirlenen hedefler doğrultusunda ilerlemektir. Bireylerin hedeflerinin ve amaçlarının olmaması, geçmiş yaşantıların bir öneminin olmadığı düşünülmesi ve inanç eksikliğinin olması, yaşam amaçlarının belirlenememesine sebep olmaktadır (Ryff, 1989 a; Ryff ve Singer, 1996).

Kişisel gelişim: Kişinin kendini kabul etmesi, ruh sağlığının temel özelliğidir. Bu kabul, kendini gerçekleştirebilme yolunda bireye fayda sağlayacak ve potansiyellerinin gelişmesine zemin hazırlayacaktır (Ryff, 1989 b). Ryff (1995)'a göre iyi oluş kişinin potansiyelini geliştirebilme mücadelesi şeklinde tanımlanmıştır. Yaşanılan güzel yaşamın devamında ise mutluluk gelmektedir (Diener ve ark., 1997)

2.2.1.3. Psikolojik İyi Oluşu Etkileyen Etmenler

Bireysel psikoloji, mutlu ve başarılı olmak için, sosyal bağların güçlü olması düşüncesini savunmaktadır. Psikolojik iyi oluş düzeyleri yüksek olanların, hem kendisinin hem de çevresindekilerin yararını düşündüğü, başkalarına yönelik sevgi ve yakınlık gösterildiği belirtilmektedir. Adler'e göre, toplumsal duyguların olmaması ya da eksik olmasının anormal davranışlara sebebiyet verdiği ifade edilmiştir. Bulunduğu çevrede kendisine bir yer edinme çalışan bireyler, güvende kalmak ve değerli olduklarını hissetmek için çaba sarf etmektedirler. Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olanlar, topluma katkıda bulunurken, aynı zamanda yakın ilişkilerinde de gayet başarılıdırlar (Corey, aktaran Halisdemir, 2013).

Adler, sosyal ilginin uyum sağlama konusunda önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Bireylerin uyum sağlayabilmesi için sosyal ilgi olarak tarif edilen davranışları sergileyebilmesi gerekmektedir. Sosyal ilgi, sağlıklı bireylerde bulunan bir ölçüt, ruh sağlığı düzeyinin belirleyicisi ve olumsuz davranışları düzenleyen bir unsurdur (Ansbacher, 1991). Ryff (1989), Lee, Seccombe ve Shehan (Aktaran Tütüncü, 2012) ve Kuyumcu (2012) araştırmasında kadınların, erkeklere göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Ryff ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan araştırmada ise cinsiyet değişkenine göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre psikolojik iyi oluş düzeyinin farklı olmaması kadın ve erkeklerin yaşamlarına bir anlam

yükleyerek belirli amaçlar için çabaladıkları sosyal yaşamlarının canlı olması ve aktivitelere katılmasıyla açıklanabilir (Demirtaş, 2016)

2.2.1.4. Psikolojik İyi Oluş Üzerine Yapılmış Araştırmalar

18-65 yaş arasındaki bireylerin örneklemini oluşturduğu araştırmada, kadınların erkeklere göre bireysel gelişim düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Yaşam amacı ile gelişimin yaş ilerledikçe azaldığı belirlenmiştir (Ryff, 1989). Myers ve Diener (1995) uyum sağlamak, sahip olunan değerler ve amaçların iyi oluşun öğelerini oluşturduğunu belirtmiştir. Sahip olunan değerler ise kişinin motivasyon aracıdır ve iyi oluşun önemli bir belirleyicisidir (Brown ve Kasser, 2005). Kişinin içerisinde bulunduğu toplumun değerleri, iyi oluşu belirleyicidir ve iyi oluş düzeyini de önemli ölçüde etkilemektedir (Lu ve diğ., 2001). Ryff ve Keyes (1995) tarafından geliştirilen psikolojik iyi oluş ölçeğinin, mutluluk, yaşam doyumu ve depresyon ile ilişkisini incelemişlerdir. Psikolojik iyi oluş düzeyi ile depresyon arasında negatif yönde ilişki belirlenirken; mutluluk ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde ilişki belirlenmiştir. Myers ve Diener, (1997), insanların psikolojik yapılarını inceleyen araştırmalar, çeşitli psikopatolojileri veya olumsuz duyguları merkeze alarak, psikolojik iyi oluşa ulaşmaya çalışmışlardır. İnsanların ruh sağlıklarının olumlu veya olumsuzluklarını belirlemeye çalışan araştırmaların, birçoğunun olumlu özellikler üzerinde durduğu bildirilmiştir (Myers ve Diener, 1997). Schmutte ve Ryff (1997) yaptıkları araştırmada bireyin kendini kabul etmesinin psikolojik iyi oluşla ilişkili olduğu bildirilmiştir (aktaran Özden, 2014). Ryff ve arkadaşları (1999)'na göre, bireylerin gelişimleri aşamasında karşılaşılan güçlükleri konu alan araştırmalar ile kendini gerçekleştirilme, olgunluk ve işlevsellik kavramları, psikolojik iyi oluşun ortaya çıkmasında belirleyici olmuştur (Ryff ve diğ., 1999). Tuzgöl Dost (2004), mutlulukla alakalı kavramların arasında psikolojik iyi oluşunda bulunduğunu belirtmiştir. Crossman ve Haris (2006), iş doyumunda çok fazla unsurun belirleyici olabildiğini bildirmiştir. Çevresel koşullar, psikolojik iyi oluş ve yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin iş doyumunda belirleyici unsur olduğu ifade edilmiştir. Timur (2008) araştırmasında evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha evli olmayanlara göre daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Yaş ve cinsiyet değişkenine göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığı belirlenmiştir. Özen (2010)'e göre psikolojik iyi oluş teorisi, insanların olumlu işlevlerini inceleyen kuramların birleşmesiyle oluşmuştur. Çok küçük bir yapı olan psikolojik iyi oluş kavramı, bireyin kendisinin ve yaşamının nasıl

değerlendireceği hakkında bilgi verir (Ryff ve diğ., 1999). Psikolojik iyi oluş, insanların iyi olmasından öte bir kavramdır. Kişinin kendisini iyi hissedip, yaşama dair iyi izlenimler elde etmesi ve üretmeyi kapsamaktadır (Forgeard ve diğ., 2011). Yeşiltepe (2011) araştırmasında öğretmenlerin, evlilik uyumlarıyla psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 343 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından olan otonom, kendisini kabul etmek ve bireysel gelişimin, evlilik uyumunu anlamlı biçimde etkilediği belirlenmiştir. Danışment (2012) yaptığı çalışmada, okulda çalışan idarecilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini çeşitli değişkenlerle ele alıp incelemiştir. Araştırmaya toplamda 238 birey katılmıştır. Bireylerin mesleki deneyime göre 1 yıldan daha az tecrübeye sahip olanların, daha tecrübeli olanlara göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada Türklerin, İngilizlere göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Türk ve İngilizlerin toplumsal yapısının bu farklılığa yol açtığı ifade edilmiştir. Kadınların erkeklere göre daha yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Kadınların, gelişen ve değişen hayatla birlikte, birçok alanda söz sahibi olmaya başlamasının bu durumu oluşturduğu ifade edilmiştir. Çeşitli alanlarda söz sahibi olmaya başlayan kadınların, kendilerine daha çok güvendiği, özerk olmaya başladığı ve kendi güçlerinin farkına varmaya başladığı belirtilmiştir (Kuyumcu, 2012). Doğan ve arkadaşları (2014) yaptığı çalışmada, akademisyenlerin iyi oluş düzeylerini incelemiştir. İşe bağlılığın alt boyutlarından işe istek duyma değişkeninin iyi oluşu pozitif yönde; işe yoğunlaşmayı ise negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Demirtaş (2016) tarafından yapılan çalışmada cinsiyete göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığı bildirilmiştir. Bunun sebebi olarak kadın ve erkeklerin yaşamlarına bir anlam yükleyerek belirli amaçlar için çabaladıkları, sosyal ortamlarda kendilerinin farkında olarak aktivitelere katıldıkları gösterilmektedir. Çalışma yılına göre, psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Çalışma yılı arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyinin de arttığı bildirilmiştir. Bu durum çalışma yılına bağlı olarak kişilerin kendilerini çalıştıkları alanda yeterli görmesine ve yapabileceklerinin farkında olmasına bağlanmıştır. Medeni durum değişkenine göre psikolojik iyi oluşun farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu durum kişinin sahip olduğu kimliğiyle barışık olduğu ve mutlu bir yaşam sürdürdüğünün göstergesidir. Rıza (2016) yaptığı çalışmada, çocuk sayısına göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığını bildirmiştir. Çocuk sahibi olamayan bireylerin olumsuz duygulara sahip olabileceği ve olumlu değerlendirmeler yapamadığı bildirilmiştir

(Kraaiji ve diğ., aktaran Rıza, 2016). Ayrıca bu durumun evli bireylerin iletişimlerinde sorunlara yol açabilmektedir (Asadzadeh ve diğ., aktaran Rıza, 2016). Çelebi (2016) tarafından yapılan araştırmada çalışma yerine göre psikologların psikolojik iyi oluş düzeyleri incelenmiştir. Yapılan araştırmanın örneklemini 150 psikolog oluştururken, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, 30-40 yaş arasındaki bireylerin, diğer yaş grubundakilere göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. 6-10 yıl arası mesleki deneyime sahip olanların ise psikolojik iyi oluş düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir. Ertürk ve arkadaşları (2016) araştırmalarında yönetsel destek algısının çalışanlarda duygusal emek ve psikolojik iyi oluşu etkileme düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu, algılanan yönetsel desteğin psikolojik iyi oluşu düşük düzeyde yordadığı belirlenmiştir

2.3.Ergenlerin Çalışma Becerileri

2.3.1. Ders çalışma becerileri tanımı

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen fizyolojik, sosyokültürel, ekonomik ve psikolojik pek çok etken olabilir. Bunlar içinde en önemli etkinliklerden biri de öğrencilerin etkili çalışma becerilerini kazanmalarındır. Eğitim kurumlarında öğrencilerin istenilen başarı standardını yakalayabilmeleri ancak verilen bilgilerin doğru algılanması, analiz edilmesi ve özümsemesi ile gerçekleşebilmektedir. Kısaca bu süreç ders çalışma süreci olarak adlandırılmaktadır Ders çalışma becerileri tanım olarak, çalışma becerilerinin genel olarak *“öğrenme amacıyla belirli tekniklerin etkili bir biçimde kullanılması”* olarak tanımlanmaktadır (Thomas, 1993; Uluğ, 2000; Yıldırım, Doğanay ve Türkoğlu, 2000).

Öğrencilerin sahip oldukları ders çalışma alışkanlıkları geniş kapsamlıdır. Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını etkileyen tutumları ile akademik başarıları arasında etkili bir bağ bulunmaktadır (Uluğ, 2000). Öğrencilerin okul başarısını etkileyen en önemli etkenlerden birisi, öğrencilerin sahip olduğu çalışma stratejileri ve tutumlarıdır. Derslerdeki akademik başarıyı artırmanın en etkili yollarından birisi etkili ders çalışma stratejileri ve alışkanlıklarının kullanılması olmaktadır. Öğrencilerin bilişsel kapasitelerini ve geliştirmede isteksizlikleri ya da uygun ortamın sağlanamayışı insan gücünün boşa harcanmasına neden olmaktadır. Günümüzde hızlı bir değişim ve dönüşüm gösteren bilginin her geçen gün artması, hayat boyunca kendi kendine öğrenme çağdaş yaşamın ayrılmaz bir parçası haline

getirmiş, eğitimde, öğrenmeyi öğretmek ana temellerden biri olmuştur. Dolayısıyla ders çalışma becerileri, her yaştaki bireyler için yaşam boyu gerekli olan beceriler olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Türkoğlu, 2002).

Öğrencinin yanlış çalışma alışkanlıkları geliştirmiş olması ya da verimli ders çalışma alışkanlıklarına sahip olmaması okul başarısızlığının ana nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Türkcan ve Öcal, 2003). Derslerine düzenli bir şekilde çalışan öğrenci yeteneğini ve becerilerini en iyi şekilde değerlendirmektedir. Yeteneğini ve becerilerini verimli ders çalışarak kullanamayan öğrenci ise başarısızlığa sürüklenebilmektedir. Bu durum öğrencinin derslerinden ve okuldan soğumasına, sınavlarda başarısız olmasına sebep olmaktadır. Öğrencilerin gerek derslerde gerekse ders dışındaki öğrenmelerinde başarısız oldukları sürekli vurgulanan bir olgudur. Bu olgu genelde öğrencilerin yeterli düzeyde çalışma alışkanlığına sahip olmamalarına bağlanabilmektedir. Ders çalışmada önemli olan zamanı, ortamı, olanakları, araç, gereç ve kaynakları öğrenme amacına yönelik olarak en verimli biçimde kullanmaktır (Bay, Tuğluk ve Gençdoğan 2005).

2.3.2. Ders çalışma becerilerinin özellikleri

- Zamanı doğru yönetebilme becerisi: Zamanı iyi değerlendirememenin en önemli sebeplerinden biri performans kaygısı ve ona eşlik eden başarısızlık korkusudur. Bir diğer etken mükemmeliyetçi eğilimlerdir.
- Dikkati toplayabilmek ve çalışılan konuya yoğunlaşabilmek: Dikkatimizi dağıtan birçok etmen vardır. Kafamızı meşgul eden kişisel sorunlarımız, bedensel yorgunluk, fiziksel hastalık, çalışma ortamının kimi özellikleri, karmaşık bir örgüde sunulan bilgiler ve performans kaygısı, bunlar içinde sıkça rastlananlardır.
- Motivasyona sahip olmak: Kişi neyi, niçin çalışması gerektiğini bilmelidir. Hedeflerin varlığı çalışma isteğini artırır.
- Öncelik sıralaması yapabilmek: Bazen çalışılacak konuların çokluğu içinde boğuluruz. Nereden başlayacağımızı bilemez ve bu zorluk içinde kilitlenip kalırız. Bu noktada yapılması gereken bir öncelikler listesi hazırlamaktır.

2.3.3. Ders Çalışma Becerileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Türkiye’de ders çalışma becerileri ile ilgili sınırlı sayıda araştırmanın olduğu dikkat çekmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda ele alınmıştır.

Vilde'nin (1979) İstanbul'da özel bir lisede 187 öğrenci üzerine yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin akademik başarıları ile çalışma alışkanlıkları ve Tutumları arasında ne derecede bir korelatif ilişki bulunduğu araştırılmıştır. Bu iki değişken arasında orta derecede bir korelatif ilişki bulunmuştur. Fletcher (1980), "Verimli ve Etkili Ders Çalışma Alışkanlıkları" konusunda ilköğretim öğrencileri üzerinde deneysel bir çalışma yapmıştır. Araştırmacı öğrencilerin verimli ve etkili ders çalışma alışkanlıklarını geliştirmek için deney ve kontrol grubu oluşturmuştur. Deney grubuna 10 öğrenci seçilmiştir. Bu öğrencilerin ortak özellikleri, en az iki dersten başarısız olan öğrenciler olmasıdır. Bu öğrencilere, günde 45 dakika olmak üzere sekiz ay boyunca plan yapma, çalışmaya başlama ve sürdürme, bilinçli çalışma ve öğrendiğini kullanma, not tutma ve dersi etkili bir şekilde dinleme konularında seminer düzenlenmiştir. Kurs sonunda, verimli ve etkili ders çalışma teknikleri kursunu alan öğrencilerin, bu kursa katılmayan öğrencilere nazaran derslerinde daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Yani deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Wandersee, (1988) üniversite düzeyindeki öğrencilerin ders kitabı okuma Yaklaşımları ile akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Anlayarak okuma becerisinin özellikle bilim eğitiminde öğrencinin başarı düzeyini olumlu yönde etkilediğini gözlemiştir. Arerto (1990), üniversite öğrencilerinin başarıları ile çalışma becerileri ve tutumları arasındaki ilişkiyi konu alan bir araştırma yapmıştır. Araştırma bulguları, akademik başarı ile çalışma tutumları arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğunu ve çok sayıda öğrencinin çalışma becerilerinin geliştirilmesini içeren rehberlik yardımına ihtiyaç duyduğunu ortaya koymuştur. Yüksel'in (1990) yürüttüğü bir araştırmada, bilgi verme esasına dayalı grup rehberliği çerçevesinde verimli ders çalışma teknikleri hakkında, rehberlik saatlerinde düzenli olarak bilgi sunmanın öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi deneysel olarak araştırılmıştır. Araştırma on ikişer gruplar üzerinde yapılmıştır. Ancak benzer araştırmaların aksine olarak araştırma tamamlandığında deneklerin akademik başarılarında bir artış görülmemiştir. Hatta bu öğrencilerin notlarında bir düşme olmuştur. Dilek (1993), "Askeri Lise Öğrencilerinin İlköğretim ve Lisedeki Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Akademik Başarılarının Karşılaştırılması" ile ilgili olarak yaptığı araştırmada, Askeri Liselerde okuyan öğrencileri ilköğretim ve lisedeki ders çalışma alışkanlıkları açısından tanıma, askeri lisedeki başarılarını arttırabilmek amacıyla alınabilecek tedbirlerle ilgili öneriler geliştirilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre; askeri lise öğrencilerinin sosyo-kültürel özelliklerine göre askeri

lisedeki başarıları farklılaşmaktadır. Öğrencilerin ilköğretimdeki ders çalışma alışkanlıkları ile askeri lisedeki ders çalışma alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin ilköğretimdeki akademik başarıları ile askeri lisedeki akademik başarıları arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin ilköğretimdeki ders çalışma alışkanlıklarına göre, bu okuldaki başarılarının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin askeri lisedeki ders çalışma alışkanlıklarına göre başarılarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Atılğan (1998), tarafından “Üniversite Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları ile Akademik Başarılarının Karşılaştırılması” amacıyla yapılan araştırmada, özetle şu sonuçlara varılmıştır: Ders çalışmaya başlama ve sürdürme alışkanlığını belirleme konusunda başarılı ve başarısız öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Dersleri planlı olarak çalışma ve zamanı etkili olarak kullanma konularında başarılı öğrenciler lehine anlamlı fark bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca ödev yapma alışkanlıkları konusunda her iki grup öğrenci arasında Anlamlı bir fark olduğu belirtilmektedir. Aytunga (1999), üniversite öğrencileri üzerinde not tutma ile öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmış ve şu sonuçları elde etmiştir: Not alma eğitimi aldıktan sonra derste not alıp bu notları gözden geçiren öğrenciler ile not alma eğitimi almadan dersi izleyen öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fakat bu iki öğrenci grubunun hatırlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, izlenen yöntem, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması, elde edilen verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir ve zaman olarak kesitsel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişkenler arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 1999). Kesitsel araştırma; bir olgunun ya da örneklemin belirli bir zamandaki halini gözlemlemeyi içeren araştırmalar kesitseldir (Earl, 2004). Bu çalışmada ebeveynlerin kişilik özellikleri ve psikiyatrik semptomları ile ergenlerin çalışma becerileriyle olan ilişkisine bakılacağı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmayı, 1 Eylül 2020-30 Eylül 2020 tarihleri arasında, 10-14 yaş arasındaki İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören öğrencilerin çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 186 ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemlerinden elverişlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Elverişlilik örnekleme araştırmaya hız kazandıracak olan, araştırmacı için yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumun seçildiği örnekleme türüdür (Dawson ve Trapp, 2001). Katılımcıların 186 tanesinin Güzelyalı ortaokulundan ve bunların 49 tanesi 5. Sınıf, 37 tanesi 6. Sınıf, 38 tanesi 7. Sınıf, 62 tanesi 8. Sınıf ebeveynleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında G.Power 3.1.9.4. programından yararlanılmıştır. Tanımlayıcı araştırmalarda evrendeki birey sayısının bilinmediği durumda örneklem hacmini belirlemek için iki serili korelasyon modeli kullanılmıştır. Araştırmada örnek hacmi belirlerken ilk aşamada ana hipoteze ilişkin

test belirlenmiş ve gerekli olan ortalama ve standart sapma literatürde çalışmamıza uygunluk gösteren “Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki” adlı araştırmadan elde edilmiştir. Literatürde genel kabul gören testin gücü %88’dir. Bu değer altında örneklem hacmi olmaması istenmektedir. Yapılan power analize göre, %95 güven düzeyi ve $\alpha=0.05$ yanılma payı ile tolerans oranı %5 olmak üzere; bu araştırmada $p:0,05$, testin gücü $(1-\beta)$: %80, $t =1.96$ olarak belirlenmiş ve bu bilgiler doğrultusunda çalışma için gerekli olan örneklem sayısı (n) 93 kişi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin %73,7’si (f=137) kadın, %26,3’ü (f=49) erkektir. Bu ebeveynlerden kadınların yaş ortalaması $41,09\pm 4,63$ olurken, erkeklerin yaş ortalaması $44,04\pm 5,61$ ve genel toplam yaş ortalaması $41,87\pm 5,05$ olarak tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin eğitim düzeyleri incelediğinde. %3,8’inin (f=7) ilkokul mezunu olduğu; %4,3’ünün (f=8) ortaokul mezunu olduğu; %36’sının (f=67) lise mezunu olduğu, %49,5’inin (f=92) üniversite mezunu olduğu ve %6,4’ünün (f=12) yüksek lisans/ doktora mezunu tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin medeni durumları incelediğinde; %89,2’sinin (f=166) evli olduğu ve %10,8’inin (f=20) boşanmış olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin çalışma durumlarına göre dağılımları incelediğinde; %61,8’inin (f=115) çalıştığı ve %16,8’inin (f=71) herhangi bir işte çalışmadığı tespit edildi. Araştırmadaki ebeveynlerin meslekleri göre dağılımları incelediğinde; en çok oranda %16,7’sinin (f=31) öğretmen ve %14’ünün (f=26) Esnaf, ticaret vs. mesleklerinde çalıştıkları görülmüştür. Ebeveynlerin aylık gelir durumlarına göre dağılımları incelediğinde; %2,7’sinin (f=5) düşük, %9,7’sinin (f=18) düşük-orta aralığında, %65,1’inin (f=121) orta gelir düzeyine, %19,9’unun (f=3) orta- yüksek gelir seviyesine ve %2,7’sinin (f=5) ise yüksek gelire sahip oldukları görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	137	73,7
Erkek	49	26,3
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Yaş	\bar{x}	Std Sapma
Kadın	41,09	4,63
Erkek	44,04	5,61
<i>Toplam</i>	<i>41,87</i>	<i>5,05</i>
Eğitim	Frekans	Yüzde (%)
İlkokul	7	3,8
Ortaokul	8	4,3
Lise	67	36,0
Üniversite	92	49,5
Yüksek Lisans/ Doktora	12	6,4
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Evli	166	89,2
Boşanmış	20	10,8
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Evet	115	61,8
Hayır	71	16,8
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Meslek	Frekans	Yüzde (%)
Avukat	1	0,5
Doktor/ Eczacı/Hemşire/Sağ Tek.	10	5,4
Esnaf, ticaret vs.	26	14,0
Yönetici	2	1,1
Ev hanımı	5	2,7
Mühendis	8	4,3
Memur	6	3,2
Emekli	4	2,2
Öğretmen	31	16,7
İşçi	6	3,2
Diğer (Serbest Meslek vb.)	16	8,6
<i>Toplam</i>	<i>115</i>	<i>100,0</i>
Gelir Düzeyiniz	Frekans	Yüzde (%)
Düşük	5	2,7
Düşük-Orta Arası	18	9,7
Orta	121	65,1
Orta-Yüksek Arası	37	19,9
Yüksek	5	2,7
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı incelendiğinde; %38,7'sini (f=72) 1 çocuk, %54,3'ünün (f=101) 2 çocuk, %5,9'unun (f=11) 3 çocuk, %0,5'inin (f=1) 4 çocuk ve %0,5'inin (f=1) 5 çocuk sahibi oldukları görülmüştür. Ebeveynlerin en çok %52,2'sinin (f=97) eşleri ve %32,8'inin (f=61) eşi ve çocukları ile yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin kronik hastalık

varlık durumları incelendiğinde; %18,8'inin (f=35) herhangi bir kronik hastalığı bulunurken, %81,2'sinin (f=151) kronik hastalığı bulunmadığı saptanmış ve en çok %10,2'sinde (f:19) Dahili Hast (Diabet, HT, Tiroid) bulunduğu gözlenmiştir. Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin ilaç kullanma durumları incelendiğinde; %25,3'ünün (f=47) ilaç kullanırken, %74,7'sinin (f=139) ilaç kullanmadığı saptanmıştır. Ebeveynlerin %2,2'sinde (f=4) psikolojik rahatsızlık bulunurken, en çok %1,6'sında (f=3) panik atak ve %0,5'inde (f=1) bipolar hastalık bulunduğu öğrenilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ve sahip oldukları hastalıklara ait veriler

Sahip olunan çocuk sayısı	Frekans	Yüzde (%)
1	72	38,7
2	101	54,3
3	11	5,9
4	1	0,5
5	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Evde Kimlerle Yaşadığı	Frekans	Yüzde (%)
Anne ve Baba	8	4,3
Eşim	97	52,2
Eşim ve Çocuklarım	61	32,8
Sadece çocuklarım	10	5,4
Yalnız	7	3,8
Kayınvalide ve kayınpeder	2	1,1
Kardeşler	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Kronik Hastalık	Frekans	Yüzde (%)
Evet	35	18,8
Hayır	151	81,2
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Kronik Hastalık Türü	Frekans	Yüzde (%)
Dahili Hast (Diabet, HT, Tiroid)	19	10,2
Nörolojik Hast. (Beyin Tm, Migren, MS)	4	2,2
Kalp-Damar Hast.(Aritmi, Ritm bozuk.)	4	2,2
Alerjik Hast.(Rinit, Lupus eritamazus)	3	1,6
Göğüs Hast. (Astm, Bronşit, KOAH)	4	2,2
Psikiyatrik Hast.	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>35</i>	<i>18,8</i>
İlaç Kullanma Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Evet	47	25,3
Hayır	139	74,7
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Psikolojik Rahatsızlık	Frekans	Yüzde (%)
Evet	4	2,2
Hayır	182	97,8
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Psikolojik Rahatsızlık Türü	Frekans	Yüzde (%)
Bipolar	1	0,5
Panik Atak	3	1,6
<i>Toplam</i>	<i>4</i>	<i>2,1</i>

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri incelendiğinde; %55,9'unun (f=104) kız, %44'ünün (f=82) erkek olduğu saptanmıştır. Bu çocukların %26,3'ü (f=49) 5'inci sınıfa giderken, %19,9'unun (f=37) 6 sınıfa gittiği, %20,4'ünün (f=38) 7 sınıfa gittiği ve %33,3'ünün (f=62) 8 sınıfa gittiği tespit edilmiştir. Çocukların %80,6'sının (f=150) belirli bir hobisi bulunurken, %19,4'ünün (f=36) hobisinin bulunmadığı gözlenmiştir. Araştırma kapsamındaki bu çocukların sadece %5,4'ünün (f=10) kronik rahatsızlığı bulunurken, kronik hastalıklardan en çok %2,2'sinde (f=4) alerjik astım ve %1,1'inde (f=2) alerji bulunduğu tespit edilmiştir. Çocukların ilaç kullanma durumları incelendiğinde; %3,8'i (f=7) ilaç kullanırken, %96,2'sinin (f=179) ilaç kullanmadığı saptanmıştır. Kronik hastalığı bulunan çocukların en çok %1,5'inin (f=3) ventolin ve %1,1'inin (f=2) insülin kullandığı gözlenmiştir. Çocukların %2,7'sinde (f=5) psikolojik rahatsızlık bulunurken, en çok %1'inde (f=2) strese bağlı tik oluşumu bulunduğu gözlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların sahip oldukları çocuklarına ait veriler

Orta okulda öğrenim gören çocuğunuzun cinsiyeti nedir?	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	82	44,0
Kız	104	55,9
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Orta okulda öğrenim gören çocuğunuz kaçınıcı sınıfa gidiyor?	Frekans	Yüzde (%)
5	49	26,3
6	37	19,9
7	38	20,4
8	62	33,3
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun belirli bir hobisi var mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	150	80,6
Hayır	36	19,4
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun kronik bir rahatsızlığınız var mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	10	5,4
Hayır	176	94,6
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun kronik bir rahatsızlığı	Frekans	Yüzde (%)
Alerji	2	1,1
Alerjik astım	4	2,2
Astımı ve çölyak hastalığı	1	0,5
Migren	1	0,5
Tip 1 diyabet skolyoz ameliyatı yarık damak ameliyatı gelişim geriligi	1	0,5
Tip1Diyabet	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>10</i>	<i>5,3</i>
Çocuğunuz ilaç kullanıyormu	Frekans	Yüzde (%)
Evet	7	3,8
Hayır	179	96,2
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun kullandığı ilaç türü	Frekans	Yüzde (%)
Concerta	1	0,5
Breaqual	1	0,5
Ventolin	3	1,5
İnsulin	2	1,1
<i>Toplam</i>	<i>7</i>	<i>3,8</i>
Çocuğunuzun bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	5	2,7
Hayır	181	97,3
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun kullandığı ilaç türü	Frekans	Yüzde (%)
Aspergem	1	0,5
Dikkat dağınıklığı	1	0,5
Strese bağlı tik oluşumu	2	1,0
Tırnak yeme	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>5</i>	<i>2,7</i>

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin çocukların derslerini evde genellikle kim ile çalıştıkları incelendiğinde; en çok %52,7'sinin (f=98) benimle ve %29'unun (f=54) kendisinin yaptığı belirlenmiştir. Araştırmadaki ebeveynlerin %67,2'si (f=125) çocuğunun hiç çalışmayan bir öğrenci olduğunu düşünürken, %31,2'si (f=58) çocuğunun çok çalışkan bir öğrenci ve %1,6'sının (f=3) çocuğunun orta düzey bir çalışkan öğrenci olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Çocukların ders çalışmalarında en etkin kişilerin %44,1'inde (f=82) annelerinin ve %37,1'inde (f=69) anne ve babaların birlikte olduğu gözlenmiştir. Çocuklar derslerini çalışmadıklarında en çok %19,4'ünün (f=36) benden, %9,7'sinin (f=18) eşimden ve %9,7'sinin (f=18) ikimizden sakladığı saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların sahip oldukları çocukların derslerine ait verileri

Çocuğunuzun dersleriyle evde genellikle kim ilgilenir?	Frekans	Yüzde (%)
Abisi	1	0,5
Ben	98	52,7
İkimiz	2	1,0
Derslerini Kendisi Talip Eder Sorusu Olursa Yardım Ederiz	2	1,0
Eşim	23	12,4
Hiçbiri	3	1,6
İhtiyacı Pek Olmuyor	2	1,1
Kendisi Yapıyor	54	29,0
Özel Hoca	1	0,5
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin çocuğunuza daha çok uygun?	Frekans	Yüzde (%)
Çocuğum çok çalışkan bir öğrenci	58	31,2
Çocuğum orta düzey çalışkan bir öğrenci.	3	1,6
Çocuğum hiç çalışmayan bir öğrenci.	125	67,2
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuzun ders çalışmasından aşağıdaki kişilerden hangisi etkendir?	Frekans	Yüzde (%)
Anne	82	44,1
Baba	19	10,2
Anne ve baba	69	37,1
Abi ve Abla	3	1,6
Kendisi	3	1,6
Dede	1	0,5
Hiçbiri	9	4,8
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>
Çocuğunuz ders çalışmayınca aşağıdakilerin hangisinden saklar?	Frekans	Yüzde (%)
Benden	36	19,4
Eşimden	18	9,7
İkimizden	18	9,7
Saklamaz söyle	5	2,7
Hiçbiri	109	58,6
<i>Toplam</i>	<i>186</i>	<i>100,0</i>

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin kullandıkları ilaçlar incelendiğinde; %76,9'unun (f=139) herhangi bir ilaç kullanmadığı, ilaç kullananların ise en çok %5,4'ünün (f=10) tiroit ilacı kullandığı ve %1,5'inin (f=3) insülin kullandığı gözlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların kullandıkları ilaçlara ait veriler

Kullanılan ilaç türü	Frekans	Yüzde (%)
Kullanmıyor	139	76,9
Aldactazite	1	0,5
Alerji ilacı	2	1,1
Beloc 25 mg	1	0,5
Beloc ve astım ilaçlarım	1	0,5
Betaferon nebitin selektra	2	1,1
Cipraleks	1	0,5
Coveram	1	0,5
Delifixplus 1000 mg	1	0,5
Depakin	1	0,5
Evet	1	0,5
Exforge tansiyon ilacı	1	0,5
Fixtual	1	0,5
Galvus met	1	0,5
Glucopage	1	0,5
Guatr ilacı	1	0,5
Insulin	3	1,5
Lamictal	1	0,5
Levetrol	1	0,5
Levitoron	1	0,5
Lustural	1	0,5
Relvar	2	1,1
Rytmonorm, Saneloc	1	0,5
Seker ve tansiyon hâpi	1	0,5
Symbicort-ventolin	1	0,5
Şeker ilaçları	1	0,5
Tansiyon ilacı	2	1,1
Tegratol	2	1,1
Tiroid ilacı	10	5,4
ventolin	1	0,5
Total	186	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Beş Faktör Kişilik Evanteri, Kısa Semptom Tarama Ölçeği ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği (Anne-Baba formu) kullanılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın Cronbach Alpha değeri 0,946 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerinin 0,946 çıkması söz konusu çalışmanın ölçeğinin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

3.3.1. Kısa Semptom Envanteri: Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory- BSI), Derogatis (1992) tarafından, çeşitli tıbbi durumlarda psikiyatrik sorunları yakalamak amacıyla hazırlanmış, 90 maddelik bir ölçek olan Belirti Tarama Listesinin (SCL-90-R) maddeleri arasından seçilmiş, 53 maddeden oluşturulan bir ölçektir (Şahin ve Durak, 2002). Kısa Semptom Envanteri (KSE)'nin strese bağlı psikolojik belirtileri ölçme konusundaki yeterliliği, bu ölçeğin bağıışıklık sistemi ve stres ilişkisinin incelendiği araştırmalarda da kullanılmasına yol açmıştır. KSE, 5'li likert tipinde olan kendini değerlendirme ölçeğidir. Katılımcılardan istenen, ölçekte yer alan her madde için, 'Hiç', 'Biraz', 'Orta Derecede', 'Oldukça Fazla' ve 'Ciddi Derecede' seçeneklerinden kendilerine uygun olanı seçmeleri ve işaretlemeleridir (Şahin ve Durak, 1994). KSE'nin Türk gençleri için uyarlaması ve güvenilirlik, geçerlik çalışmaları Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar 'Kısa Semptom Envanteri'nin farklı amaçlarla kullanıldığı üç ayrı araştırmanın verilerini kullanarak envanterin psikometrik özelliklerini belirlemişlerdir. Bu ölçeğin alt grupları; Somatizasyon, OKB, Kişiler Arası Duyarlılık, Depresyon (D), Anksiyete Bozukluğu (AB), Hostilite (H), Fobik Anksiyete (FA), Paranoid Düşünceler (PD), Psikotizm (P) ve Ek maddeler (KSE-EK)'dir. Şahin ve Durak tarafından, 3 farklı örneklem verileri kullanılarak yapılan güvenilirlik çalışmalarında, iç tutarlık hesaplamaları sonucunda toplam ölçek için Cronbach Alfa katsayısının $\alpha=,95$ ile $\alpha=,96$ arasında alt ölçekler için ise $\alpha=,55$ ile $\alpha =,86$ arasında değiştiği görülmüştür (Onbaşıoğlu, 2006; Şahin ve ark., 2002).

Somatizasyon (S) 2, 7, 23, 29, 30, 33, 37. maddeler, Obsesif-Kompulsif Bozukluk (OKB) 5, 15, 26, 27, 32, 36.maddeler, Kişiler Arası Duyarlılık (KD) 20, 21, 22 ve 42.maddeler, Depresyon (D) 9, 16, 17, 18, 35 ve 50.maddeler, Anksiyete Bozukluğu (AB) 1, 12, 19, 38, 45 ve 49. maddeler, Hostilite (H) 6, 13, 40, 41 ve 46.maddeler, Fobik Anksiyete (FA) 8, 28, 31, 43 ve 47.maddeler, Paranoid Düşünceler (PD) 4, 10, 24, 48, ve 51. maddeler ve Psikotizm (P) 3, 14, 34, 44 ve 53.maddelerden oluşmaktadır. Ek maddeler (KSE-EK) ise 11, 25, 39 ve 52. Numaralı maddelerdir.

3.3.2. Büyük Beş Kişilik Testi: Rammstedt ve John (2007) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Tatar (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçek, her biri on maddeden oluşan büyük beş kişilik boyutunu ölçmektedir. Likert tipinde ölçülür.

Ölçeğin alt boyutlarından alınan puan arttıkça, ilgili kişilik özelliklerini gösterme düzeyinin arttığını göstermektedir. B5KT -50 Tr için faktörlerin iç tutarlılığı 0.68-0.79 arasında hesaplanmıştır. İki testin faktörlerinin korelasyonları 0.51 ile 0.66 arasında bulunmuştur (Tatar, 2017). Bu çalışmada, ölçeğin iç tutarlılığı ölçülmüş ve ölçek çapında 0.90, dışa dönüklük 0.82, uyumluluk 0.75, sorumluluk 0.81, duygusal dengelilik ve nevrotisizm için 0.86, deneyime açıklık için 0.73 olarak verilmiştir.

3.3.3. Çalışma Becerileri Ölçeği: Kaner ve Kesiktaş (2006) tarafından ana-babaların çocuklarının ders çalışma becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen ÇBDÖ/ABF, 43 maddeden ve altı alt ölçekten oluşmaktadır.

1. Sistemli ve Organize Çalışma (SOÇ): Yirmi maddeden oluşan bu alt ölçekte, çocuğun okulda öğrendiklerini evde tekrarlaması, bir metni sistematik olarak okuması ve planlı bir şekilde sınavlara hazırlanması ile ilgili davranışlar değerlendirilmektedir. Bu ölçeğe örnek bazı maddeler “O gün sınıfta işlenen konuları evde tekrar eder” ve “Bir metni okumaya başlamadan önce başlık, ara başlık, giriş, özet gibi bölümleri inceleyerek konuyla ilgili ön bilgi edinir” dir.

2. Temizlik ve Düzen (TD): Bu alt ölçekte, çocuğun derste tuttuğu notların, ödevlerinin, defterlerinin ve çantasının temiz ve düzenli olduğunu ifade eden beş madde bulunmaktadır. Örneğin “Ödevlerini temiz ve düzenli yapar” ve “Defterleri temiz ve düzenlidir.”

3. Çalışma Ortamı (ÇO): Çalışma ortamı alt ölçeğinde, çocuğun evdeki çalışma ortamını değerlendiren beş madde yer almaktadır. Örneğin “Derslerine çalışabileceği bir masa ve sandalyesi vardır” ve “Derslerine uygun sıcaklığın ve iyi ışıklandırmanın olduğu bir ortamda çalışır.”

4. Ev Ödevleri (EÖ): Beş maddeden oluşan bu alt ölçekte, ev ödevlerini yapmaya ilişkin olumsuz davranışlar değerlendirilmektedir. Bu ölçeğe örnek bazı maddeler “Bir ödevini bitirmeden diğerine başlamaz” ve “Ev ödevlerini yapmayı reddeder” dir.

5. Kaynaklara Başvurma (KB): Bu alt ölçek, ödev ve projeler üzerinde çalışırken, öğrencinin yardımcı kaynaklara ulaşmasıyla ilgili beş maddeyi içermektedir. Örneğin “Yaptığı ödevleri bir başkasına kontrol ettirir” ve “Sınavlarına birlikte çalışırız.”

6. Dinlenme (D): Dinlenme alt ölçeğinde ise, çocuğun uyku ve dinlenmeye yeterli zaman ayırması ve okula zamanında gitmesi ile ilgili üç madde yer almaktadır. Örneğin “Okula zamanında gider.” Ölçek üçlü dereceleme ölçeğidir (1=hiçbir zaman, 2=bazen, 3=her zaman). Bazı maddeler (32, 33, 34, 35) olumsuz yönde ifade edildikleri için bu maddelerde puanlama tersine yapılmaktadır (1=her zaman,

2=bazen, 3=hiçbir zaman). Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan, madde sayısının 3 ile çarpımı olan 129, en düşük puan ise madde sayısının 1 ile çarpımı olan 43'tür. Yüksek puan almak, ana -baba değerlendirmesine göre çocuğun olumlu çalışma becerilerine sahip olduğuna işaret etmektedir.

DÇBDÖ-ABF" nin yapı geçerliliği Temel Bileşenler Analiziyle incelenmiş, analize varmaks dik döndürmeyle devam edilmiş, tekrarlanan analizler sonucunda madde sayısı 43"e inmiş ve toplam varyansın %48.18"ini açıklayan 6 faktör elde edilmiştir. Bu faktörlerin öz değerleri sırasıyla 11.22, 2.88, 2,08, 1.76, 1.44 ve 1.35 olup birinci faktörün varyansın %18.77'sini, ikinci faktörün %7.32'sini, üçüncü faktörün %6.59'unu, dördüncü faktörün %6.04'ünü ve beşinci faktörün ise varyansın %5.19'unu ve son faktör ise varyansın %4.28'ini açıkladığı belirlenmiştir. Tüm alt ölçeklerin toplam ölçek puanı ile anlamlı ve yüksek korelasyon vermesi ölçeğin aynı zamanda tek boyutlu olarak değerlendirilebileceğine ilişkin bir kanıt olarak sunulmuştur. DÇBDÖ-ABF"nin güvenilirliğinin belirlenmesi için ise her faktör için Cronbach Alfa kat sayıları hesaplanmış ve bu katsayıların 0.89-0.61 arasında değiştiği belirlenmiştir. ÇBDÖ/ÖĞRF'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur (Kaner, Kesiktaş, 2008).

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmayı, 1 Eylül 2020-30 Eylül 2020 tarihleri arasında, 10-14 yaş arasındaki İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören öğrencilerin çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 186 ebeveyni oluşturmaktadır. Çalışmada anketlerin hedeflenen zaman aralığında dağıtılması COVID-19 PANDEMİ dönemine denk gelmesi nedeniyle çalışmaya katılan ebeveynlere internet aracılığı ile sosyal iletişim uygulamaları ve e-mail adreslerine çevrimiçi olarak oluşturmuştur. Anket formları gönderilmiş, anketler ebeveynler tarafından doldurulmuştur ve hedeflenen sayıya (en az 93 kişi) hedeflenen sürede (1 ay) ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizi. istatistiksel yazılım paketi SPSS 24 (Statistical Package for the Social Sciences-IBM®) kullanılarak yapılmıştır. Veri setinin analize uygunluğunu incelemek amacıyla kayıp veri ve uç değer analizleri yapılmış ve eksik ve hatalı giriş yapıldığı saptanan veriler, veri setinden çıkarılmıştır. Elde edilen verilere açıklayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi ve normallik testleri yapılmış,

bununla birlikte örnekleme oluşturan ebeveyn ve çocuklarının demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, çalışma durumu, eğitim ve aylık gelir durumları v.b.) incelenmiştir.

Araştırmada, çalışma grubunu tanımlamak için yüzde (%) ve frekans (f) katılımcıların ölçekler hakkında genel bir görüş elde etmek için aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimleyici analizler yapılmıştır. Katılımcıların psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerinin cinsiyete, medeni duruma ve eğitim kademesine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin karşılaştırılması için t-testi ve One Way Anova testi kullanılmıştır. Ölçeklerin birbirleriyle ilişkisini ortaya koymak amacıyla pearson kolerasyon analizi yapılmıştır. Bu çalışmadaki bütün testlerde %95'lik güven aralığı uygulanmış olup $p < 0,05$ için sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3.5.1. Normal Dağılım Testi

İstatistiksel testler parametrik ve parametrik olmayan testler olmak üzere ikiye ayrılır. Parametrik testlerin kullanılmasını sağlayan gerekli koşullardan biri de verilerin normal dağılıma sahip olmasıdır (Toy ve Tosunoğlu. 2017: 13; Karagöz. 2016: 91). Bu çalışmada araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılarak incelenmiştir. Normal dağılım gösteren bir verinin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında değer alıyor olması gerekmektedir (Bayram. 2013: 109). Yapılan analiz sonucunda. çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.285 ile 0.051 arasında değer aldığı, sınır kabul edilen değerde olduğu görülmüştür. Bu değerlere dayalı olarak verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonucunda. verilerin normal dağılım sergilediği Tablo 7, Tablo 8., Tablo 9.'da görülmektedir.

Tablo 7. Kısa Semptom Envanteri Normal Dağılım Testi Tablosu

	İFADELER	\bar{x}	SS	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Somatizyon	2.Baygınlık, baş dönmesi	1,120	0,390	0,038	-1,325
	7.Göğüs (kalp) bölgesinde ağrılar	1,290	0,667	0,238	-1,231
	23. Mide bozukluğu, bulantı	1,330	0,769	-0,043	-1,365
	29. Nefes darlığı, nefessiz kalmak	1,250	0,702	-0,002	-1,321
	30. Sıcak-soğuk basmaları	1,550	0,882	0,011	-1,274
	33. Bedeninizin bazı bölgelerinde uyuşmalar, karıncalanmalar	1,520	0,890	0,091	-1,295
OKB	37. Bedeninizin bazı bölgelerinde zayıflık, güçsüzlük hissi	1,540	0,832	-0,107	-1,33
	5.Olayları hatırlamada güçlük	1,830	1,055	1,345	1,322
	15. İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetmek	1,590	0,933	1,791	3,002
	26. Yaptığınız şeyler tekrar tekrar doğru mu diye kontrol etmek	2,030	1,047	1,002	0,514
	27. Karar vermede güçlükler	1,870	1,000	1,083	0,683
	32. Kafanızın "bomboş" kalması	1,350	0,723	2,215	4,963
Kişiler ArasıDuyarlılık	36. Konsantrasyonda (dikkati bir şey üzerinde toplama) güçlük/zorlanmak	1,700	0,904	1,477	2,176
	20. Kolayca incinebilme, kırılmak	2,050	1,209	1,056	0,170
	21. İnsanların sizi sevmediğine, kötü davrandığına inanmak	1,360	0,767	2,550	1,909
	22. Kendini diğerlerinden daha aşağı görme	1,200	0,568	2,222	1,632
Depresyon (D)	42. Diğerlerinin yanındayken yanlış bir şeyler yapmamaya çalışmak	1,640	0,961	1,664	2,556
	9.Yaşamınıza son verme düşünceleri	1,100	0,500	2,223	2,163
	16.Yalnızlık hissetmek	1,540	0,930	2,051	4,124
	17. Hüzünlü, kederli hissetmek	1,830	1,045	1,433	1,625
	18. Hiçbir şeye ilgi duymamak	1,480	0,925	2,198	2,623
	35. Gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları	1,940	1,108	1,140	0,621
Anksiyete Bozukluğu (AB)	50.Kendini değersiz görmek	1,270	0,701	1,982	2,140
	1.İçinizdeki sinirlilik ve titreme hali	1,740	0,881	0,866	-0,328
	12. Hiçbir nedeni olmayan ani korkular	1,310	0,641	2,606	1,477
	19. Ağlamaklı hissetmek	1,570	0,911	1,827	2,289
	38.Kendini gergin ve tedirgin hissetmek	1,820	0,935	1,215	1,275
	45. Dehşet ve panik nöbetleri	1,070	0,361	1,800	2,916
Hostilite (H)	49. Yerde duramayacak kadar kendini tedirgin hissetmek	1,180	0,508	1,274	1,906
	6.Çok kolayca kızıp öfkelenme	2,190	1,063	0,916	0,471
	13. Kontrol edemediğiniz duygu patlamaları	1,610	0,877	1,586	2,331
	40. Birini dövme, ona zarar verme, yaralama isteği	1,130	0,504	2,113	2,926
	41. Bir şeyleri kırma, dökme isteği	1,260	0,736	2,330	2,732
	46. Sık sık tartışmaya girmek	1,470	0,779	1,222	1,174
Fobik Anksiyete (FA)	8.Meydanlık (açık) yerlerden korkma duygusu	1,050	0,341	1,708	-1,231
	28. Otobüs, tren, metro gibi umumi vasıtalarla seyahatlerden korkmak	1,410	0,933	2,532	-1,365
	31. Sizi korkuttuğu için bazı eşya, yer ya da etkinliklerden uzak kalmaya çalışmak	1,280	0,762	1,182	-1,321
	43. Kalabalıklarda rahatsızlık duymak	1,830	1,150	1,335	-1,274
Paranoid Düşünceler (PD)	47. Yalnız bırakıldığında/kalındığında sinirli hissetmek	1,210	0,601	1,958	-1,231
	4.Başınıza gelen sıkıntılardan dolayı başkalarının suçlu olduğu duygusu	1,650	0,878	1,244	0,655
	10.İnsanların çoğuna güvenilmeyeceği hissi	2,560	1,247	0,480	-0,738
	24. Diğerlerinin sizi gözlediği ya da hakkınızda konuştuğu duygusu	1,560	0,882	1,946	1,079
	48. Başarılarınız için diğerlerinden yeterince takdir görmemek	1,650	0,966	1,783	2,956
Psikotizm (P)	51.Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu	1,890	1,143	1,200	0,546
	3.Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri	1,350	0,794	2,551	2,476
	14. Başka insanlarla beraberken bile yalnızlık hissetmek	1,570	0,940	2,014	2,326
	34. Günahlarınız için cezalandırılmanız gerektiği	1,250	0,662	2,058	2,986
	44. Bir başka insana hiç yakınlık duymamak	1,450	0,805	2,092	2,567
Ek maddeler (KSE-EK)	53. Aklınızda bir bozukluk olduğu fikri	1,150	0,559	2,547	2,508
	11. İştahta bozukluklar	1,360	0,760	2,350	2,796
	25. Uykuya dalmada güçlük	1,770	1,116	1,447	1,172
	39. Ölüm ve ölmek üzerine düşünceler	1,470	0,871	1,912	2,887
	52. Suçluluk duyguları	1,470	0,889	2,318	2,560

Tablo 8. Büyük Beş Kişilik Testi Normal Dağılım Testi Tablosu

	İFADELER	\bar{x}	SS	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Dışa dönüklük	Toplantıların gözdesiyimdir.	2,850	1,215	-0,157	-0,967
	Başkalarına pek ilgi duymam.	2,380	1,134	0,600	-0,293
	Her zaman hazırlıklıyım.	3,830	1,046	-0,709	0,128
	Kolayca kendimi baskı altında hissedirim.	2,010	1,088	1,058	0,575
	Kelime hazinem zengindir.	3,790	1,052	-0,584	-0,178
	Çok konuşmam.	2,960	1,279	-0,101	-1,009
	İnsanlarla ilgilenirim	4,090	0,928	-0,880	0,529
	Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım.	1,870	1,237	1,236	0,300
	Genelde rahatımdır.	2,880	1,272	-0,014	-1,006
	Soyut fikirleri kavramakta zorlanırım.	1,990	1,108	0,807	-0,278
Uyumluluk	İnsanların arasında kendimi rahat hissedirim.	3,770	1,093	-0,608	-0,276
	İnsanlara hakaret ederim.	1,230	0,628	-1,347	1,505
	Detaylara dikkat ederim.	4,120	1,079	-1,099	0,392
	Her şeye endişelenirim	2,300	1,220	0,598	-0,631
	Olayları zihnimde canlandırırım.	3,710	1,191	-0,663	-0,378
	Arka planda kalmayı tercih ederim.	2,680	1,173	0,165	-0,551
	Başkalarının duygularını anlayıp paylaşırım.	3,990	1,100	-1,086	0,640
	İşleri karmakarışık yaparım.	1,360	0,669	1,946	3,450
	Nadiren kendimi keyifsiz hissedirim.	3,100	1,200	0,002	-0,750
	Soyut fikirlerle ilgilenmem.	2,330	1,132	0,457	-0,467
Sorumluluk	Konuşmayı genelde ben başlatırım.	3,100	1,142	-0,202	-0,568
	Başka insanların problemleriyle ilgilenmem.	1,900	1,127	1,210	0,741
	İşleri hemen hallederim.	4,160	0,995	-1,062	0,475
	Kolayca huzursuz olurum.	2,400	1,353	0,517	-0,960
	Mükemmel fikirlerim vardır.	3,590	1,088	-0,428	-0,304
	Söyleyecek çok şeyim yoktur.	2,230	1,103	0,752	-0,002
	Yumuşak kalpliyim.	4,530	0,786	-1,776	-1,001
	Genellikle eşyaları yerlerine koymayı unuturum	1,870	1,188	1,251	0,566
	Moralim çabuk bozulur.	2,810	1,334	0,194	-1,031
	Hayal gücüm kuvvetli değildir.	2,190	1,222	0,747	-0,318
Duygusal dengeliilik	Toplantılarda değişik insanlarla konuşabilirim.	3,920	1,127	-0,950	0,223
	Aslında başkalarıyla pek ilgilenmem.	2,320	1,245	0,743	-0,336
	Düzeni severim.	4,510	0,908	-2,141	-1,601
	Ruh halim çok sık değişir.	2,560	1,273	0,351	-0,888
	Olayları anlamada hızlıyım.	4,230	0,939	-1,231	1,209
	Dikkat kendi üzerime çekmekten hoşlanmam.	3,350	1,312	-0,245	-0,966
	Başkalarına zaman ayırırım.	4,110	0,958	-1,149	1,321
	Görevlerimden kaçırım.	1,460	0,993	2,453	2,422
	Ruhsal dengem sık değişir.	2,060	1,202	0,932	-0,114
	Zor kelimeler kullanırım.	2,370	1,233	0,607	-0,525
Nevrotizm	İlgi odağı olmaktan rahatsızlık duymam.	3,300	1,333	-0,377	-0,941
	Başkalarının duygularını hissedirim.	4,220	0,974	-1,083	0,407
	Bir plan takip ederim.	3,730	1,201	-0,742	-0,291
	Çabuk rahatsız olurum.	2,620	1,226	0,212	-0,883
	Olaylar üzerinde düşünerek vakit geçiririm.	3,550	1,230	-0,486	-0,642
	Yabancıların arasında genelde sessizimdir.	3,130	1,254	-0,064	-0,934
	İnsanları rahatlatırım.	3,870	1,085	-0,860	0,216
	İşimde titizimdir.	4,530	0,786	-1,795	2,057
	Çoğu zaman kendimi keyifsiz hissedirim.	2,050	1,109	1,023	0,545
	Fikirlerle doluyumdur.	3,710	1,125	-0,488	-0,396

Tablo 9. Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği Normal Dağılım Testi Tablosu

İFADELER	\bar{x}	SS	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
O gün sınıfta işlenen konuları evde tekrar eder	2,126	0,572	0,011	-0,073
Ertesi gün sınıfta işlenecek konuları evde gözden geçirir	1,839	0,670	0,200	-0,771
Ders notlarını daha sonra da çalışmak için rahatlıkla kullanır	2,429	0,704	-0,827	-0,559
Bir metni okumaya başlamadan önce başlık, ara başlık, giriş, özet gibi bölümleri inceleyerek konuyla ilgili ön bilgi edinir	2,071	0,686	-0,086	-0,868
Okunacak metin ile ilgili çalışma sorularını gözden geçirir ve okurken bu soruları yanıtlamaya çalışır	2,396	0,636	-0,585	-0,618
Bir metni okurken, kendi kendine konuyla ilgili sorular sorar ve yanıtlamaya çalışır	2,150	0,699	-0,215	-0,957
Bir metni okurken, önemli bilgilerin altını çizer ve metnin kenarlarına notlar alır	2,153	0,749	-0,262	-1,169
Bir metni okurken, ana fikri ve önemli noktaları belirler	2,264	0,660	-0,341	-0,775
Bir metni okurken, konuyu anlamaya yardımcı olabilecek tablo, grafik, harita ve şekilleri inceler	2,306	0,712	-0,521	-0,917
Okuduğu metin ile ilgili olarak, sınıfta sormak üzere sorular hazırlar	1,720	0,647	0,347	-0,693
Düşüncelerini, kağıda nasıl aktaracağını planlayıp yazar	2,014	0,701	-0,013	-0,945
Ödevlerini ve projelerini yapmak amacıyla okul kütüphanesinden yararlanır	1,565	0,614	0,602	-0,548
Sınavlara birkaç gün önceden hazırlanmaya başlar	2,500	0,684	-1,024	-0,220
Sınav tarihlerini defterine yazar	2,700	0,618	-1,895	2,243
Sınavlara hazırlanmak için plan yapar ve bu plana uyar	2,350	0,676	-0,556	-0,753
Sınavlara iyi hazırlanmak için dönem boyunca tuttuğu ders notlarını düzenli olarak gözden geçirir	2,319	0,723	-0,561	-0,922
Sınavlara çalışırken, sınavda çıkması olası soruları tahmin eder ve yanıtlamaya çalışır	2,407	0,653	-0,648	-0,586
Sınava dahil olan okumalardan sorular çıkartır ve onları yanıtlamaya çalışır	2,120	0,772	-0,205	-1,296
Sınavlara sınıf arkadaşlarıyla birlikte hazırlanır	1,600	0,600	0,443	-0,650
Bir sonraki sınava, yaptığı hataları dikkate alarak hazırlanır	2,403	0,670	-0,682	-0,635
Derste aldığı notlar okunaklıdır	2,543	0,658	-1,135	0,077
Yazısı okunaklıdır	2,587	0,628	-1,255	0,445
Ödevlerini temiz ve düzenli yapar	2,727	0,533	-1,846	2,533
Çantası temiz ve düzenlidir	2,534	0,642	-1,054	-0,003
Defterleri temiz ve düzenlidir	2,655	0,577	-1,476	1,139
Derslerine çalışabileceği bir masası ve sandalyesi vardır	2,953	0,241	-2,127	2,176
Çalışma masası ve sandalyesi, derslerini rahatça çalışabilmesini sağlayacak şekilde rahat ve kullanışlıdır	2,944	0,261	-5,378	2,048
Çalışma masasında, yalnızca ders ile ilgili araç-gereçleri bulundurur	2,563	0,604	-1,069	0,094
Televizyon, telefon, müzik ve insan sesleri gibi dikkat dağıtıcı uyaranlardan uzak bir ortamda ders çalışır	2,403	0,693	-0,732	-0,665
Derslerine, uygun sıcaklığın ve iyi ışıklandırmanın olduğu bir ortamda çalışır	2,869	0,330	-2,298	2,498
Bir ödevini bitirmeden diğerine başlamaz	2,648	0,550	-1,316	0,745
Ev ödevi olduğunu inkar eder	1,181	0,448	-2,510	-1,796
Ev ödevlerini yapmayı reddeder	1,191	0,467	-2,484	-1,590
Ev ödevlerini yapması gerektiğini hatırlatmam gerekir	1,634	0,620	0,441	-0,635
Ev ödevlerini bitirmesi çok zaman alır	1,646	0,600	0,330	-0,650
Ödev yaparken, güçlük çektiği durumlarda bir başkasından yardım talep eder	2,248	0,546	0,081	-0,371
Yaptığı ödevleri bir başkasına kontrol ettirir	2,113	0,638	-0,100	-0,583
Ödevleri veya projeleri ile ilgili yardımcı kaynaklara nasıl ulaşabileceğini sorar	2,429	0,587	-0,473	-0,696
Ödevlerini veya projelerini yapmak için ulaştığı yardımcı kaynakları nasıl kullanacağını sorar	2,335	0,596	-0,270	-0,667
Sınavlarına birlikte çalışırız	2,123	0,652		
Sınavdan önceki gün uyku ve dinlenmeye yeterli zaman ayırır	2,542	0,633	-1,067	0,024
Okula zamanında gider	2,942	0,215	-4,604	2,392
Uyumaya ve dinlenmeye yeterli zaman ayırır	2,687	0,517	-1,397	0,969

4. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ebeveynlerin psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerine göre ergenlerin çalışma becerilerine etkisinin ne düzeyde olduğu, psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerinin cinsiyete, medeni duruma ve eğitim kademesine göre anlamlı farklılık gösterip gösterip göstermediğine yönelik bulgular yer almaktadır. Bölümde, araştırmanın her bir araştırma sorusu bir alt başlık şeklinde ele alınmıştır.

4.1. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Frekans Değerleri

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarına ilişkin frekans tabloları Tablo 10, Tablo 11. ve Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 10. Kısa Semptom Envanteri Frekans Tablosu

	İFADELER	Hiç (1)		Biraz (2)		Orta derecede (3)		Oldukça fazla (4)		Ciddi derecede (5)		$\bar{x}\pm SS$
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Somatizyon	2.Baygınlık, baş dönmesi	166	89,2	18	9,7	1	0,5	1	0,5	0	0,0	1,12±0,39
	7.Göğüs (kalp) bölgesinde ağrılar	148	79,6	27	14,5	7	3,8	3	1,6	1	0,5	1,29±0,67
	23. Mide bozukluğu, bulantı	149	80,1	19	10,2	13	7,0	3	1,6	2	1,1	1,33±0,77
	29. Nefes darlığı, nefessiz kalmak	158	84,9	17	9,1	4	2,2	6	3,2	1	0,5	1,25±0,70
	30. Sıcak-soğuk basmaları	118	63,4	46	24,7	13	7,0	6	3,2	3	1,6	1,55±0,88
	33. Bedeninizin bazı bölgelerinde uyuşmalar, karıncalanmalar	125	67,2	36	19,4	17	9,1	5	2,7	3	1,6	1,52±0,89
	37. Bedeninizin bazı bölgelerinde zayıflık, güçsüzlük hissi	114	61,3	53	28,5	11	5,9	6	3,2	2	1,1	1,54±0,83
OKB	5.Olayları hatırlamada güçlük	92	49,5	55	29,6	24	12,9	8	4,3	7	3,8	1,83±1,06
	15. İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetmek	116	62,4	44	23,7	16	8,6	6	3,2	4	2,2	1,59±0,93
	26. Yaptığınızı şeyler tekrar tekrar doğru mu diye kontrol etmek	68	36,6	70	37,6	29	15,6	13	7,0	6	3,2	2,03±1,05
	27. Karar vermede güçlükler	85	45,7	57	30,6	31	16,7	9	4,8	4	2,2	1,87±1,00
	32. Kafanızın "bomboş" kalması	142	76,3	26	14,0	15	8,1	2	1,1	1	0,5	1,33±0,72
	36. Konsantrasyonda (dikkati bir şey üzerinde toplama) güçlük/zorlanmak	96	51,6	63	33,9	17	9,1	7	3,8	3	1,6	1,71±0,90
	20. Kolayca incinebilme, kırılmak	81	43,5	53	28,5	26	14,0	14	7,5	12	6,5	2,05±1,21
Kişiler ArasıDuyarlılık	21. İnsanların sizi sevmediğine, kötü davrandığına inanmak	142	76,3	29	15,6	9	4,8	4	2,2	2	1,1	1,36±0,77
	22. Kendini diğerlerinden daha aşağı görme	161	86,6	16	8,6	6	3,2	3	1,6	0	0,0	1,20±0,57
	42. Diğerlerinin yanındayken yanlış bir şeyler yapmamaya çalışmak	112	60,2	43	23,1	22	11,8	4	2,2	5	2,7	1,64±0,96
Depresyon (D)	9.Yaşamınıza son verme düşünceleri	177	95,2	4	2,2	3	1,6	0	0,0	2	1,1	1,10±0,50
	16.Yalnızlık hissetmek	122	65,6	42	22,6	12	6,5	5	2,7	5	2,7	1,54±0,93
	17. Hüzünlü, kederli hissetmek	88	47,3	65	34,9	16	8,6	10	5,4	7	3,8	1,83±1,11
	18. Hiçbir şeye ilgi duymamak	133	71,5	30	16,1	14	7,5	4	2,2	5	2,7	1,48±0,70
	35. Gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları	86	46,2	52	28,0	30	16,1	10	5,4	8	4,3	1,94±0,88
Anksiyete Bozukluğu (AB)	50.Kendini değersiz görmek	154	82,8	20	10,8	6	3,2	5	2,7	1	0,5	1,27±0,64
	1.İçinizdeki sınırlılık ve titreme hali	95	51,1	51	27,4	33	17,7	7	3,8	0	0,0	1,74±0,91
	12. Hiçbir nedeni olmayan ani korkular	141	75,8	36	19,4	6	3,2	2	1,1	1	0,5	1,31±0,94
	19. Ağlamaklı hissetmek	118	63,4	42	22,6	18	9,7	4	2,2	4	2,2	1,57±0,91
	38.Kendini gergin ve tedirgin hissetmek	83	44,6	69	37,1	22	11,8	9	4,8	3	1,6	1,82±0,94
	45. Dehşet ve panik nöbetleri	178	95,7	4	2,2	3	1,6	1	0,5	0	0,0	1,07±0,37
	49. Yerinde duramayacak kadar kendini tedirgin hissetmek	160	86,0	20	10,8	4	2,2	2	1,1	0	0,0	1,18±0,51
Hostilite (H)	6.Çok kolayca kızıp öfkelenme	51	27,4	78	41,9	36	19,4	12	6,5	9	4,8	2,19±1,06
	13. Kontrol edemediğiniz duygu patlamaları	109	58,6	52	28,0	16	8,6	7	3,8	2	1,1	1,61±0,88
	40. Birini dövmeye, ona zarar verme, yaralama isteği	170	91,4	12	6,5	1	0,5	2	1,1	1	0,5	1,13±0,50
	41. Bir şeyleri kırma, dökme isteği	158	84,9	15	8,1	8	4,3	2	1,1	3	1,6	1,26±0,74
Fobik Anksiyete (FA)	46. Sık sık tartışmaya girmek	121	65,1	51	27,4	9	4,8	2	1,1	3	1,6	1,47±0,78
	8.Meydanlık (açık) yerlerden korkma duygusu	181	97,3	1	0,5	3	1,6	1	0,5	0	0,0	1,05±0,34
	28. Otobüs, tren, metro gibi umumi vasıtalarla seyahatlerden korkmak	147	79,0	17	9,1	13	7,0	3	1,6	6	3,2	1,41±0,93
	31. Sizi korkuttuğu için bazı eşya, yer ya da etkinliklerden uzak kalmaya çalışmak	157	84,4	15	8,1	8	4,3	3	1,6	3	1,6	1,28±0,76
	43. Kalabalıklarda rahatsızlık duymak	104	55,9	38	20,4	25	13,4	10	5,4	9	4,8	1,83±1,15
Paranoid Düşünceler (PD)	47. Yalnız bırakıldığında/kalındığında sinirli hissetmek	158	84,9	22	11,8	3	1,6	1	0,5	2	1,1	1,21±0,60
	4.Başınıza gelen sıkıntılardan dolayı başkalarının suçlu olduğu duygusu	106	57,0	50	26,9	20	10,8	10	5,4	0	0,0	1,65±0,88
	10.İnsanların çoğuna güvenilmeyeceği hissi	42	22,6	59	31,7	42	22,6	25	13,4	18	9,7	2,56±1,25
	24. Diğerlerinin sizi gözlediği ya da hakkınızda konuştuğu duygusu	115	61,8	50	26,9	13	7,0	4	2,2	4	2,2	1,56±0,88
Psikotizm (P)	48. Başarılarınız için diğerlerinden yeterince takdir görmemek	108	58,1	54	29,0	11	5,9	8	4,3	5	2,7	1,65±0,97
	51.Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu	95	51,1	45	24,2	25	13,4	13	7,0	8	4,3	1,89±0,79
	3.Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri	146	78,5	23	12,4	10	5,4	5	2,7	2	1,1	1,35±0,79
	14. Başka insanlarla beraberken bile yalnızlık hissetmek	119	64,0	44	23,7	11	5,9	8	4,3	4	2,2	1,57±0,94
	34. Günahlarınız için cezalandırılmanız gerektiği	156	83,9	18	9,7	8	4,3	3	1,6	1	0,5	1,25±0,66
Ek maddeler (KSE-)	44. Bir başka insana hiç yakınlık duymamak	130	69,9	37	19,9	13	7,0	4	2,2	2	1,1	1,45±0,81
	53. Aklınızda bir bozukluk olduğu fikri	169	90,9	11	5,9	2	1,1	3	1,6	1	0,5	1,15±0,56
	11. İştahta bozukluklar	144	77,4	22	11,8	17	9,1	1	0,5	2	1,1	1,36±0,76
	25. Uykuya dalmada güçlük	106	57,0	44	23,7	15	8,1	14	7,5	7	3,8	1,77±1,12
Ek maddeler (KSE-)	39. Ölüm ve ölmek üzerine düşünceler	134	72,0	28	15,1	14	7,5	9	4,8	1	0,5	1,47±0,87
	52. Suçluluk duyguları	130	69,9	37	19,9	11	5,9	3	1,6	5	2,7	1,47±0,89

Tablo 11. Büyük Beş Kişilik Testi Frekans Tablosu

İFADELER	Hiç uygun değil (1)		Uygun Değil (2)		Kararsız (3)		Biraz uygun (4)		Çok uygun (5)		$\bar{x} \pm SS$	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Dışa dönüklük	Toplantıların gözdesiyimdir.	37	19,9	28	15,1	59	31,7	49	26,3	13	7,0	2,85±1,22
	Başkalarına pek ilgi duymam.	46	24,7	63	33,9	48	25,8	18	9,7	11	5,9	2,38±1,13
	Her zaman hazırlıklıyım.	7	3,8	9	4,8	51	27,4	61	32,8	58	31,2	3,83±1,05
	Kolayca kendimi baskı altında hissederim.	7±5	40,3	61	32,8	32	17,2	10	5,4	8	4,3	2,01±1,09
	Kelime hazinem zengindir.	6	3,2	12	6,5	54	29,0	57	30,6	57	30,6	3,79±1,05
	Çok konuşmam.	34	18,3	30	16,1	54	29,0	45	24,2	23	12,4	2,96±1,28
	İnsanlarla ilgilenirim	3	1,6	5	2,7	39	21,0	64	34,4	75	40,3	4,09±0,93
	Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım.	10	58,1	31	16,7	20	10,8	17	9,1	10	5,4	1,87±1,24
	Genelde rahatımdır.	36	19,4	33	17,7	55	29,6	41	22,0	21	11,3	2,88±1,27
	Soyut fikirleri kavramakta zorlanırım.	86	46,2	38	20,4	44	23,7	13	7,0	5	2,7	1,99±1,11
Uyumluluk	İnsanların arasında kendimi rahat hissederim.	7	3,8	15	8,1	50	26,9	56	30,1	58	31,2	3,77±1,09
	İnsanlara hakaret ederim.	15	84,4	20	10,8	5	2,7	3	1,6	1	0,5	1,23±0,63
	Detaylara dikkat ederim.	5	2,7	13	7,0	29	15,6	47	25,3	92	49,5	4,12±1,08
	Her şeye endişelenirim	63	33,9	48	25,8	42	22,6	22	11,8	11	5,9	2,30±1,22
	Olayları zihnimde canlandırırım.	12	6,5	16	8,6	46	24,7	52	28,0	60	32,3	3,71±1,19
	Arka planda kalmayı tercih ederim.	40	21,5	31	16,7	80	43,0	19	10,2	16	8,6	2,68±1,17
	Başkalarının duygularını anlayıp paylaşıyorum.	9	4,8	9	4,8	32	17,2	61	32,8	75	40,3	3,99±1,10
	İşleri karmakarışık yaparım.	13	73,1	36	19,4	11	5,9	3	1,6	0	0,0	1,36±0,67
	Nadiren kendimi keyifsiz hissederim.	20	10,8	35	18,8	68	36,6	33	17,7	30	16,1	3,10±1,20
	Soyut fikirlerle ilgilenmem.	57	30,6	43	23,1	63	33,9	14	7,5	9	4,8	2,33±1,13
Sorumluluk	Konuşmayı genelde ben başlatırım.	21	11,3	28	15,1	69	37,1	47	25,3	21	11,3	3,10±1,14
	Başka insanların problemleriyle ilgilenmem.	93	50,0	45	24,2	31	16,7	8	4,3	9	4,8	1,90±1,13
	İşleri hemen hallederim.	3	1,6	10	5,4	31	16,7	52	28,0	90	48,4	4,16±1,00
	Kolayca huzursuz olurum.	69	37,1	34	18,3	41	22,0	24	12,9	18	9,7	2,40±1,35
	Mükemmel fikirlerim vardır.	9	4,8	15	8,1	64	34,4	53	28,5	45	24,2	3,59±1,09
	Söyleyecek çok şeyim yoktur.	55	29,6	65	34,9	43	23,1	14	7,5	9	4,8	2,23±1,10
	Yumuşak kalpliyim.	1	0,5	4	2,2	16	8,6	40	21,5	125	67,2	4,53±0,79
	Genellikle eşyaları yerlerine koymayı unuturum	10	55,4	35	18,8	27	14,5	11	5,9	10	5,4	1,87±1,19
	Moralim çabuk bozulur.	40	21,5	38	20,4	54	29,0	26	14,0	28	15,1	2,81±1,33
	Hayal gücüm kuvvetli değildir.	75	40,3	37	19,9	51	27,4	10	5,4	13	7,0	2,19±1,22
Duygusal dengellik	Toplantılarda değişik insanlarla konuşabilirim.	9	4,8	12	6,5	35	18,8	58	31,2	72	38,7	3,92±1,13
	Aslında başkalarıyla pek ilgilenmem.	59	31,7	55	29,6	42	22,6	13	7,0	17	9,1	2,32±1,25
	Düzeni severim.	5	2,7	2	1,1	17	9,1	32	17,2	130	69,9	4,51±0,91
	Ruh halim çok sık değişir.	50	26,9	42	22,6	51	27,4	26	14,0	17	9,1	2,56±1,27
	Olayları anlamada hızlıyım.	3	1,6	7	3,8	26	14,0	58	31,2	92	49,5	4,23±0,94
	Dikkat kendi üzerine çekmekten hoşlanmam.	21	11,3	24	12,9	60	32,3	30	16,1	51	27,4	3,35±1,31
	Başkalarına zaman ayırım.	5	2,7	5	2,7	31	16,7	69	37,1	76	40,9	4,11±0,96
	Görevlerimden kaçırım.	14	75,3	26	14,0	8	4,3	4	2,2	8	4,3	1,46±0,99
	Ruhsal dengem sık değişir.	82	44,1	46	24,7	32	17,2	16	8,6	10	5,4	2,06±1,20
	Zor kelimeler kullanırım.	57	30,6	50	26,9	47	25,3	17	9,1	15	8,1	2,37±1,23
Nevrotizm	İlgi odağı olmaktan rahatsızlık duymam.	28	15,1	20	10,8	48	25,8	49	26,3	41	22,0	3,30±1,33
	Başkalarının duygularını hissederim.	2	1,1	10	5,4	30	16,1	48	25,8	96	51,6	4,22±0,97
	Bir plan takip ederim.	13	7,0	16	8,6	40	21,5	57	30,6	60	32,3	3,73±1,20
	Çabuk rahatsız olurum.	45	24,2	39	21,0	58	31,2	30	16,1	14	7,5	2,62±1,23
	Olaylar üzerinde düşünerek vakit geçiririm.	15	8,1	19	10,2	53	28,5	46	24,7	53	28,5	3,55±1,23
	Yabancıların arasında genelde sessizimdir.	22	11,8	36	19,4	57	30,6	38	20,4	33	17,7	3,13±1,25
	İnsanları rahatlatırım.	8	4,3	12	6,5	39	21,0	65	34,9	62	33,3	3,87±1,09
	İşimde titizimdir.	1	0,5	4	2,2	16	8,6	39	21,0	126	67,7	4,53±0,79
	Çoğu zaman kendimi keyifsiz hissederim.	72	38,7	59	31,7	38	20,4	7	3,8	10	5,4	2,05±1,11
	Fikirlerle doluyumdur.	9	4,8	11	5,9	65	34,9	41	22,0	60	32,3	3,71±1,13

Tablo 12.Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği Frekans Tablosu

	Her zaman (3)		Bazen (2)		Hiçbir zaman (1)		$\bar{x}\pm SS$
	f	%	f	%	f	%	
İFADELER							
O gün sınıfta işlenen konuları evde tekrar eder	44	23,7	122	65,6	20	10,8	2,13±0,57
Ertesi gün sınıfta işlenecek konuları evde gözden geçirir	29	15,6	98	52,7	59	31,7	1,84±0,67
Ders notlarını daha sonra da çalışmak için rahatlıkla kullanır	103	55,4	60	32,3	23	12,4	2,43±0,70
Bir metni okumaya başlamadan önce başlık, ara başlık, giriş,özet gibi bölümleri inceleyerek konuyla ilgili ön bilgi edinir	51	27,4	98	52,7	37	19,9	2,07±0,69
Okunacak metin ile ilgili çalışma sorularını gözden geçirir ve okurken bu soruları yanıtlamaya çalışır	90	48,4	81	43,5	15	8,1	2,40±0,64
Bir metni okurken, kendi kendine konuyla ilgili sorular sorar ve yanıtlamaya çalışır	62	33,3	91	48,9	33	17,7	2,15±0,70
Bir metni okurken, önemli bilgilerin altını çizer ve metnin kenarlarına notlar alır	68	36,6	78	41,9	40	21,5	2,15±0,75
Bir metni okurken, ana fikri ve önemli noktaları belirler	72	38,7	92	49,5	22	11,8	2,26±0,66
Bir metni okurken, konuyu anlamaya yardımcı olabilecek tablo, grafik, harita ve şekilleri inceler	85	45,7	74	39,8	27	14,5	2,31±0,71
Okuduğu metin ile ilgili olarak, sınıfta sormak üzere sorular hazırlar	20	10,8	94	50,5	72	38,7	1,72±0,65
Düşüncelerini, kağıda nasıl aktaracağını planlayıp yazar	47	25,3	95	51,1	44	23,7	2,01±0,70
Ödevlerini ve projelerini yapmak amacıyla okul kütüphanesinden yararlanır	12	6,5	81	43,5	93	50,0	1,57±0,61
Sınavlara birkaç gün önceden hazırlanmaya başlar	114	61,3	52	28,0	20	10,8	2,50±0,68
Sınav tarihlerini defterine yazar	147	79,0	23	12,4	16	8,6	2,70±0,62
Sınavlara hazırlanmak için plan yapar ve bu plana uyar	87	46,8	78	41,9	21	11,3	2,35±0,68
Sınavlara iyi hazırlanmak için dönem boyunca tuttuğu ders notlarını düzenli olarak gözden geçirir	88	47,3	70	37,6	28	15,1	2,32±0,72
Sınavlara çalışırken, sınavda çıkması olası soruları tahmin eder ve yanıtlamaya çalışır	93	50,0	76	40,9	17	9,1	2,41±0,65
Sınavda dahil olan okumalardan sorular çıkartır ve onları yanıtlamaya çalışır	68	36,6	73	39,2	45	24,2	2,12±0,77
Sınavlara sınıf arkadaşlarıyla birlikte hazırlanır	11	5,9	90	48,4	85	45,7	1,60±0,60
Bir sonraki sınava, yaptığı hataları dikkate alarak hazırlanır	95	51,1	72	38,7	19	10,2	2,40±0,67
Temizlik ve düzen							
Derste aldığı notlar okunaklıdır	119	64,0	50	26,9	17	9,1	2,54±0,66
Yazısı okunaklıdır	124	66,7	48	25,8	14	7,5	2,59±0,63
Ödevlerini temiz ve düzenli yapar	144	77,4	34	18,3	8	4,3	2,73±0,53
Çantası temiz ve düzenlidir	115	61,8	56	30,1	15	8,1	2,53±0,64
Defterleri temiz ve düzenlidir	133	71,5	43	23,1	10	5,4	2,66±0,58
Çalışma ortamı							
Derslerine çalışabileceği bir masası ve sandalyesi vardır	181	97,3	3	1,6	2	1,1	2,95±0,24
Çalışma masası ve sandalyesi, derslerini rahatça çalışabilmesini sağlayacak şekilde rahat ve kullanışlıdır	179	96,2	5	2,7	2	1,1	2,94±0,26
Çalışma masasında, yalnızca ders ile ilgili araç-gereçleri bulundurur	117	62,9	58	31,2	11	5,9	2,56±0,60
Televizyon, telefon, müzik ve insan sesleri gibi dikkat dağıtıcı uyaranlardan uzak bir ortamda ders çalışır	98	52,7	66	35,5	22	11,8	2,40±0,69
Derslerine, uygun sıcaklığın ve iyi ışıklandırmanın olduğu bir ortamda çalışır	163	87,6	23	12,4	0	0,0	2,87±0,33
Ev ödevleri							
Bir ödevini bitirmeden diğerine başlamaz	129	69,4	50	26,9	7	3,8	2,65±0,55
Ev ödevi olduğunu inkar eder	5	2,7	23	12,4	158	84,9	1,18±0,45
Ev ödevlerini yapmayı reddeder	6	3,2	23	12,4	157	84,4	1,19±0,47
Ev ödevlerini yapması gerektiğini hatırlatmam gerekir	14	7,5	90	48,4	82	44,1	1,63±0,62
Ev ödevlerini bitirmesi çok zaman alır	12	6,5	96	51,6	78	41,9	1,65±0,60
Kaynaklara başvurma							
Ödev yaparken, güçlük çektiği durumlarda bir başkasından yardım talep eder	57	30,6	119	64,0	10	5,4	2,25±0,55
Yaptığı ödevleri bir başkasına kontrol ettirir	50	26,9	108	58,1	28	15,1	2,11±0,64
Ödevleri veya projeleri ile ilgili yardımcı kaynaklara nasıl ulaşabileceğini sorar	75	40,3	99	53,2	12	6,5	2,43±0,59
Ödevlerini veya projelerini yapmak için ulaştığı yardımcı kaynakları nasıl kullanacağını sorar	75	40,3	99	53,2	12	6,5	2,34±0,60
Sınavlarına birlikte çalışırız	51	27,4	105	56,5	30	16,1	2,12±0,65
Dinlenme							
Sınavdan önceki gün uyku ve dinlenmeye yeterli zaman ayırır	116	62,4	56	30,1	14	7,5	2,54±0,63
Okula zamanında gider	177	95,2	9	4,8	0	0,0	2,94±0,22
Uyumaya ve dinlenmeye yeterli zaman ayırır	134	72,0	47	25,3	5	2,7	2,69±0,52

4.2. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi ve Çalışma Becerileri Değerlendirme ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama değerler ilişkin algıları Tablo 13.'de verilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler	N	\bar{x}	ss
Kısa semptom envanteri	Somatizyon	186	9,55	3,16
	OKB	186	10,24	3,68
	Kişiler Arası Duyarlılık	186	6,25	2,63
	Depresyon (D)	186	9,17	3,94
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	186	8,69	3,11
	Hostilite (H)	186	7,66	3,02
	Fobik Anksiyete (FA)	186	6,78	2,68
	Paranoid Düşünceler (PD)	186	9,30	3,64
	Psikotizm (P)	186	6,77	2,48
	Ek maddeler (KSE-EK)	186	6,08	2,44
Büyük beş kişilik testi	Dışa dönüklük	186	25,81	4,03
	Uyumluluk	186	25,81	4,03
	Sorumluluk	186	28,77	4,45
	Duygusal dengelilik	186	30,90	4,22
	Nevrotizm	186	24,93	5,10
Çalışma becerileri değerlendirme ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	186	43,49	8,03
	Temizlik ve düzen	186	13,07	2,52
	Çalışma ortamı	186	13,77	1,48
	Ev ödevleri	186	8,30	1,47
	Kaynaklara başvurma	186	11,26	2,08
	Dinlenme	186	8,19	1,02

Tablo incelendiğinde katılımcıların Kısa Semptom Envanteri alt boyutlarında; Somatizyon alt boyutunun ortalama değeri $9,55 \pm 3,16$, OKB alt boyutunun ortalama değeri $10,24 \pm 3,68$, Kişiler Arası Duyarlılık alt boyutunun ortalama değeri $6,25 \pm 2,63$, Depresyon (D) alt boyutunun ortalama değeri $9,17 \pm 3,94$, Anksiyete Bozukluğu (AB) alt boyutunun ortalama değeri $8,69 \pm 3,11$, Hostilite (H) alt boyutunun ortalama değeri $7,66 \pm 3,02$, Fobik Anksiyete (FA) alt boyutunun ortalama değeri $6,78 \pm 2,68$, Paranoid Düşünceler (PD) alt boyutunun ortalama değeri $9,31 \pm 3,64$, Psikotizm (P) alt

boyutunun ortalama değeri $6,77 \pm 2,48$ ve Ek maddeler (KSE-EK) alt boyutunun ortalama değeri $6,08 \pm 2,44$ olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarında; Dışa dönüklük alt boyutunun ortalama değeri $25,81 \pm 4,03$, Uyumluluk alt boyutunun ortalama değeri $25,5 \pm 4,05$, Sorumluluk alt boyutunun ortalama değeri $28,77 \pm 4,45$, Duygusal dengelilik alt boyutunun ortalama değeri $30,91 \pm 4,22$, Nevrotizm alt boyutunun ortalama değeri $24,93 \pm 5,13$ olarak saptanmıştır.

Katılımcıların alışma Becerileri Değerlendirme leği alt boyutlarında; Sistemli ve organize çalışma alt boyutunun ortalama değeri $43,49 \pm 8,03$, Temizlik ve düzen alt boyutunun ortalama değeri $13,07 \pm 2,52$, çalışma ortamı alt boyutunun ortalama değeri $13,77 \pm 2,42$, Ev devleri alt boyutunun ortalama değeri $8,31 \pm 1,47$, Kaynaklara başvurma alt boyutunun ortalama değeri $11,26 \pm 2,08$ ve Dinlenme alt boyutunun ortalama değeri $8,19 \pm 1,02$ olduğu tespit edilmiştir.

4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve alışma Becerileri Değerlendirme leklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve alışma Becerileri Değerlendirme leklerinin alt boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile çözümlenmiştir. T testi sonuçları Tablo 14.'de verilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	Kadın	137	9,50	3,06	-1,298	0,007*
		Erkek	49	9,67	3,45		
	OKB	Kadın	137	10,28	3,69	0,989	0,766
		Erkek	49	10,12	3,67		
	Kişiler Arası Duyarlılık	Kadın	137	6,29	2,46	1,368	0,012*
		Erkek	49	6,12	3,07		
	Depresyon (D)	Kadın	137	9,24	3,98	0,429	0,669
		Erkek	49	8,96	3,87		
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	Kadın	137	8,71	3,03	0,106	0,006*
		Erkek	49	8,65	3,34		
	Hostilite (H)	Kadın	137	7,57	2,79	-0,693	0,003*
		Erkek	49	7,92	3,60		
	Fobik Anksiyete (FA)	Kadın	137	6,88	2,76	0,818	0,489
		Erkek	49	6,51	2,47		
	Paranoid Düşünceler (PD)	Kadın	137	9,38	3,58	0,491	0,414
		Erkek	49	9,08	3,85		
	Psikotizm (P)	Kadın	137	6,71	2,40	-0,576	0,624
		Erkek	49	6,96	2,69		
Ek maddeler (KSE-EK)	Kadın	137	6,07	2,25	-0,189	0,544	
	Erkek	49	6,10	2,91			

Tablo 14 incelendiğinde, cinsiyete göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Somatizyon $t=-1,298$; $p<0.05$, Anksiyete Bozukluğu (AB) $t=0,106$; $p<0.05$, Kişiler Arası Duyarlılık $t=1,368$. $p<0.05$ ve Hostilite (H) $t=-0,693$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında kadın katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının erkek katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 15. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Büyük Beş Kişilik Testi	Dışa dönüklük	Kadın	137	25,60	4,17	1,385	0,241
		Erkek	49	26,39	3,60		
	Uyumluluk	Kadın	137	25,60	4,17	0,317	0,012**
		Erkek	49	26,39	3,60		
	Sorumluluk	Kadın	137	29,16	4,59	3,981	0,048**
		Erkek	49	27,69	3,89		
	Duygusal dengelilik	Kadın	137	30,93	4,35	1,415	0,002**
		Erkek	49	30,84	3,85		
	Nevrotizm	Kadın	137	25,16	5,25	0,355	0,552
		Erkek	49	24,29	4,65		

Tablo 15 incelendiğinde, cinsiyete göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $t=0,317$; $p<0.05$, Sorumluluk $t=3,981$ $p<0.05$, ve Duygusal dengelilik

$t=1,415$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında kadın katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının erkek katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 16. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	Kadın	137	43,14	7,92	-1,011	0,313
		Erkek	49	44,49	8,31		
	Temizlik ve düzen	Kadın	137	13,07	2,57	1,028	0,028**
		Erkek	49	13,06	2,38		
	Çalışma ortamı	Kadın	137	13,77	1,51	-1,038	0,867
		Erkek	49	13,78	1,42		
	Ev ödevleri	Kadın	137	8,32	1,58	0,363	0,04**
		Erkek	49	8,24	1,13		
	Kaynaklara başvurma	Kadın	137	11,20	2,08	-0,666	0,584
		Erkek	49	11,43	2,10		
	Dinlenme	Kadın	137	8,22	0,98	0,574	0,089
		Erkek	49	8,12	1,15		

Tablo 16 incelendiğinde, cinsiyete göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına [Temizlik ve düzen $t=1,028$; $p<0.05$, ev ödevleri $t=0,363$ $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında kadın katılımcıların Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin algılarının erkek katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

4.4. Katılımcıların Yaşlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının yaş değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile çözümlenmiştir. T testi sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Yaşlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler	N	\bar{x}	SS	t	P
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	186	9,55	3,16	1,696	0,004*
	OKB	186	10,24	3,68	0,719	0,816
	Kişiler Arası Duyarlılık	186	6,25	2,63	0,920	0,011*
	Depresyon (D)	186	9,17	3,94	0,792	0,733
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	186	8,69	3,11	0,908	0,584
	Hostilite (H)	186	7,66	3,02	0,915	0,015*
	Fobik Anksiyete (FA)	186	6,78	2,68	0,758	0,772
	Paranoid Düşünceler (PD)	186	9,3	3,64	0,982	0,489
	Psikotizm (P)	186	6,77	2,48	1,112	0,339
	Ek maddeler (KSE-EK)	186	6,08	2,44	0,934	0,551

Tablo 17 incelendiğinde, cinsiyete göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Somatisyon $t=-1,696$; $p<0.05$, Kişiler Arası Duyarlılık $t=0,920$. $p<0.05$ ve Hostilite (H) $t=-0,915$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 18. Katılımcıların Yaşlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler	N	\bar{x}	SS	t	P
Büyük Beş Kişilik Testi	Dışa dönüklük	186	25,81	4,03	1,134	0,316
	Uyumluluk	186	25,81	4,03	2,134	0,338
	Sorumluluk	186	28,77	4,45	1,964	0,512
	Duygusal dengelilik	186	30,9	4,22	1,512	0,006*
	Nevrotizm	186	24,93	5,1	0,589	0,927

Tablo 18 incelendiğinde, yaş ortalamalarına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Duygusal dengelilik $t=1,512$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Yaşlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler	N	\bar{x}	SS	t	P
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	186	43,49	8,03	1,532	0,010*
	Temizlik ve düzen	186	13,07	2,52	0,904	0,589
	Çalışma ortamı	186	13,77	1,48	0,793	0,731
	Ev ödevleri	186	8,3	1,47	0,957	0,521
	Kaynaklara başvurma	186	11,26	2,08	0,991	0,479
	Dinlenme	186	8,19	1,02	1,752	0,026*

Tablo 19 incelendiğinde, yaş ortalamalarına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına [Sistemli ve organize çalışma $t=1,532$; $p<0.05$, Dinlenme $t=1,752$ $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.5. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının Eğitim Durumlarına değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı One Way Anova testi ile çözümlenmiştir. One Way Anova testi sonuçları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P
Somatizyon	İlkokul	7	11,43	3,15	2,578	0,039*
	Ortaokul	8	9,25	3,01		
	Lise	67	10,27	4,18		
	Üniversite	92	9,07	2,17		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	8,33	1,87		
OKB	İlkokul	7	14,14	5,64	2,189	0,042*
	Ortaokul	8	9,75	3,37		
	Lise	67	10,15	4,08		
	Üniversite	92	10,01	3,27		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	10,58	1,93		
Kişiler Arası Duyarlılık	İlkokul	7	9,00	3,21	2,907	0,023*
	Ortaokul	8	7,38	3,02		
	Lise	67	6,09	2,58		
	Üniversite	92	6,18	2,55		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	5,25	2,05		
Depresyon (D)	İlkokul	7	10,86	3,76	0,451	0,771
	Ortaokul	8	8,88	3,40		
	Lise	67	9,34	4,47		
	Üniversite	92	9,00	3,66		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	8,67	3,55		
Anksiyete Bozukluğu (AB)	İlkokul	7	9,86	3,08	1,208	0,309
	Ortaokul	8	8,00	2,51		
	Lise	67	9,22	3,77		
	Üniversite	92	8,35	2,69		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	8,17	1,95		
Hostilite (H)	İlkokul	7	8,00	1,53	1,551	0,699
	Ortaokul	8	8,75	3,37		
	Lise	67	7,88	3,54		
	Üniversite	92	7,39	2,80		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	7,58	1,78		
Fobik Anksiyete (FA)	İlkokul	7	6,86	2,34	1,459	0,766
	Ortaokul	8	5,88	1,25		
	Lise	67	7,04	3,49		
	Üniversite	92	6,71	2,19		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	6,42	1,78		
Paranoid Düşünceler (PD)	İlkokul	7	12,57	5,29	2,142	0,077
	Ortaokul	8	9,00	4,31		
	Lise	67	9,52	3,97		
	Üniversite	92	9,12	3,24		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	7,75	2,14		
Psikotizm (P)	İlkokul	7	8,86	2,85	2,985	0,020*
	Ortaokul	8	6,63	3,07		
	Lise	67	7,24	2,92		
	Üniversite	92	6,43	2,01		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	5,67	1,37		
Ek maddeler (KSE-EK)	İlkokul	7	8,29	2,87	2,127	0,079
	Ortaokul	8	6,88	2,85		
	Lise	67	6,18	2,69		
	Üniversite	92	5,84	2,19		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	5,50	1,68		

Tablo 20 incelendiğinde, eğitim durumlarına göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Somatizyon $F=2,578$; $p<0.05$, OKB $F=2,189$; $p<0.05$, Kişiler Arası Duyarlılık $F=2,907$. $p<0.05$ ve Psikotizm (P) $F=2,985$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate

alındığında ilkokul mezunu katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer eğitim düzeylerine sahip katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 21. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P
Dışa dönüklük	İlkokul	7	22,86	4,53	1,505	0,003*
	Ortaokul	8	24,13	6,98		
	Lise	67	26,13	4,14		
	Üniversite	92	26,00	3,71		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	27,63	2,35		
Uyumluluk	İlkokul	7	23,83	4,53	1,635	0,003*
	Ortaokul	8	23,18	6,98		
	Lise	67	25,42	4,14		
	Üniversite	92	25,00	3,71		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	26,33	2,35		
Sorumluluk	İlkokul	7	30,43	6,50	,611	,655
	Ortaokul	8	27,63	6,72		
	Lise	67	28,57	4,55		
	Üniversite	92	29,02	4,11		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	27,83	3,61		
Duygusal dengelilik	İlkokul	7	31,14	4,45	,203	,936
	Ortaokul	8	29,75	7,63		
	Lise	67	30,81	4,59		
	Üniversite	92	31,08	3,76		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	30,75	2,53		
Nevrotizm	İlkokul	7	22,43	3,15	,772	,545
	Ortaokul	8	24,13	6,33		
	Lise	67	24,75	5,95		
	Üniversite	92	25,42	4,46		
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	24,17	4,71		

Tablo 21 incelendiğinde, Eğitim Durumlarına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $F=1,635$; $p<0.05$ ve Dışa dönüklük $F=1,505$ $p<0.05$,] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında Yüksek Lisans/ Doktora mezunu katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer eğitim düzeylerine sahip katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 22. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P	
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	İlkokul	7	12,71	2,50	2,481	0,014*
		Ortaokul	8	13,50	2,33		
		Lise	67	13,09	2,72		
		Üniversite	92	12,87	2,47		
		Yüksek Lisans/ Doktora	12	14,42	1,44		
	Temizlik ve düzen	İlkokul	7	13,43	1,62	1,101	0,367
		Ortaokul	8	12,75	2,55		
		Lise	67	13,82	1,60		
		Üniversite	92	13,79	1,29		
		Yüksek Lisans/ Doktora	12	14,17	1,03		
	Çalışma ortamı	İlkokul	7	8,00	1,41	1,293	0,275
		Ortaokul	8	8,13	1,36		
		Lise	67	8,43	1,69		
		Üniversite	92	8,26	1,36		
		Yüksek Lisans/ Doktora	12	8,17	1,27		
	Ev ödevleri	İlkokul	7	11,43	1,81	3,274	0,005*
		Ortaokul	8	10,63	2,50		
		Lise	67	11,46	1,96		
		Üniversite	92	11,20	2,22		
		Yüksek Lisans/ Doktora	12	10,92	1,73		
Kaynaklara başvurma	İlkokul	7	8,43	0,79	1,453	0,020*	
	Ortaokul	8	8,50	0,76			
	Lise	67	8,04	1,07			
	Üniversite	92	8,24	1,04			
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	8,53	0,89			
Dinlenme	İlkokul	7	12,71	2,50	1,726	0,576	
	Ortaokul	8	13,50	2,33			
	Lise	67	13,09	2,72			
	Üniversite	92	12,87	2,47			
	Yüksek Lisans/ Doktora	12	14,42	1,44			

Tablo 22 incelendiğinde, eğitim durumlarına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına [Sistemli ve organize çalışma $F=1,481$; $p<0.05$, kaynaklara başvurma $F=1,453$; $p<0.05$, ev ödevleri $F=3,274$ $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında Yüksek Lisans/ Doktora ve lise katılımcıların Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin algılarının ilkokul, ortaokul ve üniversite katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

4.6. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının Çalışma Durumlarına değişkeni açısından

farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ile çözümlenmiştir. T testi sonuçları Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	Evet	115	9,81	3,46	2,226	0,159
		Hayır	71	9,13	2,56		
	OKB	Evet	115	10,37	3,67	0,338	0,562
		Hayır	71	10,04	3,70		
	Kişiler Arası Duyarlılık	Evet	115	6,41	2,86	1,136	0,288
		Hayır	71	5,99	2,20		
	Depresyon (D)	Evet	115	9,51	4,14	2,347	0,127
		Hayır	71	8,61	3,54		
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	Evet	115	8,98	3,38	2,628	0,007*
		Hayır	71	8,23	2,56		
	Hostilite (H)	Evet	115	8,10	3,23	6,413	0,012*
		Hayır	71	6,96	2,52		
	Fobik Anksiyete (FA)	Evet	115	6,93	2,67	3,952	0,030*
		Hayır	71	6,54	2,71		
	Paranoid Düşünceler (PD)	Evet	115	9,68	3,74	3,275	0,042*
		Hayır	71	8,69	3,42		
	Psikotizm (P)	Evet	115	6,87	2,33	0,445	0,506
		Hayır	71	6,62	2,71		
	Ek maddeler (KSE-EK)	Evet	115	6,13	2,60	1,154	0,695
		Hayır	71	5,99	2,15		

Tablo 23 incelendiğinde, Çalışma durumlarına göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Anksiyete Bozukluğu (AB) $t=2,628$; $p<0.05$, Hostilite (H) $t=6,413$; $p<0.05$, Fobik Anksiyete (FA) $t=3,952$. $p<0.05$ ve Paranoid Düşünceler (PD) $t=3,275$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında çalışan katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının çalışmayan katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 24. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Büyük Beş Kişilik Testi	Dışa dönüklük	Evet	115	26,36	3,76	5,748	0,018*
		Hayır	71	24,92	4,33		
	Uyumluluk	Evet	115	26,36	3,76	4,571	0,003*
		Hayır	71	24,92	4,33		
	Sorumluluk	Evet	115	28,90	4,19	1,409	0,037*
		Hayır	71	28,56	4,87		
	Duygusal dengelilik	Evet	115	31,19	3,83	2,060	0,153
		Hayır	71	30,44	4,77		
	Nevrotizm	Evet	115	25,31	5,00	1,706	0,194
		Hayır	71	24,31	5,22		

Tablo 24 incelendiğinde, Çalışma Durumlarına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $t=4,571$ $p<0.05$, Sorumluluk $t=1,409$ $p<0.05$ ve Dışa dönüklük $t=5,748$ $p<0.05$,] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında çalışan katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının çalışmayan katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 25. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	Evet	115	43,70	8,42	1,490	0,651
		Hayır	71	43,15	7,40		
	Temizlik ve düzen	Evet	115	12,89	2,66	-1,264	0,208
		Hayır	71	13,37	2,24		
	Çalışma ortamı	Evet	115	13,78	1,36	1,161	0,872
		Hayır	71	13,75	1,66		
	Ev ödevleri	Evet	115	8,38	1,50	1,961	0,338
		Hayır	71	8,17	1,43		
	Kaynaklara başvurma	Evet	115	11,13	2,08	1,131	0,289
		Hayır	71	11,46	2,08		
	Dinlenme	Evet	115	8,19	1,05	1,002	0,970
		Hayır	71	8,20	0,98		

Tablo 25 incelendiğinde, çalışma durumlarına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

4.7. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının Gelir Durumlarına değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı One Way Anova ile çözümlenmiştir. One Way Anova testi sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P	
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	Düşük	5	14,00	4,69	3,212	0,014*
		Düşük-Orta Arası	18	10,42	4,45		
		Orta	121	9,34	3,00		
		Orta-Yüksek Arası	37	9,59	2,47		
		Yüksek	5	7,40	0,55		
	OKB	Düşük	5	14,25	4,86	2,042	0,021*
		Düşük-Orta Arası	18	10,84	5,03		
		Orta	121	10,12	3,40		
		Orta-Yüksek Arası	37	10,27	3,61		
		Yüksek	5	7,60	1,67		
	Kişiler Arası Duyarlılık	Düşük	5	9,25	4,11	4,955	0,003*
		Düşük-Orta Arası	18	6,21	2,90		
		Orta	121	6,15	2,40		
		Orta-Yüksek Arası	37	6,49	3,03		
		Yüksek	5	4,60	0,55		
	Depresyon (D)	Düşük	5	13,75	9,43	2,416	0,040*
		Düşük-Orta Arası	18	9,84	5,21		
		Orta	121	8,90	3,09		
		Orta-Yüksek Arası	37	9,57	4,77		
		Yüksek	5	6,40	0,55		
Anksiyete Bozukluğu (AB)	Düşük	5	12,03	4,08	1,964	0,102	
	Düşük-Orta Arası	18	9,42	4,50			
	Orta	121	8,55	2,84			
	Orta-Yüksek Arası	37	8,70	3,03			
	Yüksek	5	6,80	0,84			
Hostilite (H)	Düşük	5	11,00	6,16	1,689	0,155	
	Düşük-Orta Arası	18	7,63	3,32			
	Orta	121	7,74	3,10			
	Orta-Yüksek Arası	37	7,22	1,83			
	Yüksek	5	6,40	3,13			
Fobik Anksiyete (FA)	Düşük	5	10,50	7,85	2,544	0,041*	
	Düşük-Orta Arası	18	7,26	3,30			
	Orta	121	6,52	2,32			
	Orta-Yüksek Arası	37	7,03	2,55			
	Yüksek	5	6,40	0,55			
Paranoid Düşünceler (PD)	Düşük	5	14,00	6,06	2,370	0,044*	
	Düşük-Orta Arası	18	9,95	3,61			
	Orta	121	9,21	3,67			
	Orta-Yüksek Arası	37	9,03	3,17			
	Yüksek	5	7,20	1,10			
Psikotizm (P)	Düşük	5	12,00	6,48	5,765	0,001*	

	Düşük-Orta Arası	18	7,05	2,15		
	Orta	121	6,68	2,24		
	Orta-Yüksek Arası	37	6,62	2,34		
	Yüksek	5	5,74	0,89		
Ek maddeler (KSE-EK)	Düşük	5	8,00	3,92	1,388	0,240
	Düşük-Orta Arası	18	6,00	2,26		
	Orta	121	6,08	2,34		
	Orta-Yüksek Arası	37	6,14	2,73		
	Yüksek	5	4,20	0,45		

Tablo 26 incelendiğinde, gelir durumlarına göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Somatisyon $F=3,212$; $p<0.05$, OKB $F=2,042$; $p<0.05$, Kişiler Arası Duyarlılık $F=4,955$. $p<0.05$, Depresyon (D) $F=2,416$; $p<0.05$, Fobik Anksiyete (FA) $F=2,544$. $p<0.05$, Paranoid Düşünceler (PD) $F=2,370$ $p<0,05$ ve Psikotizm (P) $F=5,765$ $P<0,05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 27. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P
Dışa dönüklük	Düşük	5	27,25	2,06	2,040	0,011*
	Düşük-Orta Arası	18	25,47	5,75		
	Orta	121	25,96	3,95		
	Orta-Yüksek Arası	37	25,97	3,35		
	Yüksek	5	25,81	4,03		
Uyumluluk	Düşük	5	27,15	2,06	2,358	0,025*
	Düşük-Orta Arası	18	26,97	5,75		
	Orta	121	26,97	3,95		
	Orta-Yüksek Arası	37	28,37	3,35		
	Yüksek	5	28,77	4,45		
Sorumluluk	Düşük	5	35,50	6,24	4,989	0,001*
	Düşük-Orta Arası	18	29,42	5,89		
	Orta	121	28,37	4,23		
	Orta-Yüksek Arası	37	28,30	3,19		
	Yüksek	5	34,20	3,56		
Duygusal dengelilik	Düşük	5	33,75	4,99	1,626	0,170
	Düşük-Orta Arası	18	29,89	6,16		
	Orta	121	30,73	4,22		
	Orta-Yüksek Arası	37	31,24	2,62		
	Yüksek	5	34,20	2,68		
Nevrotizm	Düşük	5	27,25	3,77	1,540	0,193
	Düşük-Orta Arası	18	26,53	6,36		
	Orta	121	24,28	5,08		
	Orta-Yüksek Arası	37	25,92	4,65		
	Yüksek	5	25,40	0,55		

Tablo 27 incelendiğinde, Gelir Durumlarına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $F=2,358$; $p<0.05$, Dışa dönüklük $F=2,040$ $p<0.05$ ve sorumluluk $F=4,989$ $p<0,05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 28. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P	
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	Düşük	5	41,50	10,02	1,962	0,430
		Düşük-Orta Arası	18	41,05	10,47		
		Orta	121	44,21	7,56		
		Orta-Yüksek Arası	37	43,03	8,38		
		Yüksek	5	40,40	0,89		
	Temizlik ve düzen	Düşük	5	11,75	4,03	1,739	0,566
		Düşük-Orta Arası	18	13,05	2,76		
		Orta	121	13,15	2,46		
		Orta-Yüksek Arası	37	13,16	2,53		
		Yüksek	5	11,60	1,67		
	Çalışma ortamı	Düşük	5	13,75	1,50	1,711	0,325
		Düşük-Orta Arası	18	13,21	2,25		
		Orta	121	13,86	1,43		
		Orta-Yüksek Arası	37	13,86	1,13		
		Yüksek	5	13,00	1,00		
	Ev ödevleri	Düşük	5	8,25	1,71	1,971	0,425
		Düşük-Orta Arası	18	8,74	2,31		
		Orta	121	8,21	1,25		
		Orta-Yüksek Arası	37	8,49	1,66		
		Yüksek	5	7,60	0,55		
Kaynaklara başvurma	Düşük	5	12,75	0,50	1,273	0,282	
	Düşük-Orta Arası	18	10,89	2,08			
	Orta	121	11,27	2,13			
	Orta-Yüksek Arası	37	11,05	2,00			
	Yüksek	5	12,60	2,07			
Dinlenme	Düşük	5	8,00	1,41	1,369	0,289	
	Düşük-Orta Arası	18	8,11	0,99			
	Orta	121	8,29	0,95			
	Orta-Yüksek Arası	37	8,05	1,13			
	Yüksek	5	7,40	1,52			

Tablo 28 incelendiğinde, gelir durumlarına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

4.8. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının Medeni Durumlarına değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile çözümlenmiştir. T testi sonuçları Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	Evli	166	8,86	2,21	1,820	0,371
		Boşanmış	20	9,83	3,66		
	OKB	Evli	166	10,08	3,43	4,604	0,038*
		Boşanmış	20	7,00	1,55		
	Kişiler Arası Duyarlılık	Evli	166	6,08	1,96	3,730	0,041*
		Boşanmış	20	4,50	0,84		
	Depresyon (D)	Evli	166	8,08	2,30	3,596	0,005*
		Boşanmış	20	7,33	1,37		
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	Evli	166	8,39	2,63	1,429	0,516
		Boşanmış	20	7,67	1,21		
	Hostilite (H)	Evli	166	7,53	2,58	1,589	0,215
		Boşanmış	20	6,17	1,17		
	Fobik Anksiyete (FA)	Evli	166	5,67	0,96	1,566	0,218
		Boşanmış	20	5,17	0,41		
	Paranoid Düşünceler (PD)	Evli	166	8,53	2,84	1,222	0,276
		Boşanmış	20	7,17	2,40		
	Psikotizm (P)	Evli	166	5,92	1,44	2,424	0,027*
		Boşanmış	20	5,17	,41		
Ek maddeler (KSE-EK)	Evli	166	5,67	1,79	1,573	0,217	
	Boşanmış	20	4,53	0,85			

Tablo 29 incelendiğinde, medeni durumlarına göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [OKB $t=4,604$; $p<0.05$, Kişiler Arası Duyarlılık $t=3,730$; $p<0.05$, Depresyon (D) $t=3,596$. $p<0.05$ ve Psikotizm (P) $t=2,424$; $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında evli katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının boşanmış katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 30. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Büyük Beş Kişilik Testi	Dışa dönüklük	Evli	166	26,36	3,87	1,923	0,361
		Boşanmış	20	24,83	2,79		
	Uyumluluk	Evli	166	26,36	3,87	3,168	0,004*
		Boşanmış	20	24,83	2,79		
	Sorumluluk	Evli	166	27,61	4,16	-1,490	0,017*
		Boşanmış	20	28,50	3,83		
	Duygusal dengelilik	Evli	166	30,92	4,00	-1,801	0,428
		Boşanmış	20	32,33	4,08		
	Nevrotizm	Evli	166	24,44	5,42	1,735	0,369
		Boşanmış	20	22,50	2,43		

Tablo 30 incelendiğinde, Medeni Durumlarına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $t=3,168$ $p<0.05$ ve Sorumluluk $t=-1,490$ $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında evli katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının boşanmış katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 31. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	t	P	
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	Evli	166	44,83	7,46	0,621	0,435
		Boşanmış	20	42,17	9,02		
	Temizlik ve düzen	Evli	166	12,86	2,29	1,225	0,638
		Boşanmış	20	13,33	1,97		
	Çalışma ortamı	Evli	166	14,03	1,11	1,031	0,316
		Boşanmış	20	14,50	0,55		
	Ev ödevleri	Evli	166	8,36	1,82	1,203	0,655
		Boşanmış	20	8,00	1,79		
	Kaynaklara başvurma	Evli	166	11,81	1,72	1,226	0,637
		Boşanmış	20	12,17	1,72		
	Dinlenme	Evli	166	8,50	0,81	1,959	0,333
		Boşanmış	20	8,83	0,41		

Tablo 31 incelendiğinde, medeni durumlarına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

4.9. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Katılımcıların Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının Sahip Olunan Çocuk Sayısı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı One Way Anova ile çözümlenmiştir. One Way Anova testi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Kısa Semptom Envanterinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P	
Kısa Semptom Envanteri	Somatizyon	1	72	9,93	3,15	3,434	0,025*
		2	101	9,15	2,96		
		3	11	11,00	4,54		
		4	1	9,00	4,12		
		5	1	7,00	3,89		
	OKB	1	72	10,50	3,40	1,923	0,452
		2	101	10,02	3,78		
		3	11	11,27	4,45		
		4	1	6,00	2,48		
		5	1	7,00	2,95		
	Kişiler Arası Duyarlılık	1	72	6,00	2,58	4,962	0,031*
		2	101	6,30	2,54		
		3	11	7,09	3,67		
		4	1	10,00	3,98		
		5	1	6,25	2,63		
	Depresyon (D)	1	72	9,39	4,18	,428	0,788
		2	101	8,96	3,57		
		3	11	10,00	5,73		
		4	1	9,17	3,94		
		5	1	6,00	2,74		
	Anksiyete Bozukluğu (AB)	1	72	8,83	2,94	1,003	0,407
		2	101	8,47	2,94		
		3	11	10,18	5,21		
		4	1	8,69	3,11		
		5	1	6,01	2,96		
Hostilite (H)	1	72	7,63	2,85	1,235	0,298	
	2	101	7,51	2,80			
	3	11	9,45	5,34			
	4	1	8,66	3,02			
	5	1	5,34	3,02			
Fobik Anksiyete (FA)	1	72	6,88	2,82	,574	0,682	
	2	101	6,65	2,48			
	3	11	7,64	3,67			
	4	1	6,78	2,68			
	5	1	5,00	2,31			
Paranoid Düşünceler (PD)	1	72	9,35	3,13	1,316	0,266	
	2	101	9,01	3,76			
	3	11	11,36	5,20			
	4	1	13,58	6,21			

	5	1	9,30	3,64		
Psikotizm (P)	1	72	6,99	2,70	1,691	0,154
	2	101	6,45	2,13		
	3	11	8,18	3,52		
	4	1	9,23	4,58		
	5	1	7,77	2,48		
Ek maddeler (KSE-EK)	1	72	6,14	2,54	1,030	0,393
	2	101	5,90	2,36		
	3	11	7,09	2,39		
	4	1	9,87	4,57		
	5	1	6,07	2,43		

Tablo 32 incelendiğinde, sahip olunan çocuk sayısına göre Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına [Somatisyon $F=3,434$; $p<0.05$ ve Kişiler Arası Duyarlılık $F=4,962$. $p<0.05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında 3 ve 4 çocuğa sahip katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer çocuk sayılarına sahip katılımcılardan daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 33. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Büyük Beş Kişilik Testi Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

	Alt ölçekler	N	\bar{x}	SS	F	P	
Büyük Beş Kişilik Testi	Dışa dönüklük	1	72	26,63	3,72	3,055	0,018*
		2	101	25,32	4,21		
		3	11	26,00	2,45		
		4	1	15,87	1,53		
		5	1	25,81	4,03		
	Uyumluluk	1	72	26,63	3,72	3,524	0,011*
		2	101	25,32	4,21		
		3	11	26,00	2,45		
		4	1	15,24	2,45		
		5	1	25,63	4,12		
	Sorumluluk	1	72	29,81	3,78	2,084	0,015*
		2	101	28,03	4,85		
		3	11	29,09	3,67		
		4	1	24,00	5,36		
		5	1	31,27	4,45		
	Duygusal dengelilik	1	72	31,54	3,72	5,437	0,024*
		2	101	30,45	4,62		
		3	11	31,73	2,65		
		4	1	25,00	3,58		
		5	1	30,90	4,22		
	Nevrotizm	1	72	24,61	4,83	1,594	0,178
		2	101	24,82	5,36		
		3	11	28,36	3,35		
		4	1	20,36	2,58		
		5	1	26,54	3,47		

Tablo 33 incelendiğinde, Sahip Olunan Çocuk Sayısına göre Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına [Uyumluluk $F=3,524$; $p<0.05$, Dışa dönüklük $F=3,055$ $p<0.05$,

Sorumluluk $F=2,084$ $p<0,05$ ve Duygusal Dengelilik $F=5,437$ $p<0,05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında 3 çocuk ve üzeri sahip katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer çocuk sayısına sahip katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 34. Katılımcıların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algıları

Alt ölçekler		N	\bar{x}	SS	F	P	
Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği	Sistemli ve organize çalışma	1	72	43,71	7,61	0,943	0,441
		2	101	43,25	8,34		
		3	11	45,18	7,74		
		4	1	30,00	7,14		
		5	1	48,49	8,02		
	Temizlik ve düzen	1	72	12,83	2,65	0,438	0,781
		2	101	13,17	2,50		
		3	11	13,55	1,92		
		4	1	13,07	2,52		
		5	1	15,00	2,36		
	Çalışma ortamı	1	72	13,07	2,52	2,216	0,009*
		2	101	13,65	1,39		
		3	11	13,94	1,36		
		4	1	12,73	2,57		
		5	1	15,66	1,47		
	Ev ödevleri	1	72	9,76	2,19	4,642	0,033*
		2	101	8,24	1,32		
		3	11	10,41	1,59		
		4	1	7,73	1,42		
		5	1	9,36	1,57		
	Kaynaklara başvurma	1	72	8,30	1,47	1,356	0,251
		2	101	11,44	2,32		
		3	11	11,25	1,90		
		4	1	10,18	1,83		
		5	1	13,25	2,08		
Dinlenme	1	72	9,07	2,13	4,077	0,003*	
	2	101	8,08	1,18			
	3	11	9,39	0,81			
	4	1	7,18	1,08			
	5	1	8,25	1,05			

Tablo 34 incelendiğinde, sahip olunan çocuk sayısına göre Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına yönelik katılımcıların [Çalışma Ortamı $F=2,216$; $p<0,05$, Ev ödevleri $F=4,642$ $p<0,05$, ve Dinlenme $F=4,077$ $p<0,05$] yönelik katılımcıların algılarının anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama değerleri dikkate alındığında 3 çocuk ve üzeri sahip katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer çocuk sayısına sahip katılımcılardan olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 35. Çalışmadaki Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutlarının Kolerasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
disadönüklük	r	1	1,000**	,321**	,311**	,350**	,185*	,198**	,234**	0,133	,230**	,185*	,161*	,240**	,151*	0,124	0,103	-0,011	-0,006	0,035	0,052	0,076
	p		0	0	0	0	0,012	0,007	0,001	0,07	0,002	0,011	0,028	0,001	0,039	0,091	0,163	0,883	0,938	0,632	0,479	0,302
uyumluluk	r	1,000**	1	,321**	,311**	,350**	,185*	,198**	,234**	0,133	,230**	,185*	,161*	,240**	,151*	0,124	0,103	-0,011	-0,006	0,035	0,052	0,076
	p		0	0	0	0	0,012	0,007	0,001	0,07	0,002	0,011	0,028	0,001	0,039	0,091	0,163	0,883	0,938	0,632	0,479	0,302
Sorumluluk	r	,321**	,321**	1	,563**	,399**	,336**	,342**	,394**	,303**	,307**	,217**	,285**	,332**	,335**	,209**	0,058	-0,088	-0,012	-0,031	-0,027	-0,039
	p		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,003	0	0	0	0,004	0,429	0,233	0,87	0,676	0,716	0,596
duygusaldenge	r	,311**	,311**	,563**	1	,461**	,260**	,188*	,237**	,291**	,365**	,224**	,253**	,226**	,300**	,258**	0,024	-,154*	-,012	-,027	-,099	-,014
	p		0	0	0	0	0	0,01	0,001	0	0	0,002	0	0,002	0	0	0,746	0,036	0,053	0,718	0,181	0,057
nevrotizm	r	,350**	,350**	,399**	,461**	1	,154*	0,056	,194**	,189**	,257**	,154*	,194**	,165*	,172*	,162*	0,112	-0,064	-,164*	0,097	-0,137	-0,071
	p		0	0	0	0	0,036	0,45	0,008	0,01	0	0,036	0,008	0,025	0,019	0,027	0,127	0,382	0,025	0,187	0,062	0,335
somatiz	r	,185*	,185*	,336**	,260**	,154*	1	,561**	,559**	,587**	,690**	,568**	,574**	,523**	,586**	,575**	-0,135	-0,102	-,279**	0,079	-0,052	-,273**
	p		0,012	0,012	0	0	0,036		0	0	0	0	0	0	0	0	0,065	0,165	0	0,281	0,481	0
okb	r	,198**	,198**	,342**	,188*	0,056	,561**	1	,745**	,677**	,703**	,548**	,506**	,688**	,660**	,599**	-0,137	-,174*	-0,131	0,136	-0,086	-,228**
	p		0,007	0,007	0	0,01	0,45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,061	0,018	0,075	0,064	0,244	0,002
kisilerarasıduyar	r	,234**	,234**	,394**	,237**	,194**	,559**	,745**	1	,695**	,726**	,644**	,523**	,715**	,700**	,662**	-0,14	-,191**	-0,078	,180*	0,007	-,177*
	p		0,001	0,001	0	0,001	0,008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,056	0,009	0,288	0,014	0,924	0,016
depresyon	r	0,133	0,133	,303**	,291**	,189**	,587**	,677**	,695**	1	,783**	,630**	,616**	,631**	,755**	,747**	-,232**	-,251**	-,245**	,206**	-0,136	-,251**
	p		0,07	0,07	0	0	0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,001	0,001	0,001	0,005	0,065	0,001
ankbozuk	r	,230**	,230**	,307**	,365**	,257**	,690**	,703**	,726**	,783**	1	,746**	,582**	,668**	,706**	,735**	-,202**	-,234**	-,248**	,220**	-0,055	-,305**
	p		0,002	0,002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,006	0,001	0,001	0,003	0,453	0
hostalite	r	,185*	,185*	,217**	,224**	,154*	,568**	,548**	,644**	,630**	,746**	1	,529**	,645**	,633**	,652**	-,228**	-,263**	-,296**	,202**	-0,019	-,303**
	p		0,011	0,011	0,003	0,002	0,036	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,002	0	0	0,006	0,8	0
fobikanks	r	,161*	,161*	,285**	,253**	,194**	,574**	,506**	,523**	,616**	,582**	,529**	1	,498**	,604**	,549**	-0,095	-,213**	-,152*	,155*	-0,044	-,286**
	p		0,028	0,028	0	0	0,008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,199	0,004	0,039	0,035	0,552	0
paranoiddüs	r	,240**	,240**	,332**	,226**	,165*	,523**	,688**	,715**	,631**	,668**	,645**	,498**	1	,716**	,568**	-,187**	-0,14	-,220**	,183*	-0,044	-,225**
	p		0,001	0,001	0	0,002	0,025	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,011	0,056	0,003	0,013	0,553	0,002
psikotizm	r	,151*	,151*	,335**	,300**	,172*	,586**	,660**	,700**	,755**	,706**	,633**	,604**	,716**	1	,670**	-,175**	-,162*	-,194**	,161*	-0,082	-,309**
	p		0,039	0,039	0	0	0,019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,017	0,027	0,008	0,028	0,267	0
ekadde	r	0,124	0,124	,209**	,258**	,162*	,575**	,599**	,662**	,747**	,735**	,652**	,549**	,568**	,670**	1	-0,08	-0,137	-,333**	0,098	-0,141	-,245**
	p		0,091	0,091	0,004	0	0,027	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,275	0,063	0	0,185	0,054	0,001
sistemliorganize	r	0,103	0,103	0,058	0,024	0,112	-0,135	-0,137	-0,14	-,232**	-,202**	-,228**	-0,095	-,187*	-,175*	-0,08	1	,512**	,174*	-,434**	-0,044	,247**
	p		0,163	0,163	0,429	0,746	0,127	0,065	0,061	0,056	0,001	0,006	0,002	0,199	0,011	0,017	0,275	0	0,017	0	0,552	0,001
temizlik	r	-0,011	-0,011	-0,088	-,154*	-0,064	-0,102	-,174*	-,191**	-,251**	-,234**	-,263**	-,213**	-0,14	-,162*	-0,137	,512**	1	,247**	-,402**	-0,026	,184*
	p		0,883	0,883	0,233	0,036	0,382	0,165	0,018	0,009	0,001	0,001	0	0,004	0,056	0,027	0,063	0	0,001	0	0,723	0,012
çalışmaort	r	-0,006	-0,006	-0,012	-0,142	-,164*	-,279**	-0,131	-0,078	-,245**	-,248**	-,296**	-,152*	-,220**	-,194**	-,333**	,174*	,247**	1	-0,089	,179*	,473**
	p		0,938	0,938	0,87	0,053	0,025	0	0,075	0,288	0,001	0,001	0	0,039	0,003	0,008	0	0,017	0,001	0,225	0,015	0
evüdevi	r	0,035	0,035	-0,031	-0,027	0,097	0,079	0,136	,180*	,206**	,220**	,202**	,155*	,183*	,161*	0,098	-,434**	-,402**	-0,089	1	0,026	-0,107
	p		0,632	0,632	0,676	0,718	0,187	0,281	0,064	0,014	0,005	0,003	0,006	0,035	0,013	0,028	0,185	0	0	0,225	0,728	0,145
kaynaklarabasvur	r	0,052	0,052	-0,027	-0,099	-0,137	-0,052	-0,086	0,007	-0,136	-0,055	-0,019	-0,044	-0,044	-0,082	-0,141	-0,044	-0,026	,179*	0,026	1	0,091
	p		0,479	0,479	0,716	0,181	0,062	0,481	0,244	0,924	0,065	0,453	0,8	0,552	0,553	0,267	0,054	0,552	0,723	0,015	0,728	0,218
dinlenme	r	0,076	0,076	-0,039	-0,14	-0,071	-,273**	-,228**	-,177*	-,251**	-,305**	-,303**	-,286**	-,225**	-,309**	-,245**	,247**	,184*	,473**	-0,107	0,091	1
	p		0,302	0,302	0,596	0,057	0,335	0	0,002	0,016	0,001	0	0	0	0,002	0	0,001	0,001	0,012	0	0,145	0,218

Tablo 35'de Çalışmadaki Kısa Semptom Envanteri, Büyük Beş Kişilik Testi Ve Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin alt boyutlarının kolerasyon analizi sonuçları gösterilmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Çocuklar ilk sosyal ve çalışma becerilerini, ilişkide buldukları anne baba veya yetişkinlerden öğrenmektedirler. Ailelerin, çocuklarının eğitimi ve sosyalleşmesi üzerinde büyük bir etkisi vardır. Aile yapısı, fonksiyonları, anne baba ilişkileri ve demografik özellikleri, kişilik özellikleri gibi faktörler çocukların gelişimine etkisi büyüktür. Çalışma becerileri okulda daha çok öğretmeni dinlemeyi ve not almayı öğrenmek, sınıf içindeki projelerde sorumluluk almak, grup ile birlikte ya da bazen bireysel olarak verilen görevi tamamlamak alanlarında çocuğun önüne çıkar. Bu becerileri zaman içinde öğrenerek geliştirmesi beklenir. Evdeki çalışma alışkanlığını, ödevlerini yaparak geliştirir. Ev ödevleri çocuğun birincil ve belki de hayat ile ilgili ilk sorumluluğudur. Bu sorumluluğun öğrenilmesi ve yerine getirilmesi için başta çocuğa destek olursa bile daha sonra çocuğun bu sorumluluğu tek başına yerine getirilmesi gerekir. Ödev sorumluluğunun gelişmesinde önemli olan bir diğer etken de, ailenin çocuğun ödevlerine ne kadar yardım ettiği konusudur. Doğrudan yardım yerine dolaylı yardım ve destek hem çocuğun ödev sorumluluğunu geliştirir hem de kendine olan güvenini artırır. Çocuklarda çalışma becerinin kazanımında aile çok önemli bir yer tutmaktadır. Ailenin sahip olduğu birçok özellik bu sürece etki edebilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin psikolojik durumlarının ve kişilik özelliklerinin çocukların çalışma becerilerine etki edeceği düşünülmektedir. Bu araştırmada İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören 10-14 yaş aralığındaki öğrenciler ile onların ebeveynlerinin psikiyatrik durumları ve kişilik özelliklerine göre çocuklarının çalışma becerileri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız sonucunda ebeveynlerin cinsiyetinin, yaşının, eğitim seviyesinin, çalışma durumu, medeni durumu ve sahip olunan çocuk sayısının kişilik özellikleri,

çocukların ders çalışma becerileri ve psikiyatrik belirtileri ile arasında anlamlı farklılaşmalar olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, ebeveynlerin çocuk yetiştirmede sergileyecekleri ebeveynlik tutumlarını da belirleyecektir. Nitekim; İnanç, Altıntaş ve Barış"ın (2017) yapmış olduğu „Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişki" başlıklı çalışmada çocuk yetiştirmede sağlıklı tutum olarak kabul edilen demokratik tutum ile Beş Faktör Kişilik Modelinde pozitif eksende yer alan dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk ve gelişime açıklık kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bazı kuramcılar, bireyin cinsiyeti ile kişiliği arasında ilişki olduğunu ileri sürmektedirler. Çalışmamızda Ebeveynlerin cinsiyetleri ile Somatisyon, Anksiyete Bozukluğu (AB), Kişiler Arası Duyarlılık ve Hostilite psikolojik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin cinsiyetleri ile Uyumluluk, Sorumluluk ve Duygusal dengelilik kişilik özellikleri arasında yine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Ayrıca Temizlik ve düzen ile ev ödevleri alt boyutları ile ebeveynlerin cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bütün alt boyutlarda ortalama değerler dikkate alındığında kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Kadın katılımcıların sorumluluk duygularının daha yüksek, daha uyumlu, çocuklarla ilişkilerde duygusal dengeyi daha iyi sağladıkları fakat anksiyete bozukluğu ve hostalitenin daha çok gözlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca kadın ebeveynlerin temizlik ve düzen ile çocukların ev ödevleri konusundaki bilinç düzeylerinin erkek ebeveynlere göre daha iyi olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kızlara göre daha dışadönük olduğu ortaya çıkmıştır. Yıldırım"ın (2013) yaptığı çalışmada, kadınlar erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha dışadönük ve gelişime açık oldukları ortaya çıkmıştır. Tatlılıoğlu"nın (2014) yaptığı çalışmada, cinsiyet değişkeni ile üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmazken, duygusal dengesizlik/nevrotizm alt boyutunda cinsiyet değişkeni açısından anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlenmiştir. Kız öğrencilerin duygusal dengesizlik/nevrotizm puan ortalamaları erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile yapılmış olan benzer konulu araştırmaların sonuçları birbirine paralellik gösterdiği

gibi bu araştırmanın bulgularından farklı olan sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Bu durumu şu şekilde açıklamak mümkün olabilir: Kadınlar evin sorumluluğu (temizlik, yemek vb), fedakar oluşu ve çocuk bakımı konusunda daha aktif rol oynadıklarından sorumluluk kişilik özellikleri daha fazla öne çıkmış olabilir. Kadınların yumuşakbaşlılık kişilik özelliğinin yüksek oluşu, merhametlilik duygularının daha yoğun olması ve anne olmaları ile açıklanabilir.

Cinsiyet kadar yaş da kişiliği etkilemektedir. Toplumun farklı yaş gruplarından beklentileri farklıdır. Bu nedenle kişiler yaşlarına göre toplumun beklentilerini karşılayacak davranışlar sergilemektedirler. Bu durum da kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmada ebeveynlerden kadınların yaş ortalaması $41,09 \pm 4,63$ olurken, erkeklerin yaş ortalaması $44,04 \pm 5,61$ ve genel toplam yaş ortalaması $41,87 \pm 5,05$ olduğu bulunmuştur. Yapılan bazı çalışmalarda da benzer yaş ortalamasının olduğu belirtilmektedir (Ciarrochi, Randle, Miller ve Dolnicar, 2012; Yeşilkayalı, 2015). Çalışmamızda ebeveynlerin yaşları ile Somatisyon, Kişiler Arası Duyarlılık ve Hostilite psikolojik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin yaşları ile Duygusal dengelilik kişilik özellikleri arasında yine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Ayrıca sistemli ve organize çalışma ve dinlenme alt boyutları ile ebeveynlerin yaşları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bütün alt boyutlarda ortalama değerler dikkate alındığında yaş arttıkça somatisyon, kişiler arası duyarlılık, duygusal dengeleri ile sistemli organize çalışma ve dinlenme davranışlarının genç yaştaki ebeveynlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise ebeveynlerin eğitim durumları ile Somatisyon, OKB, Kişiler Arası Duyarlılık ve Psikotizm psikolojik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Özellikle ilköğretim mezunu katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer eğitim düzeylerine sahip katılımcılardan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin eğitim durumları ile Uyumluluk, ve Dışa dönüklük kişilik özellikleri arasında yine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Özellikle Yüksek Lisans/ Doktora mezunu katılımcıların Büyük Beş Kişilik Testi alt boyutlarına ilişkin algılarının diğer eğitim düzeylerine sahip katılımcılardan olumlu olduğu gözlenmiştir. Ayrıca sistemli ve organize çalışma, kaynaklara başvurma ve ev ödevleri alt boyutları ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bütün alt

boyutlarda ortalama değerler dikkate alındığında Yüksek Lisans/ Doktora ve lise katılımcıların Çalışma Becerileri Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin algılarının ilkokul, ortaokul ve üniversite katılımcılardan olumlu olduğu gözlenmiştir.

Çalışmada elde edilen önemli bir sonuç ise ebeveynlerin çalışma durumları ile Anksiyete Bozukluğu (AB), Hostilite (H), Fobik Anksiyete (FA) ve Paranoid Düşünceler (PD) psikolojik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Özellikle çalışan katılımcıların Kısa Semptom Envanterinin alt boyutlarına ilişkin algılarının çalışmayan katılımcılardan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin çalışma durumları ile Uyumluluk, Sorumluluk ve Dışa dönüklük kişilik özellikleri arasında yine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bu araştırmadaki ebeveynlerin meslekleri göre dağılımlarında; en çok oranda öğretmen, Esnaf, ticaret vs., Doktor/ Eczacı/Hemşire/Sağ Tek. Ve mühendis mesleklerinde çalıştıkları görülmüştür. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile ilgili yapılmış olan benzer bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu durumu şöyle açıklamak mümkün olabilir: Seçilen meslek veya çalışma sektörü kişilik özellikleriyle uyumlu olduğunda bireyin yaşamına olumlu yönde etkileyebilir. Nitekim, Yıldız'ın (2001) yapmış olduğu „Kişilik ve meslek seçimi arasındaki ilişki ve bir uygulama" başlıklı çalışmada, meslek seçiminde kişiliğin göz önünde bulundurulması gereken bir etmen olduğunu belirtmiş; bireyin kişilik özelliklerinin, sahip olduğu yeteneklerin ve ilgi alanlarının mesleği ile uyum göstermesi durumunda, o kişinin iş hayatında da başarı ve mutluluğu yakalacağı, bu alanda tatmine ulaşabileceği ifade edilmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri de ebeveynlerin gelir durumlarının Somatisyon, OKB, Kişiler Arası Duyarlılık, Depresyon (D), Fobik Anksiyete (FA), Paranoid Düşünceler (PD) ve Psikotizm (P) alt boyutları ile aralarında anlamlı ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Ayrıca uyumluluk, dışa dönüklük ve sorumluluk kişilik özellikleri arasında yine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Yüksek gelirli aileler çocuklarının her türlü ihtiyaçlarını yeterince karşılayabilirler. Ya da çocuklarına, iyi bir eğitim ortamında yetiştirme şansı sağlayabilirler. Çocukların sosyal ve çalışma ihtiyaçlarını karşılamaya daha uygun olduklarından çocuğu farklı çevrelere dahil ederek çocuğun çalışma becerilerini geliştirmiş olabilirler. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile ilgili yapılmış olan benzer bir araştırmaya rastlanılmıştır. Yazıcı'nın (1997) yaptığı araştırmada, dışadönüklük puanları ile gelir arasında anlamlı bir fark çıkmıştır. Orta düzey sosyo ekonomik gelire sahip olan öğrencilerin dışadönüklük

puanı, düşük düzey sosyo ekonomik gelire sahip olanlardan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Gökten'in (2007) yaptığı araştırmada, beş faktör kişilik modeli boyutları ile sosyo ekonomik durum değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tatlılıoğlu'nun (2014) yaptığı araştırmada, gelir değişkeni ile bireylerin kişilik özellikleri alt boyutlarından duygusal dengesizlik/nevrotizm, dışadönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmazken, sorumluluk alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmıştır. Bilek'in (2011) yaptığı araştırmada, ailenin sosyoekonomik düzeyi ile çocukların çalışma becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Uluğ(1981) çalışmasında, ilköğretim 8. sınıf öğrencileri için ders çalışma becerilerine ilişkin geliştirdiği bir rehberlik programının etkili olduğunu saptamış ve bu yaş grubu için yüz güldürücü sonuçlar gözlenmiştir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Çocuklar ilk sosyal ve ders çalışma becerilerini, ilişkide buldukları anne baba veya öğretmenlerinden öğrenmektedirler. Daha sonra kardeşler veya akranlar ile etkileşim sonucu hem sosyal becerileri hem de ders çalışma becerileri oluşmaya başlamaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda sonucunda ebeveynlerin cinsiyetinin, yaşının, eğitim seviyesinin, çalışma durumu, medeni durumu ve sahip olunan çocuk sayısının kişilik özellikleri, çocukların ders çalışma becerileri ve psikiyatrik semdromları ile arasında anlamlı farklılaşmalar olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, ebeveynlerin çocuk yetiştirmede sergileyecekleri ebeveynlik tutumlarını da belirleyecektir.

Ders çalışma becerileri ile akademik ve sosyal alanlarda kaydedilecek gelişmeler, kuşkusuz ki herkesten önce, bunları uygulayacak kişi olan öğrencinin kendisini etkileyecektir. Öğrencinin üzerine düşenleri yerine getirmesi, öncelikle de öğrenme etkinliğine girmesi ve bunu isteyerek devam ettirmesi belki de her şeyin önünde gelmektedir (Thomas, 1993). Bunun sağlanmasında ise, öğrencide öğrenmeye ilişkin güdülenmenin filizlenmesi önemlidir. Dolayısıyla, müdahalede ilk adım olarak öğrencilerin öğrenme isteklerinin artırılması ele alınmalıdır. Bu sayede, sonraki aşamaların daha verimli geçeceği düşünülmekte ve konunun ülkemizde yapılacak kapsamlı çalışmalarla desteklenmesi gerektiği önerilmektedir.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda klinisyenlere ve araştırmacılara sunulan öneriler şunlardır;

Araştırmacılara yönelik öneriler;

1. Bu çalışmanın evrenini İzmir'deki Güzelyalı Ortaokulunda eğitim gören 10-14 yaş çocuklar ve aileleri oluşturmuştur. Elde edilen bilgilerin genellenebilmesi için, büyük bir araştırma ekibi tarafından daha çok sayıda özel, devlet ve ilköğretim okullarının dahil edildiği Türkiye genelinde geniş bir örneklem grubuyla yeni bir araştırma yapılabilir.

2. Araştırma kapsamında çocukların sosyal becerileri ve problem davranışları ile ilgili bilgiler sadece ebeveynlerden toplanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda öğretmenlerin yanında çocukla etkileşimde bulunan öğretmenlerden veya çocuğa bakan diğer yetişkinler gibi bilgi kaynaklarından da bilgi toplanılabilir.

3. Farklı ülke ve farklı kültürlerdeki çocuklar ve ebeveynlerinin kişilik özellikleri, çalışma beceri davranışlarının ele alındığı uluslararası çapta karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

4. Bu araştırma sadece devlet okulunda yapılmıştır. Özel okullarda araştırmaya dahil edilebilir.

5. Nitel çalışmalarla ebeveynlerin kişilik özellikleri ve psikiyatrik semptomları çok yönlü olarak incelenebilir.

Klinisyenlere yönelik öneriler;

1. Bu araştırmanın sonucuna göre kadın ebeveynlerin psikiyatrik semptomlarının çocukların ders çalışma becerilerinde daha fazla bir etkiye sahip olabilecekleri bulunmuştur. Bu doğrultuda okuldaki rehber öğretmenlerle beraber klinisyenler orak bir şekilde çalışarak özellikle kadın ebeveynlerinin psikiyatrik semptomlarını kısa semptom envanteri, MMPI gibi testlerle birlikte saptayıp bunların üzerine terapi yardımıyla çalışabilirler.

2. Bu çalışmada nevrozizm ve kişiler arası duyarlılığın ders çalışma becerileri ile olan ilişkisi negatif yönde olduğu bulunmuştur. Bu noktada klinisyenler ebeveynlere Büyük Beş Kişilik envanteriyle nevrozik ve duygusal dengesi yüksek bireyleri saptayıp, bu durumla nasıl baş edebileceklerini psikoeğitim yoluyla gösterebilirler ve bu kişilik yapılanmalarını çocukların çalışma becerileri ile uyumlu hale getirebilirler.

3. Bu çalışmanın sonucunda evli bireylerin kısa semptom envanterinin alt boyutlarından somatizasyon, okb, kişiler arası duyarlılık, depresyonda anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Bu noktada evlilikte sorun yaşayan ebeveynlerin klinisyenler tarafından çift terapisi yapıp, bu durumun çocuklarının çalışma becerilerini nasıl etkileyeceği hakkında bilgilendirme yapılabilir.

Toplum sağlığını korumaya yönelik öneriler;

1. Çocukların ders çalışmayla ilgili oluşabilecek problem davranışlarının azaltılması amacıyla ailelere ve öğretmenlere çocuklarda görülen bu konuyla ilgili davranış sorunları ve bunların ortaya çıkma nedenleri hakkında farkındalık oluşturacak ve bilgilendirici nitelikte eğitimler düzenlenebilir.

2. Ebeveynlere ve öğretmenlere, çocuğun çalışma becerilerinin geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.

3.MEB ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile anne ve baba eğitim programları çerçevesinde ebeveyn kişilik özelliklerinin çocuklarının çalışma becerileri üzerindeki etkisine yönelik eğitimler düzenlenebilir ve konuyla ilgili projeler geliştirebilir.

4.Yerel yönetimler tarafından ebeveyn adaylarına evlenmeden önce kişilik özelliklerinin evlilik süreci ve ebeveynlik rolleri üzerindeki etkileri ile ilgili eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, S.& Aktaş, A.,(2005).İçsel motivasyonun bazı değişkenler açısından incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 21, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Altun, S.,(2009).İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*. Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Arerto, M.T. (1990), *The use of Measures of Study Skills and Attitudes to Predict Students Achievement in Two Types of University Courses*, University of Oregon. Dissertation Abstract International,
- Atılğan, M. (1998), *Üniversite Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları ile Akademik Başarılarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
- Avcı,Y.,(2006).*Sınıf içi rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin verimli ders çalışma alışkanlıkları üzerine etkisi*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir. <http://ders-calisma-teknikleri.nedir.org/>
- Aytunga, O. (1999), *Derste Not Almanın Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Basım, H.N., Çetin, F. ve Tabak, A.(2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikolojisi Dergisi*,24 (63).
- Basım, H.N., Çetin, F. ve Tabak, A.(2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikolojisi Dergisi*,24 (63).
- Başal, H.A.(2004). *Nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?*. İstanbul: Morpa Kültür

Yayınları.

- Baumrind, D.(1980). *New directions in socialisation research*. American Psychologist Association. 35, 639-652.
- Baymur, F.(1972). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bee, H.(2000). *The Developing Child*. New York, Harper Collins College Publishers.
- Bilek, M.N. (2011). *Okul öncesi dönem çocuklarının ev ile okul ortamındaki sosyal becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bilge, R.(2013). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı olan çocukların anne babalarının kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilge, R.(2013). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı olan çocukların anne babalarının kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Borgatta, E.F.(1994).The structure of personality characteristics. *Behavioral Sciences*.12, 8-17.
- Branje, S.J.T., Van Lieshout, C.F.M. and Gerris J.R.M. (2007). Big five personality development in adolescence and adulthood, *European Journal Of Personality*, 21(1), 45-62.
- Branje, S.J.T., Van Lieshout, C.F.M. and Gerris J.R.M. (2007). Big five personality development in adolescence and adulthood, *European Journal Of Personality*, 21(1), 45-62.
- Brown, J. (2007). Time, space and gender: Understanding „problem“ behaviour in young children. *Children & Society*, 21, 98–110.
- Bulut, Ş. (2000). *6 Yaş Çocuklarında Davranış Problemleri İle Anne ve Öğretmenlerin Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.

Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Burger, J.M.(2006).*Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Bülbül, N.E. (2008). *4 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Can, G.(2006). *Kişilik gelişimi*. Binnur Yeşilyaprak (Editör). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. 112-142. Ankara: Pegema Yayıncılık

Canpolat, N.A (2017).*Okulöncesi dönem çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile ebeveynlerinin duygusal zeka düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Chapman, B.P., Duberstein, P.R., Sörensen, S. and Lyness, J.M. (2007). Gender differences in five factor model personality traits in an elderly cohort: Extension of robust and surprising findings to an older generation. *Journal of Personality and Individual Differences*. 43(6), 1594–1603.

Chapman, B.P., Duberstein, P.R., Sörensen, S. and Lyness, J.M. (2007). Gender differences in five factor model personality traits in an elderly cohort: Extension of robust and surprising findings to an older generation. *Journal of Personality and Individual Differences*. 43(6), 1594–1603.

Christopher, J.C. (1999). Situating Psychological Well-Being: Exploring The Cultural Roots of its Theory and Research. *Journal of Counseling & Development*, 72 (2), 141-152.

Choi, D.H., Md-Yunus, S. (2011).Integration of a Social Skills Training: A Case Study of Children with Low Social Skills. *Education*, 39(3), 249-264

Choi, D.H., Md-Yunus, S. (2011).Integration of a Social Skills Training: A Case

Study of Children with Low Social Skills. *Education*, 39(3), 249-264.

Ciarrochi, J., Randle, M., Miller, L. & Dolnicar, S. (2012). Hope for the future: Identifying the individual difference characteristics of people who are interested in and intend to foster care. *British Journal of Social Work*, 42, 7-25.

Ciminli, A. (2016). *Ergenlerde sanal zorbalık ve mağduriyetin empati ve kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan

Cohen, D. and Rudolph, M. (1977). *Kindergarten and early schooling*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Combs, M.L. and Slaby, D.A. (1977). *Social skills training with children*. Lahey, enjamin (Eds). *Advances in Clinical Child Psychology*. Newyork : Plenum 1, 161-201.

Costa, P.T., McCrae, R.R. and Dye, D.A. (1991). Facet scales for agreeableness and conscientiousness; a revision of the Neo personality inventory. *Personality and Individual Differences*, 12 (9), 887-898.

Costa, P.T., Terrecciano A. and McCrae, R.R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*. 81(2), 322-331.

Çetin MH. (2006), "Kişilik ve Kişilik Tipleri", Selçuk İletişim Dergisi, Cilt.4, Sayı:2, s.130.

Dilek, N. (1993), *Askeri Lise Öğrencilerinin Ortaokul ve Lisedeki Ders Çalışma Alışkanlıkları ile Akademik Başarılarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

Ercan, G.(2014). *İlkokul ve ortaokul yöneticilerinin kişilik özellikleri ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Feingold, A. (1994). Gender differences in personality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*. 116, 429-256.
- Fletcher, L., (1980). Remedial Study Skills, Study Habits Program, *Journal of Education*, 11:12-18.
- Gerdeleli, M. (2008). *Namazın Sosyo – Psikolojik Tahlili Ve Kişilik Gelişimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı.
- Gökçe, B. (1988). Toplumsal bilimlerde araştırma. Ankara: Savaş Yayınları
- Hatice Gülşah Özkan, (2014). Bireyin Kişilik Özelliklerini Oluşturmasında Etkili Olan Faktörler, Moskova Pedagoji Devlet Üniversitesi, <http://www.univerus.net/tr/bireyin-kisilik-ozelliklerini-olusturmasinda-etkili-olan-faktorler/>,
- Isır, T. (2006). *Örgütlerde Personel Seçim Süreci: Bir Kamu Kurumundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Adana.
- Işık, B.(2010). *Ebeveyn kabul-red/kontrol, kişilik özellikleri ve baş etme stratejilerinin psikolojik yakınmalar üzerindeki rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İlhan,M.&Çetin,B.&Sünkür,M.&Yılmaz,F.,(2013).Ders çalışma becerileri ile akademik risk alma arasındaki ilişkinin kanonik korelasyon ile incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*.Cilt:3, Sayı:2.
- İnanç, B Y & Yerlikaya E (2011). *Kişilik Kuramları*. 4. Basım. Ankara: Pegem Akademi.

- İstengel, A.Malkoç (2006). *Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri Ve İş Stresleri Arasındaki İlişki Düzeyinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kakhnovets,R. (2011). Relationships among personality, expectations about counseling and help-seeking attitudes, *Journal of Counseling & Development*, 89(1) , 11-19.
- Kaptangil, K. & Erenler, E. (2014). Öğretmenlerin kişilik özellikleri ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, *Bitlik Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1)
- Kaya, A.(2010). *İlköğretim öğrencilerinin anne - babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçoğlu, M. (2014). Rizelilerin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması Ve Rizelilerin Rize'ye ve Rize Kültürüne Bağlılıklarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Black Sea Studies*. 40, 109-134.
- Koçoğlu, M. (2014). Rizelilerin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması Ve Rizelilerin Rize'ye ve Rize Kültürüne Bağlılıklarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Black Sea Studies*. 40, 109-134.
- Koptagel, İ. G. (1982). Tıpsal Psikoloji, *İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları*
- Kurt, Ümit. "Karar Verme Sürecinde Yöneticilerin Kişilik Yapılarının Etkileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Kuruçay,R.(2012). *Babanın durumsal ve kişilik özellikleriyle erkek ergen*

çocuklarının gerçekleştirdiği kuraldışı davranışların türü arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kutanis Özen, R. & Tunç, T. (2010 Nisan). Kişilik ve Örgütsel Yaşam: Tükenmişlik Sendromu Yönünden Bir Değerlendirme, *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12(2), 59-74

Lyubomirsky S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American Psychologist*, 56, 239-249

Nizamettin S. & Haluk A. (2011). Tükenmişlik Sendromu ile Kişilik Arasındaki ilişkisi: Maslach Tükenmişlik Envanteri ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Karşılaştırılması, *New/Yeni Symposium Journal*, 49(3), 159

Özkalp E. Kirel, (2011). *Örgüt İçinde Birey ve Kişilik*, 5. Bas. Ekim Basım Yayım Dağıtım, S:72-74

Özkalp E. Kirel, (2011). *Örgüt İçinde Birey ve Kişilik*, 5. Bas. Ekim Basım Yayım Dağıtım, S:72-74

Padır, M.A. (2015). *Ebeveyn İnternet Stili, beş faktör kişilik özellikleri ile sanal zorba ve sanal mağdur olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya

Sapsağlam, Ö.(2015). *Anasınıfına Devam Eden Çocuklara Uygulanan Sosyal Değerler Eğitimi Programının Sosyal Beceri Kazanımına Etkisinin İncelenmesi.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum Ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Schmidt, M. E., Demulder, E. K. and Denham, S. A. (2002). Kindergarten Social-Emotional Competence: Developmental Predictors And Psychosocial Implications. *Early Child Development And Care*, 172, 451–462.
- Scott, D.P. (2011). ‘*Teacher Leadership Development at the Second Career Stage: Influential Factors, Challenges, and Systems Implications*’ (PhD thesis), University of Washington, ProQuest Dissertations and Theses, (UMI No.3472272).
- Seçmen, S. (2001). *Amirlerin Liderlik Tarzları ve Kişilik Özellikleri ile İlgili Değerlendirmelerin İşTatmini Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sevgen, M.(2016). *Yaratıcı Drama Yoluyla Çocuklara Verilen Sosyal Beceri Eğitiminin Anaokulu Çocuklarının Sosyal Gelişimlerine Ve Yaratıcılıklarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Shaver, P. R.,and Brennan, A. K. (1992). Attachment styles and the big five personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality And Social Psychology Bulletin*. 18, 5, 536-545.
- Somer, O, Korkmaz M. Tatar A. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE)*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Somer, O. (1998). Türkçe ’de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı ve Beş faktör Modeli, *Türk Psikoloji Dergisi*. 13 (42), 17-312.
- Somer, O. (1998). Türkçe ’de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı ve Beş faktör Modeli, *Türk Psikoloji Dergisi*. 13 (42), 17-312.
- Soysal, A. (2008). Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması, *Çimento İşveren Dergisi*, 22, 1

- Şahin, S. ve Baç-Karaaslan, T. (2006). Üç-Altı Yaş Grubu Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 74-80.
- Şatıroğlu, G.(2017). *Evlü Bireylerde Aldatma Eğilimi, Bilişsel Duygu Düzenleme Ve Kişilik Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tanrıöğen, Y.(2014). *Okul Öncesi Dönemindeki Çocukların Yaşadıkları Sosyo-Kültürel Ortamların Onların Sosyal Becerileri İle Olan İlişisini Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli
- Tanrıverdi, H., ve Erarslan, N.(2015). *Okul Öncesi Çocukların Sosyal Uyum Ve Beceri Düzeyleri İle Değer Kazanımları Arasındaki İlişki*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 9-23.
- Tatlı, S.(2014). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Anne-Babalarıyla Ve Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tatlıoğlu, K.(2014). *Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Tarih Okulu Dergisi, 7(17), 939-971.
- Tekin, E. G. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma duygusal zekâ ve sosyal iyi olma düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Telatar, S.(2012). *İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin demokratik tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul ili Anadolu Yakası örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 374-384
- Terry, P. M. (1997). Teacher Burnout: Is It Real? Can We Prevent It?, Reports Research 143, *Speeches Or Meeting Papers*, 150.
- Terry, P. M. (1997). Teacher Burnout: Is It Real? Can We Prevent It?, Reports Research 143, *Speeches Or Meeting Papers*, 150.
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve Kişilik (Psikolojik Antropoloji)*, Ankara: Bilim Yayınları,
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve Kişilik (Psikolojik Antropoloji)*, Ankara: Bilim Yayınları,
- Thomas, A. (1993). *Study skills*. Eugene, Oregon: Oregon School Study Council, University of Oregon. (Eric Document Reproduction Service No. ED 355 616).
- Thoms, P., Moore, K. S. & Scott, K. S. (1996). The Relationship Between Self-efficacy for Participating in Self Managed Work Groups and The Big Five Personality Dimensions, *Journal of Organizational Behavior*, Vol 17, No. 4, 349-362
- Tınar, M.Y. (1999), Çalışma yaşamı ve kişilik. *Mercek Dergisi*, Sayı 14. Mess Yayınları.
- Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Tuzgöl Dost M.(2006). Subjective well-being among university students.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,31, 188-197.

Türkcan, G., & Öcal, G. (2003). Verimli ders çalışma teknikleri. *Çocuk Çocuk*, 31,26-27.

Türkel, A. U., (1992). İşletme Yöneticilerinin Davranışlarına Yön Veren Hakim Kişilik Faktörleri İle Yönetmel Davranış Arasındaki İlişkiler ve Uygulama, *İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını*

Türkoğlu, A. (2002). Başarıyı arttırmak için etkili ders çalışma yöntemleri. *Çocuk Çocuk*, 19,27-29.

Türkoğlu, D.(2013).*Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Babaların Babalık Rollerini Algılamaları İle Eşlerinden Gördükleri Desteğin Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uluğ, F. (1981). *Verimli çalışma alışkanlıkları kazandırma konusunda yapılan rehberliğin okul başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Uluğ, F. (2000). Okulda başarı: Etkili öğrenme ve ders çalışma yöntemleri (7. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Van-Voorhis, F. L. (2003). Interactive homework in middle school: Effects on family involvement and science achievement. *Journal of Educational Research*, 96(6), 323-338.

Vilde, U., (1979). *The Relationship of study Habits and Attitudes to Acedemic Achievement for a Sample of Turkish High School Students*, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Boğaziçi Üniversitesi,

Wandersee, H.J. (1988). Ways Sutudents Read Yexts, *Journal of Research in Science Teaching*.

Werner S., Shulman C.(2013). Subjective well-being among family caregivers of individuals with developmental disabilities: The role of affiliate stigma

and psychological moderating variables. *Research in Developmental Disabilities* 2013;34:4103-4114.

Yakup C. (2017). *Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yakup C. (2017). *Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yakupoğlu S. (1996), *Kapalı ve açık beceri gerektiren bireysel sportlardaki kişilik özelliklerinin araştırılması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin

Yakupoğlu S. (1996), *Kapalı ve açık beceri gerektiren bireysel sportlardaki kişilik özelliklerinin araştırılması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin

Yaşar-Ekici, F. (2015). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri İle Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, (Eğitim Özel Sayısı-1), 223-259.

Yaşar-Ekici, F. (2017). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Aile Katılım Çalışmalarına Katılan ve Katılmayan Ailelerin Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişki*. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(1), 543-562.

Yazıcı, H. (1997). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Yazıcı, H. (1997). *Karadeniz teknik üniversitesi öğrencilerinin kişilik özelliklerinin Eysenck'in kişilik kuramına dayalı olarak belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Yener,P.(2014). *Okul öncesi eğitimi alan 60 ay ve üzeri çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilkayalı, H.D. (2015). *Koruyucu aile bireylerinin sosyo-demografik özellikleri ile empatik becerileri ve özgecilik durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Doğanay, A., & Türkoğlu, A. (2000). *Okulda başarı için ders çalışma ve öğrenme becerileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, H.(2003). *Empati ile beş faktör kişilik modeli arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Yıldırım, M.(2006).*Sosyal beceri eğitiminin lise 2.sınıf öğrencilerinin utangaçlık düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yıldız M. (2010), *İzmir il merkezinde meslek ve teknik lisesinde çalışan öğretmenlerin iş doyumu düzeyleri*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi, İzmir
- Yıldızeli S. (2002). *Otistik Çocuk Sahibi Ailelerin Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi*, Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir.
- Yüksel, Y. (1990). *Effect of Study Skills Training On The School Achievement of Eight Grade Turkish Ghigh School Students*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi.

Zel U. (2006). *Kişilik ve Liderlik (Evrensel Boyutlarıyla Yönetmel Açıdan Araştırmalar, Teoriler ve Yorumlar)*, Seçkin Yayınevi, Ankara, s:34.

Zel, U. (2001). "*Kişilik ve Liderlik*", 1.Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Dawson, B. & Trapp, R. (2001). Probabilityverelated topics for making inferences about data. *BasicveClinical Biostatistics*. 3rd Edition, Lange medical Books/McGraw-Hill Medical Publishing Division.

EKLER

EK 1. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1-Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2-) Yaşınız:

3-) Medeni Durumunuz: Bekar Evli Boşanmış Dul

4-) Eğitim Düzeyiniz: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans/ Doktora

5-)Çalışıyor musunuz? Evet Hayır

6-)Çalışıyorsanız eğer mesleğiniz:

7-)Gelir Düzeyiniz: Düşük Düşük-Orta Arası Orta Orta-Yüksek Arası Yüksek

8-)Kaç çocuğa sahipsiniz?

9-)Şu anda oturduğunuz evde sizden başka kimler yaşıyor?

Eşim Annem Babam Kardeş(ler) Diğer Akraba(lar) Diğer(lütfen belirtiniz):.....

10-) Herhangi kronik bir rahatsızlığınız var mı? Evet (Belirtiniz.....) Hayır

11-) Herhangi bir ilaç kullanıyor musunuz? Evet (Belirtiniz.....) Hayır

12-) Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı? Evet (Belirtiniz.....) Hayır

13-) Çocuğunuz kaçınıcı sınıfa gidiyor? 5. 6. 7. 8.

14-) Çocuğunuzun belirli bir hobisi var mı? Evet Hayır

15-) Cevabınız evet ise belirtiniz:

16-) Çocuğunuzun kronik bir rahatsızlığınız var mı? Evet Hayır

(Belirtiniz.....)

17-) Çocuğunuz bir ilaç kullanıyor musunuz? Evet Hayır

(Belirtiniz.....)

18-) Çocuğunuzun bir psikolojik rahatsızlığınız var mı? Evet Hayır

(Belirtiniz.....)

19-) Çocuğunuzun dersleriyle evde genellikle kim ilgilenir?

Ben Eşim İkimiz Hiçbiri Diğer (lütfen belirtiniz):.....

20-)Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin çocuğunuza daha çok uygun?

Çocuğum çok çalışkan bir öğrenci.

Çocuğum orta düzey çalışan bir öğrenciyi.

Çocuğum hiç çalışmayan bir öğrenciyi.

21-)Çocuğunuzun ders çalışmasından aşağıdaki kişilerden hangisi etkendir?

Ben Eşim İkimizde Hiçbiri Diğer (lütfen belirtiniz):.....

22-)Çocuğunuz ders çalışmayınca aşağıdakilerin hangisinden saklar?

Benden Eşimden İkimizden Hiçbiri Diğer (lütfen belirtiniz):.....

EK 2. KISA SEMPTOM ENVANTERİ

KSE

Aşağıda insanların bazen yaşadıkları belirtiler ve yakınmaların bir listesi verilmiştir. Listedeki her maddeyi lütfen dikkatle okuyun. Daha sonra o belirtinin sizi bugün dahil, **son bir haftadır** ne kadar rahatsız ettiğini yandaki kutulardan uygun olanının içini işaretleyerek gösterin. Her belirti için sadece bir yeri işaretlemeye ve hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösterin. Fikir değiştirirseniz ilk yanıtınızın üstünü karalayın.

	Hiç	Biraz	Orta Derecede	Oldukça fazla	Ciddi derecede
1. İçinizdeki sinirlilik ve titreme hali	☐	☐	☐	☐	☐
2. Baygınlık, baş dönmesi	☐	☐	☐	☐	☐
3. Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edebileceği inancı	☐	☐	☐	☐	☐

EK 3. BÜYÜK BEŞ KİŞİLİK TESTİ

BÜYÜK BEŞ KİŞİLİK TESTİ (B5KT-50-Tr)

Değerleri Anne ve Babalar,

Kendinizi nasıl tanımlarsınız? Her anlatımın size ne kadar uygun olduğunu anlatımın yanındaki yanıtlardan uygun olanını işaretleyerek belirtiniz. Kendinizi, gelecekte, olmak istediğiniz gibi değil, şu an nasıl görüyorsanız o şekilde tanımlayınız.

Maddeler	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Orta/Kararsız	Biraz Uygun	Çok Uygun
1. Toplantıların gözdesiyimdir.					
2. Başkalarına pek ilgi duymam.					
3. Her zaman hazırlıklıyım.					

EK 4. ÇALIŞMA BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

ÇALIŞMA BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Sevgili Anne ve Babalar,

Bu kontrol listesi, çocuklarınızın çalışma becerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Sizden istenen, çocuğunuzun her bir ifadede yer alan davranışı ne sıklıkla gösterdiğini düşünmeniz ve uygun seçeneği işaretlemenizdir. Eğer çocuğunuz o davranışı her zaman yapıyorsa **Her Zaman** seçeneğinin, bazen yapıyorsa **Bazen** seçeneğinin, hiçbir zaman yapmıyorsa **Hiçbir Zaman** seçeneğinin bulunduğu kutucuğu işaretleyiniz. Lütfen her ifadeyi yanıtlayınız. Yanıtlarınızın doğruluğu, araştırmanın sağlığı açısından çok önemlidir. Yanıtlarınız gizli tutulacak, hiçbir kişiye ya da kuruluşa verilmeyecektir.

1.	O gün sınıfta işlenen konuları evde tekrar eder	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
2.	Ertesi gün sınıfta işlenecek konuları evde gözden geçirir	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
3.	Ders notlarını daha sonra da çalışmak için rahatlıkla kullanır	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman

EK 5. KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU**EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKİYATRİK SEMPTOMLARININ,
ERGENLERİN ÇALIŞMA BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ**

Sayın Katılımcı,

Bu anket, ebeveynlerin psikiyatrik durumu ve kişilik özelliklerine göre ergenlerin çalışma becerileri arasındaki bir ilişki olup olmadığına dair bilgi edinebilmemiz için yapmakta olduğumuz araştırmanın bir parçasıdır. Bu anket aracılığıyla toplanan veriler Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tez araştırması için kullanılacaktır. Aşağıda bulunan anketi doldurarak, araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Katılımcının Adı/Soyadı

İmza _____

Tarih _____

EK 6. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU**EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKİYATRİK SEMPTOMLARININ
ERGENLERİN ÇALIŞMA BECERİSİ ÜZERİNE ETKİSİ**

Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Kimlik bilgileriniz araştırma ekibi dışında kimse ile paylaŐılmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Bizimle iletiŐime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. EĞer çalışmadan çekilirseniz, sizden toplanan tüm veriler veri tabanımızdan silinecektir ve sizinle ilgili olan veriler çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endiŐeniz olursa, bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaŐabilirsiniz. ÇalıŐmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır.

Ümit Ege Canyurt

Sosyal Bilimler Enstitüsü / Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı

Yakın Doğu Üniversitesi

Tel: 0531 633 98 81

E-posta: egecanyurt@hotmail.com

İNTİHAL RAPORU

Ege Canyurt

ORIJINALLIK RAPORU

% 15	% 15	% 4	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.ulakbilge.com İnternet Kaynağı	% 1
2	dergiler.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
4	www.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1

ETİK KURUL KARARI

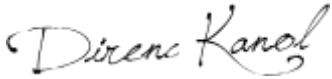
22.05.2020

Sayın Ümit Ege Canyurt

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/683 proje numaralı ve **“Ebeveyn Kişilik Özellikleri ve Psikiyatrik Semptomlarının Ergenlerin Çalışma Becerisi Üzerine Etkisi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.